

**REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO FINANCIJA
FINANCIJSKI INSPEKTORAT**

**OPĆE SMJERNICE
ZA PROVOĐENJE ZAKONA O SPRJEČAVANJU PRANJA NOVCA I
FINANCIRANJU TERORIZMA**

Zagreb, 2020. godina

SADRŽAJ

POPIS KRATICA	1
POJMOVNIK.....	2
1. UVOD	6
1.1. Uvodne odredbe	6
1.2. Svrha Smjernica	6
1.3. Financijski inspektorat.....	7
1.4. Zakon o Financijskom inspektoratu Republike Hrvatske.....	7
1.4.1. Ovlasti Financijskog inspektorata.....	7
1.4.2. Obveze obveznika definirane Zakonom o Financijskom inspektoratu	8
1.5. Suradnja	8
1.6. Pranje novca	9
1.6.1. Definiranje pranja novca	9
1.6.2. Faze pranja novca.....	9
1.6.3. Metode pranja novca	10
1.6.4. Značenje borbe protiv pranja novca	11
1.7. Financiranje terorizma.....	11
1.7.1. Definicija	11
1.7.2. Metode financiranja terorizma	12
1.7.3. Faze financiranja terorizma	12
1.7.4. Veza između pranja novca i financiranja terorizma.....	13
1.7.5. Ciljane financijske sankcije za sprječavanje FT (FATF, Vijeće sigurnosti UN-a i EU) .	13
1.8. Proliferacija oružja za masovno uništenje	15
1.8.1. Ciljane financijske sankcije za sprječavanje proliferacije oružja za masovno uništenje (FATF, Vijeće sigurnosti UN-a i EU)	16
1.9. Ciljane financijske sankcije u Republici Hrvatskoj – mjera ograničavanja raspolaganja imovinom	16
2. LEGISLATIVA PRIMJENJIVA U SPRJEČAVANJU PRANJA NOVCA I.....	17
FINANCIRANJA TERORIZMA	17
2.1. Zakon i podzakonski propisi	17
2.2. Kriminalizacija aktivnosti pranja novca i financiranja terorizma	18
2.2.1. Kazneno djelo pranja novca.....	18
2.2.2. Kazneno djelo financiranja terorizma.....	18
2.3. Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma (ZSPNFT)	19
2.3.1. Primjenjivost	20
2.3.2. Obveze obveznika definirane ZSPNFT-om.....	21
2.3.3. Primjenjivost u trećim zemljama	22
3. KLJUČNE MJERE KOJE SU OBVEZNICI DUŽNI PODUZIMATI.....	22
4. INTERNI SUSTAV SPRJEČAVANJA I OTKRIVANJA PN/FT - UNUTARNJE KONTROLE	23
4.1. Pristup temeljen na procjeni rizika	24
4.2. Analiza i procjena rizika od PN/FT	25
4.2.1. Kategoriziranje poslovnih odnosa i povremenih transakcija	26
4.2.2. Identifikacija rizika od PN/FT-a.....	26
4.3. Politike, kontrole i postupci za smanjivanje i učinkovito upravljanje rizikom od PN/FT	31
4.4. Imenovanje ovlaštene osobe i zamjenika ovlaštene osobe za SPNFT.....	32
4.4.1. Obveze i odgovornosti uprave.....	33
4.5. Stručno osposobljavanje i izobrazba.....	34
4.6. Unutarnja revizija	35

4.6.1. Provođenje unutarnje revizije	36
5. DUBINSKA ANALIZA STRANKE.....	36
5.1. Obveza primjena mjera dubinske analize stranke	37
5.2. Odbijanje poslovnog odnosa i obavljanja transakcije te prekidanje već postojećeg poslovnog odnosa.....	38
5.3. Provođenje standardnih mjera dubinske analize stranke	39
5.3.1. Mjera prikupljanja propisanih podataka.....	39
5.3.1.1. Prikupljanje podataka o namjeni i predviđenoj prirodi poslovnog odnosa ili transakcije.....	39
5.3.2. Mjera utvrđivanja i provjere identiteta stranke	39
5.3.2.1. Utvrđivanje i provjera identiteta stranke na daljinu	42
5.3.3. Mjera utvrđivanja i provjere identiteta stvarnog vlasnika stranke.....	43
5.3.3.1. Stvarni vlasnik, izravno i neizravno vlasništvo te kontrolni utjecaj (članak 28. ZSPNFT-a)	44
5.3.3.2. Iznimke i izuzeće od utvrđivanja i provjere identiteta stvarnog vlasnika	45
5.3.3.3. Utvrđivanja i provjere identiteta stvarnog vlasnika.....	45
5.4. Mjere praćenja poslovnog odnosa	47
5.5. Posebni oblici dubinske analize stranke	48
5.5.1. Dubinska analiza stranke preko treće osobe	48
5.5.2. Pojednostavljena dubinska analiza stranke.....	50
5.5.3. Pojačana dubinska analiza stranke	50
5.5.4. Politički izložene osobe.....	51
5.6. Mjere pojačane dubinske analize koje se primjenjuju na stranke iz visokorizičnih trećih država	53
5.7. Mjere pojačane dubinske analize u vezi s dionicama na donositelja.....	53
5.8. Složene i neobične transakcije	54
5.9. Ograničenja u poslovanju sa strankama	55
5.9.1. Zabrana korištenja anonimnih proizvoda i zabrana poslovanja s fiktivnim bankama	55
5.9.2. Ograničenja u poslovanju s gotovinom.....	55
6. OBAVJEŠTAVANJE UREDA ZA SPRJEČAVANJE PRANJA NOVCA	55
6.1. Obveza i rokovi obavještanja o sumnjivim transakcijama, sredstvima i osobama	55
6.2. Obveza i rokovi obavještanja o gotovinskim transakcijama.....	57
6.3. Obveza sastavljanja i korištenja liste indikatora za prepoznavanje sumnjivih transakcija, sredstava i osoba.....	58
7. OBVEZA PROVEDBE MJERA U PODRUŽNICAMA I DRUŠTVIMA KĆERIMA ..	58
8. ZAŠTITA PODATAKA, ROKOVI ČUVANJA PODATAKA I VOĐENJE EVIDENCIJA	59
8.1. Zaštita podataka	59
8.2. Čuvanje podataka	60
8.3. Vođenje evidencije	61
9. INFORMACIJSKI SUSTAV	61
10. DODATNE INFORMACIJE I POMOĆ	62
11. DODACI	63
DODATAK 1. - KORISNE POVEZNICE	63
DODATAK 2. - INDIKATORI ZA PREPOZNAVANJE FINANCIRANJA TERORIZMA	64
DODATAK 3. - INDIKATORI ZA PREPOZNAVANJE PROLIFERACIJE ORUŽJA ZA MASOVNO UNIŠTENJE	66

POPIS KRATICA

DNFBP	Određeni nefinancijski sektori i samostalne profesije (eng. <i>Designated Non-Financial Business and Professions</i>)
EU	Europska unija
FATF	Skupina zemalja za financijsku akciju (eng. <i>Financial Action Task Force</i>)
FOJ (eng. <i>FIU</i>)	Financijsko-obavještajna jedinca (eng. <i>Financial Intelligence Unit</i>)
FT	Financiranje terorizma
MVEP	Ministarstvo vanjskih i europskih poslova
PN	Pranje novca
PN/FT	Pranje novca i financiranje terorizma
RBA	Pristup utemeljen na procjeni rizika (eng. <i>Risk Based Approach</i>)
SOA	Sigurnosno-obavještajna agencija
SPNFT	Sprječavanje pranja novca i financiranja terorizma
UN	Ujedinjeni narodi
Ured	Ured za sprječavanje pranja novca
ZFI	Zakon o Financijskom Inspektoratu Republike Hrvatske
ZMMO	Zakon o međunarodnim mjerama ograničavanja
ZSPNFT	Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma

POJMOVNIK

Svi pojmovi korišteni u ovim Smjernicama imaju identično značenje kao u Zakonu o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma:

Druge pravne osobe odnosno s njima izjednačeni subjekti	jesu udruge, zaklade i fundacije te ostale pravne osobe koje ne obavljaju gospodarsku djelatnost, kao i vjerske zajednice i udruge koje nemaju svojstvo pravne osobe te drugi subjekti koji nemaju pravnu osobnost, ali samostalno nastupaju u pravnom prometu
Država članica	jest država članica Europske unije ili država potpisnica Sporazuma o osnivanju Europskoga gospodarskog prostora
Financijska institucija	pojam koji se koristi za obveznike iz članka 9. stavka 2. točaka 2., 3., 5., 6., 7., 8., 9., 10., 11., 12., 13., 14., 15. i 17. a), b), c), d) i e) ovoga Zakona, te njihove podružnice, neovisno o tome je li njezino glavno sjedište u Europskoj uniji ili u trećoj zemlji
Financiranje terorizma	osiguravanje ili prikupljanje sredstava, odnosno pokušaj osiguravanja ili prikupljanja sredstava, zakonitih ili nezakonitih, na bilo koji način, izravno ili neizravno, s namjerom da se upotrijebe ili sa znanjem da će biti upotrijebljena, u cijelosti ili dijelom, za počinjenje terorističkoga kaznenog djela, od strane terorista ili terorističke organizacije
Financiranje proliferacije oružja za masovno uništenje	osiguravanje ili prikupljanje sredstava, odnosno pokušaj osiguravanja ili prikupljanja sredstava, zakonitih ili nezakonitih, na bilo koji način, izravno ili neizravno, s namjerom da se upotrijebe ili sa znanjem da će biti upotrijebljena, u cijelosti ili dijelom u svrhu proliferacije oružja za masovno uništenje
Gotovina	novčanice i kovani novac koji su u optjecaju kao zakonsko sredstvo plaćanja
Gotovinska transakcija	svaka transakcija pri kojoj obveznik od stranke primi gotov novac, odnosno stranci preda gotov novac u posjedovanje i na raspolaganje
Identifikacija i verifikacija identitete stranke	predstavlja utvrđivanje i provjeru identiteta stranke odnosno postupak prikupljanja podataka i informacija o stranci te njihovo provjeravanje korištenjem dokumenata, podataka i informacija dobivenih iz pouzdanoga i neovisnoga izvora
Imovina	jest imovina svake vrste, bilo fizička ili ne, pokretna ili nepokretna, materijalna ili nematerijalna i pravni dokumenti ili instrumenti u bilo kojem obliku, uključujući elektronički ili digitalni, kojima se dokazuje vlasništvo nad imovinom ili udio u imovini te vrste
Moneyval	Posebni odbor stručnjaka Vijeća Europe (MONEYVAL) zadužen je za praćenje provođenja mjera za sprječavanje pranja novca i financiranja terorizma.
Neprofitne organizacije	jesu udruge, zaklade, fundacije, vjerske zajednice i druge pravne osobe koje ne obavljaju gospodarsku djelatnost sa svrhom stjecanja dobiti

Obveznik	pravna i/ili fizička osoba koja je obvezna poduzimati mjere i radnje radi sprječavanja i otkrivanja PN/FT u skladu sa ZSPNFT, nad kojom Financijski inspektorat provodi nadzor
Osobe koje obavljaju profesionalne djelatnosti	jesu pravne i fizičke osobe koje djeluju u okviru svojih profesionalnih djelatnosti, a to su: odvjetnik, odvjetničko društvo, javni bilježnik, revizorsko društvo, samostalni revizor, fizičke i pravne osobe koje obavljaju računovodstvene usluge i usluge poreznog savjetovanja
Ovlaštena osoba i njezin zamjenik	jesu osobe koje imenuje obveznik, a koje su ovlaštene i odgovorne za provođenje mjera i radnji koje se poduzimaju radi sprječavanja i otkrivanja PN/FT koje su propisane ZSPNFT i propisima donesenim na temelju toga Zakona
Politički izložena osoba	svaka fizička osoba iz zemlje i inozemstva koja djeluje ili je u posljednjoj godini (ili dulje) djelovala na istaknutoj javnoj dužnosti, uključujući i članove njezine uže obitelji ili osobe za koje je poznato da su bliski suradnici takvih osoba
Poslovni odnos	poslovni i svaki drugi ugovorni odnos koji stranka uspostavi kod obveznika, povezan je s obavljanjem temeljne djelatnosti obveznika i trajnijeg je karaktera
Povremena transakcija	transakcija koja se ne obavlja u okviru uspostavljenoga poslovnog odnosa; a odnosi se na transakciju u vrijednosti 105.000,00 kuna i većoj, bez obzira na to je li riječ o jednokratnoj transakciji ili o više transakcija koje su međusobno očigledno povezane i koje ukupno dosežu vrijednost od 105.000,00 kuna i veću
Pranje novca	predstavlja proces koji čini ukupnost radnji kojima kriminalne skupine ili pojedinci nastoje uložiti prihode ostvarene kriminalnim aktivnostima u legalne financijske tokove i gospodarske aktivnosti, te ih prikazati kao prihod od zakonitih djelatnosti
Proliferacija (širenje) oružja za masovno uništenje	podrazumijeva razvoj, proizvodnju, stjecanje i posjedovanje, skladištenje i isporuku, transport i prijenos oružja za masovno uništenje, kao i sredstava za njegovo prenošenje suprotno nacionalnim zakonima ili međunarodnim obvezama, a također uključuje i korištenje tehnologije, softvera, roba i usluga te stručnog znanja
Pružatelj usluga povezanih s trustovima ili trgovačkim društvima (eng. <i>Trust and Companies Services Provider - TCSP</i>)	jest svaka osoba koja u skladu sa svojim poslovanjem trećim osobama pruža bilo koju od sljedećih usluga: a) osnivanje trgovačkih društava ili drugih pravnih osoba b) obavljanje funkcije ili postavljanje druge osobe da obavlja funkciju direktora ili tajnika trgovačkoga društva, partnera u partnerstvu ili sličnoga položaja u odnosu na druge pravne osobe c) pružanje usluga registriranoga sjedišta, poslovne adrese, korespondentne adrese ili administrativne adrese i ostalih povezanih usluga trgovačkomu društvu, partnerstvu ili nekoj drugoj pravnoj osobi ili pravnoga uređenja

	<p>d) obavljanje funkcije ili postavljanje druge osobe da djeluje kao upravitelj trusta osnovanoga izričitom izjavom (engl. express trust) ili sličnoga pravnog uređenja</p> <p>e) obavljanje funkcije ili postavljanje druge osobe da obavlja funkciju nominalnoga dioničara u ime druge osobe, osim ako je riječ o trgovačkome društvu uvrštenome na uređeno tržište koje podliježe obvezi objavljivanja podataka u skladu s pravom Europske unije ili ekvivalentnim međunarodnim standardima</p>
Rizik pranja novca i financiranja terorizma	podrazumijeva rizik da će stranka zlouporabiti financijski sustav za pranje novca ili financiranje terorizma, odnosno da će neki poslovni odnos, transakcija ili proizvod biti posredno ili neposredno upotrijebljeni za pranje novca ili financiranje terorizma
Skupina zemalja za financijsku akciju (engl. <i>Financial Action Task Force - FATF</i>)	koje je međudržavno tijelo osnovano u Parizu 1989., na sastanku zemalja G-7, čija je zadaća utvrđivanje standarda i promoviranje učinkovite implementacije standarda (40 Preporuka) i promicanje učinkovite provedbe zakonskih, regulatornih i operativnih mjera za SPNFT na međunarodnoj razini.
Službeni osobni dokument	službeni osobni dokument jest svaka javna isprava s fotografijom osobe koju izdaje nadležno državno domaće ili strano tijelo, a sa svrhom identifikacije osobe
Sredstva	jesu imovina i financijska sredstva i koristi bilo koje vrste, uključujući virtualnu imovinu, gospodarske resurse (uključujući naftu i druge prirodne resurse), te uključujući: <ul style="list-style-type: none"> a) gotovinu, čekove, novčane tražbine, mjenice, novčane doznake i druga sredstva plaćanja b) uložena sredstva kod obveznika c) financijske instrumente određene zakonom koji uređuje tržište kapitala kojima se trguje javnom ili privatnom ponudom, uključujući dionice i udjele, certifikate, dužničke instrumente, obveznice, garancije i izvedene financijske instrumente d) ostale isprave kojima se dokazuju prava na financijskim sredstvima ili drugim financijskim izvorima e) kamate, dividende i druge prihode od sredstava f) tražbine, kredite i akreditive
Stranka	osoba koja uspostavlja ili već ima uspostavljeni poslovni odnos kod obveznika ili obavlja povremenu transakciju
Sumnjiva transakcija	svaka pokušana ili izvršena transakcija za koju obveznik procijeni da u vezi s njom ili s osobom koja obavlja transakciju postoje razlozi za sumnju na PN/FT odnosno da transakcija uključuje sredstva proizašla iz nezakonitih aktivnosti
Stvarni vlasnik	svaka fizička osoba (osobe) koja je konačni vlasnik stranke ili kontrolira stranku ili na drugi način njome upravlja, i/ili fizička osoba (osobe) u čije ime se provodi transakcija, uključujući onu fizičku osobu (osobe) koje izvršavaju krajnju učinkovitu kontrolu nad pravnom osobom ili pravnim uređenjem

Transakcija	svaki primitak, izdatak, prijenos s računa na račun, zamjena, čuvanje, raspolaganje i drugo postupanje s novcem ili drugom imovinom kod obveznika
Više rukovodstvo obveznika	zaposlenik obveznika s dovoljno znanja o izloženosti institucije riziku od pranja novca i financiranja terorizma te odgovarajuće razine da donosi odluke koje utiču na njezinu izloženost riziku te ne treba, u svim slučajevima, biti član uprave ili drugog poslovnog tijela obveznika
Zakon	podrazumijeva Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma (ZSPNFT) koji je na snazi

1. UVOD

1.1. Uvodne odredbe

Ministarstvo financija, Financijski inspektorat kao nadležno nadzorno tijelo, na temelju članka 88. stavka 1. Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma („Narodne novine“ br. 108/2017, 39/2019, dalje u tekstu: ZSPNFT) donijelo je Smjernice za provođenje Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma. Smjernice su donesene radi jedinstvene primjene ZSPNFT-a, kojim su u hrvatsko zakonodavstvo preuzete IV. i V. Direktiva koje se bave pranjem novca - Direktiva (EU) 2015/849¹ i Direktiva (EU) 2018/843², i na temelju njega donesenih podzakonskih propisa.

Međunarodna zajednica i vlade zemalja prepoznale su izloženost financijskog i nefinancijskog sektora riziku od pranja novca i financiranja terorizma (dalje u tekstu: PN/FT). U tom su smislu u Zakonu propisane obveze pravnim i fizičkim osobama (obveznicima) za borbu protiv PN/FT-a. Obveznici primjene i provedbe mjera za sprječavanje pranja novca i financiranja terorizma (dalje u tekstu: SPNFT) navedeni su u članku 9. ZSPNFT-a. Sukladno odredbi članka 81. stavka 1. točke 2. ZSPNFT-a Financijski inspektorat je određen kao nadležno nadzorno tijelo koje prati i nadzire provođenje odredbi ZSPNFT-a od strane obveznika koji spadaju pod njegovu nadležnost (vidi točku 2.3.1. Primjenjivost).

Borba protiv PN/FT-a zahtijeva od obveznika učinkovito provođenje mjera i radnji opisanih u ovim Smjernicama radi umanjivanja rizika od zlouporabe financijskog sustava korištenjem različitih metoda i tehnika PN/FT-a.

Svrha borbe protiv PN/FT-a je upravo otkrivanje i sprječavanje aktivnosti povezanih s prikrivanjem stvarnih izvora novca i druge imovine za koju se sumnja da je nezakonito stečena odnosno otkrivanje i sprječavanje da novac ili druga imovina, stečeni zakonito ili nezakonito, bude iskorištena u svrhu financiranja terorizma ili proliferacije (širenja) oružja za masovno uništenje.

1.2. Svrha Smjernica

Svijest o postojanju obveza, te njihovo razumijevanje i pravilna primjena ključna su za sprječavanje PN/FT-a od strane obveznika. Smjernice su savjetodavnog karaktera i namijenjene su obveznicima za lakše razumijevanje i provođenje mjera propisanih ZSPNFT-om i drugim propisima koje se odnose na sprječavanje zlouporabe financijskog sustava u svrhu PN/FT-a u Republici Hrvatskoj.

Ovim Smjernicama pobliže se opisuje procjena rizika od PN/FT-a, provođenje mjera dubinske analize, odgovornosti i ovlaštenja obveznika, prijavljivanje sumnjivih transakcija, osoba i sredstava,

¹ Direktiva (EU) 2015/849 Europskoga parlamenta i Vijeća od 20.05.2015. o sprječavanju korištenja financijskoga sustava u svrhu pranja novca i financiranja terorizma, o izmjeni Uredbe (EU) 648/2012 Europskoga parlamenta i Vijeća te o stavljanju izvan snage Direktive 2005/60/EZ Europskoga parlamenta i Vijeća i Direktive Komisije 2006/70/EZ

² Direktiva (EU) 2018/843 Europskoga parlamenta i Vijeća od 30.05.2018. o izmjeni Direktive (EU) 2015/849 o sprječavanju korištenja financijskog sustava u svrhu pranja novca ili financiranja terorizma i o izmjeni direktiva 2009/138/EZ i 2013/36/EU

zaštita i čuvanje podataka te vođenje evidencija kao i provođenje unutarnje revizije sustava SPNFT-a.

Također su pobliže opisane mjere, radnje i postupci utvrđivanja, procjene, ovladavanja i praćenja rizika od PN/FT-a kojima obveznik jeste ili bi mogao biti izložen u svom poslovanju, a u svrhu implementacije odgovarajućih mjera za ublažavanje rizika. Sve propisane mjere, radnje i postupci, da bi dali određeni pozitivan rezultat, moraju se temeljiti na pristupu utemeljenom na procjeni rizika (*eng. Risk Based Approach*).

1.3. Financijski inspektorat

Financijski inspektorat je ustrojstvena jedinica u sastavu Ministarstva financija koja nadzire primjenu ZSPNFT-a kod određenog broja obveznika. Ustrojstvo, djelokrug, nadležnost i ovlasti Financijskog inspektorata uređeni su Zakonom o Financijskom inspektoratu Republike Hrvatske (NN 85/08, 55/11, 25/12, na snazi od 28.02.2012.)

U postizanju svoje misije zaštite sustava od ozbiljnih posljedica PN/FT-a na ekonomsku, socijalnu, sigurnosnu i političku sferu, Financijski inspektorat nadzire usklađenost obveznika sa odredbama ZSPNFT-a, surađuje s drugim nadzornim tijelima i agencijama, izdaje preporuke za jednoznačnu primjenu odredaba ZSPNFT-a, sudjeluje u edukaciji zaposlenika i obveznika te vodi prekršajni postupak u I. stupnju.

1.4. Zakon o Financijskom inspektoratu Republike Hrvatske

Zakon o Financijskom inspektoratu Republike Hrvatske (NN 85/08 i 55/11, 25/12, dalje u tekstu: ZFI), uređuje ustrojstvo, nadležnost, djelokrug i ovlasti Financijskog inspektorata u odnosu na nadzor obveznika provedbe mjera i radnji radi SPNFT-a.

1.4.1. Ovlasti Financijskog inspektorata

Sukladno odredbama članaka 9., 10., 11., 12. i 17. ZFI-a, ovlaštene osobe Financijskog inspektorata imaju sljedeće ovlasti:

- pregledati poslovne knjige, bankovnu i financijsku dokumentaciju, ugovore, poslovnu evidenciju i druge dokumente u bilo kojem obliku te zatražiti njihove preslike,
- pregledati poslovne prostorije, robu, uređaje i opremu,
- utvrditi identitet osoba koje rade na poslovima koji su predmet inspeksijskog nadzora,
- zatražiti informacije i uzimati izjave od osoba koje imaju saznanja važna za inspeksijski nadzor,
- zatražiti suzdržavanje od svakog postupanja koje je u suprotnosti s odredbama zakona (članak 9.),
- zatražiti od obveznika podatke, dokumentaciju i informacije o svim okolnostima važnima za obavljanje inspeksijskog nadzora (članak 10.),
- privremeno oduzeti predmete i dokumentaciju (članak 11.),

- provesti izravni nadzor u prostorijama obveznika pregledom izvorne dokumentacije, praćenjem, prikupljanjem i provjerom podataka i saznanja iz drugih izvora (članak 12.) i ,
- primijeniti odgovarajuće nadzorne mjere na obveznike primjenom načela proporcionalnosti:
 - a. pisano upozorenje za otklanjanje nepravilnosti,
 - b. nalog za otklanjanje nezakonitosti i nepravilnosti,
 - c. prijedlog obustave izvršenja financijske transakcije i zamrzavanje financijskih sredstava
 - d. prijedlog oduzimanja odobrenja za rad (članak 17.).

Ovlaštene osobe Financijskog inspektorata u obavljanju nadzora poštuju vrijednost i izvor informacija, podataka i dokumentacije koje pribavljaju od obveznika u okviru provođenja nadzora te nisu ovlaštene priopćavati informacije bez prethodnog ovlaštenja koji proizlazi iz zakonske odredbe.

Financijskom inspektoratu dozvoljeno je korištenje podataka isključivo radi obavljanja nadzora, u prekršajnom postupku i u postupku pred sudom.

Također, ovlaštena osoba ne smije prikupljene informacije, podatke i dokumentaciju upotrijebiti za osobnu korist ili na bilo koji drugi način koji je u suprotnosti sa zakonima ili etičkim i legitimnim ciljevima Financijskog inspektorata.

1.4.2. Obveze obveznika definirane Zakonom o Financijskom inspektoratu

Prema ZFI, obveznici su dužni:

- dostaviti podatke na zahtjev Financijskog inspektorata (članak 10. ZFI),
- omogućiti pristup ovlaštenim osobama Financijskog inspektorata sjedištu i ostalim mjestima u kojima obveznik ili druga osoba po njegovoj ovlasti obavlja djelatnost i poslove u svezi s kojima Financijski inspektorat provodi nadzor (članak 13. stavak 1. ZFI),
- omogućiti ovlaštenoj osobi Financijskog inspektorata, na njezin zahtjev, kontrolu poslovnih knjiga i poslovne dokumentacije te administrativne ili poslovne evidencije (članak 13. stavak 2. ZFI),
- osigurati ovlaštenoj osobi Financijskog inspektorata prikladne prostorije u kojima je moguće neometano i bez nazočnosti drugih osoba obavljati nadzor (članak 14. stavak 1. ZFI),
- osigurati ovlaštenoj osobi Financijskog inspektorata stručnu i tehničku pomoć te dati potrebna pojašnjenja važna za provedbu nadzora (članak 14. stavak 2. ZFI),
- omogućiti ovlaštenoj osobi Financijskog inspektorata obavljanje nadzora i izvan radnog vremena, ako je to nužno (članak 14. stavak 3. ZFI).

1.5. Suradnja

Financijski inspektorat surađuje s obveznicima, koji su dužni postupati prema ZSPNFT-u, s drugim državnim tijelima i međunarodnim tijelima. U suradnji s drugim nadležnim nadzornim tijelima Financijski inspektorat pruža pomoć obveznicima u pogledu razumijevanja primjene ZSPNFT-a te provodi nadzor nad provedbom ZSPNFT-a.

Obveznici imaju važnu ulogu u nacionalnom sustavu sprječavanja i otkrivanja PN/FT-a, koja se ogleda u provođenju zakonskih odredaba koje se odnose na odbijanje provođenja sumnjivih transakcija, vođenje evidencija i obavljanje Ureda za sprječavanje pranja novca (dalje u tekstu: Ured). Zbog toga je za obveznike iznimno važno razumijevanje ZSPNFT-a koji moraju provoditi, svojih obveza, uloge Financijskog inspektorata te mjera, radnji i postupaka koje trebaju primjenjivati.

Ovim se Smjernicama pridonosi boljoj informiranosti obveznika i djelotvornijem ispunjavanju njihovih obveza te razvoju suradnje između Financijskog inspektorata i obveznika u SPNFT-u.

1.6. Pranje novca

Cilj ovoga dijela Smjernica je pružanje obveznicima temeljnog razumijevanja procesa PN-a njegovim definiranjem, opisivanjem faza i navođenjem nekih od najčešće korištenih metoda PN-a.

1.6.1 Definiranje pranja novca

Sukladno članku 3. stavku 1. ZSPNFT-a pod pojmom pranje novca podrazumijeva se poduzimanje radnji kojima se prikriva pravi izvor novca, druge imovine ili prava za koje postoji sumnja da su nezakonito pribavljena u zemlji ili inozemstvu, uključujući:

1. zamjena ili prijenos imovine, kada se zna da je ta imovina stečena kriminalnom aktivnošću ili sudjelovanjem u takvoj aktivnosti, u svrhu skrivanja ili prikrivanja nezakonitoga podrijetla imovine ili pomaganja bilo kojoj osobi koja je uključena u počinjenje takve aktivnosti u izbjegavanju pravnih posljedica djelovanja te osobe
2. skrivanje ili prikrivanje prave prirode, izvora, lokacije, raspolaganja, kretanja, prava povezanih s vlasništvom ili vlasništva imovine, kada se zna da je ta imovina stečena kriminalnom aktivnošću ili sudjelovanjem u takvoj aktivnosti
3. stjecanje, posjedovanje ili korištenje imovine ako se zna, u vrijeme primitka, da je ta imovina stečena kriminalnom aktivnošću ili sudjelovanjem u takvoj aktivnosti ili
4. sudjelovanje u počinjenju, udruživanje radi počinjenja, pokušaj počinjenja i pomaganja u počinjenju, poticanje, savjetovanje i olakšavanje ostvarenja bilo koje od aktivnosti navedene u točkama 1., 2. i 3.

Postupku PN-a odnosno prikrivanju pravog izvora novca i sve imovine koja proizlazi iz tog novca uvijek prethodi nezakonita aktivnost kojom je taj novac odnosno imovina ilegalno stečena, neovisno o tome gdje je stečena, stoga se PN smatra i kada su aktivnosti kojima je stvorena imovina koja je predmet PN-a provedene na državnome području druge države članice ili treće zemlje (članak 3. stavak 2. ZSPNFT-a).

1.6.2. Faze pranja novca

Proces pranja novca odvija se u tri faze:

- **plasiranje** (*eng. placement*) – sredstva koja su proizašla iz nezakonitih aktivnosti (npr. trgovine drogom) plasiraju se po prvi put u financijski sustav ili se koriste za kupnju

visokovrijednih roba ili imovine. Na primjer, kad se velika količina gotovine razdvaja na manje upadljive iznose koji se zatim izravno polažu na bankovne račune u različitim financijskim ustanovama, a često se takav novac miješa s prihodima od zakonitog poslovanja. U ovoj je fazi tzv. „prljavi novac“ najvidljiviji i najizloženiji otkrivanju;

- **prikrivanje** (*eng. layering*) – u ovoj fazi, provođenjem niza složenih transakcija pokušava se prikriti ili promijeniti stvarno podrijetlo sredstava putem različitih operacija kojima se takva sredstva nastoji udaljiti od njihova osnovnog izvora. Može također uključivati financijsko poslovanje u inozemstvu putem raznih financijskih institucija, korištenjem *offshore* tvrtki, fiktivnih transfera i ugovora, navodnog zaduživanja, korištenjem sefova, kupnjom instrumenata plaćanja, gotovine, krijumčarenjem novcem, vođenjem duplog računovodstva, preprodajom nekretnina. Otkrivanje „prljavog novca“ u ovoj fazi postaje kompliciranije;
- **integracija** (*eng. integration*) – u ovoj fazi „prljavi novac“ doseže svoj cilj integriranjem u financijski sustav, legalnu ekonomiju ili se ponovno investira u kriminalne radnje čime njegovo otkrivanje postaje teško moguće.

1.6.3. Metode pranja novca

Usporedno s tehnološkim razvojem društva, povećava se i broj sofisticiranih i kompleksnih metoda za prikrivanje podrijetla nezakonito stečene imovine. Među mnoštvom metoda, u nastavku su izdvojene neke od najčešće korištenih:

Višestruke transakcije – ako ista osoba u jednome danu obavi dvije ili više transakcija i ako ukupan iznos transakcija u jednome danu prijeđe propisani limit za utvrđivanje i provjeru identiteta stranke ili obavješćivanje Ureda.

Fiktivna društva - prikrivaju oprana sredstva, dok „isturena poduzeća“ (*eng. front companies*) obavljaju zakonite poslovne aktivnosti u svrhu prikrivanja pranja novca. Ova se metoda često koristi u fazi prikrivanja, dok se procedura pranja novca sama po sebi može provoditi u nekoliko zemalja.

Korištenje nominalnih predstavnika - ovo je najčešće korištena metoda PN-a u fazi plasiranja. Osoba koja želi prljavi novac uvesti u financijski sustav, može pokušati prikriti podrijetlo nezakonito stečene imovine uključivanjem nominalnog predstavnika kao što su član obitelji, prijatelji ili poslovni poznanici koji uživaju povjerenje zajednice i obavljaju transakcije u „peračevo“ ime. Nominalni predstavnik tako lakše može izbjeći otkrivanje izvora prljavog novca.

Strukturiranje - uključuje strukturiranje većih iznosa gotovine iznad limita za identifikaciju u manje iznose gotovinskih transakcija i njihovo plasiranje u financijski sustav. Navedene manje iznose najčešće u sustav deponira veći broj osoba čime „perač“ pokušava izbjeći otkrivanje odnosno obvezu obavješćivanja o gotovinskim transakcijama iznad određenog iznosa i obvezu identificiranja stranke.

Kupnja imovine gotovinom - prilikom gotovinske kupnje visokovrijednih dobara ili luksuznih proizvoda (nakita, vozila, jahti i slično) kao i nekretnina i zemljišta, imovina je najčešće registrirana

na ime bliskog suradnika ili rođaka radi prikrivanja stvarnog vlasnika. Imovina se također često preprodaje radi prikrivanja njena pravog podrijetla i stvarnog vlasnika.

Kupnja/prodaja strane valute – nezakonito stečena sredstva koriste se za kupnju strane valute koja se zatim najčešće transferira na bankovne račune u *offshore* financijskim centrima širom svijeta.

Okрупnjavanje – manje denominacije (npr. €10 ili €20) nezakonito stečenih novčanih sredstava, kao što su sredstva stečena od ulične preprodaje droge, razmjenjuju se za veće denominacije (€100, €200 ili €500) radi lakšeg skrivanja novčanih sredstava pri prekograničnim kretanjima.

Obveznici trebaju konzultirati različite izvore i dopunjavati svoje znanje o trendovima i tipologijama pranja novca, koristeći se podacima iz dodataka ovih Smjernica te informacijama objavljenih od strane Ureda, FATF-a i drugih međunarodnih tijela.

1.6.4. Značenje borbe protiv pranja novca

“Prljavi novac“ mora se „oprati“ da bi se mogao legalno koristiti. „Oprana“ ili legalizirana sredstva osiguravaju kriminalnim skupinama zakonit temelj za daljnju akumulaciju bogatstva i posljedično, za vođenje i proširenje kriminalnih aktivnosti.

Ekonomski i politički utjecaj kriminalnih organizacija slabi socijalne vrijednosti i etičke standarde, naposljetku i institucije modernih demokratskih društava. PN ima negativan utjecaj na ekonomske pokazatelje i pridonosi slabljenju ekonomskog rasta.

Globalizacija je proces koji omogućava slobodan protok dobara, usluga, ljudi i kapitala između različitih zemalja i dijelova svijeta te uz mnogo pozitivnih efekata, ima i neke negativne poput izloženosti opasnostima od najtežih oblika financijskog kriminala. Također, s globalizacijom i tehnološki napredak otvara kriminalcima nove mogućnosti za PN/FT.

Stoga, kako je borba protiv PN-a vrlo kompleksna i izazovna, iziskuje nacionalnu i međunarodnu suradnju pri podizanju svijesti, otkrivanju, provođenju istraga, zapljeni imovine, vođenju sudskih postupaka i oduzimanju/povratu sredstava.

1.7. Financiranje terorizma

1.7.1. Definicija

Terorizam, u najširem smislu riječi, podrazumijeva svako korištenje nasilja za postizanje ciljeva koji se terorizmom žele ostvariti: politički, nacionalni, religijski i drugi ciljevi. Nasilje je sredstvo prisile nad određenim subjektima (državom, međunarodnom organizacijom i sl.) da nešto učine ili propuste učiniti. Sukladno odredbi Okvirne odluke Vijeća EU o borbi protiv terorizma od 13. lipnja 2002., terorističko djelo jest: „Djelo koje s obzirom na svoju prirodu i kontekst, može ozbiljno naštetiti državi ili međunarodnoj organizaciji te koje je počinjeno s namjerom ozbiljnog zastrašivanja pučanstva ili nezakonitog prisiljavanja vlade da nešto učini ili se suzdrži od toga ili ozbiljnog destabiliziranja ili uništavanja osnovne političke, ustavne ili gospodarske strukture države ili

međunarodne organizacije“. Odredbe Kaznenog zakona Republike Hrvatske koje se odnose na terorizam u cijelosti su usklađene s Okvirnom odlukom Vijeća EU.

Financiranje terorizma, kao poseban oblik financijskog kriminala, predstavlja problem koji u današnje vrijeme ozbiljno zaokuplja čitavu međunarodnu zajednicu. Intenzitet međunarodnih terorističkih aktivnosti ovisi o sredstvima koja teroristi mogu pribaviti, stoga je od velikog značaja za sprječavanje i otkrivanje FT, onemogućiti i pravodobno razotkriti pokušaje financiranja terorističkih aktivnosti.

Sukladno članku 3. stavku 3. ZSPNFT-a, FT smatra se osiguravanje ili prikupljanje sredstava, odnosno pokušaj osiguravanja ili prikupljanja sredstava, zakonitih ili nezakonitih, na bilo koji način, izravno ili neizravno, s namjerom da se upotrijebe ili sa znanjem da će biti upotrijebljena, u cijelosti ili dijelom, od strane terorista ili terorističke organizacije u bilo koju svrhu, što uključuje i počinjenje terorističkoga kaznenog djela, ili od strane osoba koje financiraju terorizam.

Stavak 4. istog članka određujući **terorističko kazneno djelo** upućuje na relevantne odredbe Međunarodne konvencije o sprječavanju financiranja terorizma iz 1999. godine³ te na odredbe o kaznenom djelu terorizma i kaznenim djelima povezanim s terorizmom koji su propisani u glavi Kaznenog zakona koja propisuje kaznena djela protiv čovječnosti i ljudskog dostojanstva.

U stavcima 5. i 6. istog članka dane su definicije terorista i terorističke skupine odnosno organizacije.

Popis indikatora za sprječavanje financiranja terorizma nalazi se u Dodatku 2. ovih Smjernica.

1.7.2. Metode financiranja terorizma

Dvije su primarne metode financiranja terorističkih aktivnosti:

- 1. Prikupljanje financijske pomoći** - Članovi terorističkih skupina mogu financirati svoje terorističke aktivnosti putem vlada država ili organizacija, no u posljednje je vrijeme takva metoda financiranja u opadanju. Potpora države zamijenjena je potporom iz drugih izvora kao što je potpora pojedinaca koji posjeduju značajna financijska sredstva ili objedinjena sredstva od nesumnjivih darovatelja neprofitnim organizacijama.
- 2. Aktivnosti koje generiraju dobit** - Izvori FT mogu potjecati iz nezakonitih aktivnosti kao što su prijevara, trgovanje drogom ili otmica, a mogu potjecati i iz zakonitih izvora, kao što su zajmovi, članske pristojbe, prodaja publikacija, donacija i sl. Otmice i iznude imaju dvostruki cilj: pružiti terorističkoj organizaciji financijsku potporu uz istodobno zastrašivanje ciljanog stanovništva ili grupe ljudi.

1.7.3. Faze financiranja terorizma

Sumnja na FT se može javiti u svakoj od 4 faze FT:

³ („Narodne novine - Međunarodni ugovori“, br. 16/03; dalje u tekstu: „Međunarodna konvencija iz 1999.“)

1. **prikupljanje novčanih sredstava** - novčana sredstva se mogu prikupljati iz zakonitog poslovanja (donacije neprofitnim organizacijama, nenamjenski krediti i zajmovi i sl., a neprofitne organizacije ili fizičke osobe su povezane s terorističkim skupinama ili iz kriminalnih aktivnosti (npr. trgovina drogom, ljudima, otmice, iznude i sl.);
2. **čuvanje prikupljenih novčanih sredstava** – nakon što se prikupe, novčana sredstva treba čuvati tako da se ne osujeti svrha za koju su prikupljeni pa se tako čuvaju u manjim iznosima na različitim računima povezanih fizičkih ili pravnih osoba;
3. **prijenos novčanih sredstava** – različitim načinima pokušava se teroristima prenijeti novac, pa se često koriste prijenos novca elektronskim putem i neki drugi formalni načini, a nisu isključeni niti neformalni načini prijenosa novca poput krijumčarenja novca i sl.,
4. **korištenje novčanih sredstava** – to je faza u kojoj se zakonito ili nezakonito prikupljen novac upotrebljava za obavljanje terorističkih aktivnosti.

Obveznik ne bi trebao utvrđivati je li kazneno djelo izvršeno odnosno je li planirano već je, u slučaju da se javi sumnja, uloga obveznika prijaviti sumnjive transakcije, sredstva i osobe Uredu za sprječavanje pranja novca, na način opisan u poglavlju 6. ovih Smjernica, koji će uz pomoć drugih nadležnih tijela istražiti postoji li veza s terorizmom u konkretnom slučaju.

1.7.4. Veza između pranja novca i financiranja terorizma

Metode i tehnike koje se koriste za FT-a slične su onima koje se koriste za PN, ali istovremeno među njima postoje i značajne razlike. Kada je riječ o PN-u, sredstva koja se plasiraju u prvoj fazi procesa PN-a uvijek potječu iz nezakonitih aktivnosti dok sredstva za FT mogu potjecati kako iz nezakonitih, tako i iz zakonitih izvora. Kad se radi o sredstvima koja potječu iz nezakonitih izvora, FT ima mnogo dodirnih točaka s PN u vidu korištenja metoda i tehnika, a kada je riječ o sredstvima koja potječu od zakonitih izvora, ta sredstva je još teže otkriti i pratiti.

Uspostavljanje poslovnih odnosa s terorističkim skupinama predstavlja za financijske institucije kao i za one koji obavljaju tzv. profesionalne djelatnosti visok reputacijski i operativni rizik te neželjene zakonske posljedice.

Stoga je potreban učinkovit sustav za SPNFT koji obuhvaća i jedan i drugi aspekt financijskog kriminala. Takav sustav morao bi moći spriječiti, otkriti i kazniti kako plasiranje nezakonitih novčanih sredstava u zakoniti financijski sustav, tako i osiguravanje financijskih sredstava teroristima i terorističkim organizacijama za financiranje njihovih aktivnosti. Za takvo funkcioniranje sustava potrebna je visoka razina međusobne suradnje nadzornih tijela i obveznika, pravilna primjena odredaba ZSPNFT-a te pravovremena reakcija u slučaju sumnje na PN/FT.

1.7.5. Ciljane financijske sankcije za sprječavanje FT (FATF, Vijeće sigurnosti UN-a i EU)

Mjere ograničavanja (sankcije) jesu oblik pritiska na države, fizičke i pravne osobe i druge subjekte te pojedine skupine koji predstavljaju prijetnju miru i sigurnosti u svijetu, a dio su sveukupnog

političkog pristupa utemeljenog na političkom dijalogu i naporima za postizanjem mirnog rješavanja kriznih situacija. Mjerama ograničavanja nastoje se ostvariti sljedeći ciljevi:

- promijeniti ponašanje kojim se narušava mir i stabilnost u svijetu,
- spriječiti nezakonito stjecanje materijalnih dobara,
- zabraniti korištenje nezakonito stečenih financijskih sredstava i uporabu tehnologije u nezakonite svrhe.

Preporuka 6 FATF-a usmjerena je na poduzimanje preventivnih mjera koje su potrebne i jedinstvene u kontekstu zaustavljanja tijeka sredstava ili druge imovine upućene terorističkim skupinama. Navedenom preporukom FATF-a zahtijeva se od država da usvoje režime financijskih sankcija kako bi se uskladili s rezolucijama Vijeća sigurnosti UN-a donesenih u svrhu sprječavanja i suzbijanja terorizma i financiranja terorizma. Rezolucije Vijeća sigurnosti UN-a zahtijevaju od država da zamrznu, bez odgađanja, sredstva ili drugu imovinu, te da osiguraju da nikakva sredstva ili druga imovina nije dostupna za korištenje:

- nijednoj fizičkoj ili pravnoj osobi odnosno drugom subjektu kojeg odredi Vijeće sigurnosti UN-a (Vijeće sigurnosti) prema Poglavlju VII Povelje UN-a, što nalaže rezolucija 1267 (iz 1999.) Vijeća sigurnosti i rezolucije koje su uslijedile nakon nje⁴; ili
- nijednoj fizičkoj ili pravnoj osobi odnosno drugom subjektu kojeg odredi ta država sukladno rezoluciji 1373 (iz 2001.) Vijeća sigurnosti.

Osim mjera ograničavanja koje se sukladno rezolucijama Vijeća sigurnosti UN-a primjenjuju prema osobama s popisa fizičkih i pravnih osoba i drugih subjekata povezanih s Talibanima, odnosno ISIL-om i Al-Qaidom, EU također može autonomno primijeniti mjere ograničavanja prema fizičkim i pravnim osobama i drugim subjektima povezanim s ISIL-om i Al-Qaidom na temelju Uredbe Vijeća (EU) 2016/1686 od 20. rujna 2016. godine. Prije usvajanja navedene uredbe, mjere ograničavanja su se mogle primijeniti samo prema osobama koje je na popise uvrstilo Vijeće sigurnosti UN-a. U skladu s navedenom uredbom, EU ima vlastiti popis osoba povezanih s ISIL-om i Al-Qaidom na koje se primjenjuju mjere ograničavanja.

Obveznici iz ovih Smjernica su dužni, prije uspostavljanja poslovnog odnosa odnosno prije provođenja povremene transakcije te prilikom provedbe mjere stalnog praćenja poslovnog odnosa provjeriti nalaze li se njihove stranke na relevantnim popisima (sankcijskim listama) osoba prema kojima se provode ciljane financijske sankcije. Ako se stranka nalazi na takvom popisu, obveznik je dužan primijeniti mjere ograničavanja raspolaganja imovinom te poduzeti druge mjere u pogledu obavještavanja nadzornih tijela (vidi toč. 1.8. ovih Smjernica).

⁴ Preporuka 6 primjenjuje se na sve sadašnje i buduće rezolucije koje će uslijediti nakon rezolucije 1267(1999.) i svake buduće rezolucije Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda koje nameću ciljane financijske sankcije u kontekstu financiranja terorizma. rezolucije koje su uslijedile nakon rezolucije 1267 (1999.) su rezolucije: 1333 (2000.), 1363 (2001.), 1390 (2002.), 1452 (2002.), 1455 (2003.), 1526 (2004.), 1617 (2005.), 1730 (2006.), 1735 (2006.), 1822 (2008.), 1904 (2009.), 1988 (2011.), i 1989 (2011.).

1.8. Proliferacija oružja za masovno uništenje

Usporedno i zajedno s nastojanjem SPNFT-a nastoji se spriječiti, suzbiti te onemogućiti financiranje proliferacije (širenja) oružja za masovno uništenje. Suzbijanje širenja oružja za masovno uništenje i sustava njegove isporuke u vrhu je prioriteta sigurnosne politike i predstavlja odgovor na globalne sigurnosne prijetnje.

Pojam „**oružje za masovno uništenje**“ obuhvaća svako kemijsko, biološko, radiološko i nuklearno (KBRN) oružje odnosno sve vrste oružja s potencijalom da u jednom trenu ubiju milijune civila, ugroze prirodno okruženje i bitno promijene svijet te živote budućih generacija svojim katastrofalnim učincima, kako je definirano u međunarodnim ugovorima, konvencijama, sporazumima i protokolima.

Pojam „**proliferacije oružja za masovno uništenje**“ podrazumijeva razvoj, proizvodnju, stjecanje i posjedovanje, skladištenje i isporuku, transport i prijenos oružja za masovno uništenje, kao i sredstava za njegovo prenošenje suprotno nacionalnim zakonima ili međunarodnim obvezama. Također uključuje i korištenje tehnologije, softvera, roba i usluga te stručnog znanja.

Financiranjem proliferacije oružja za masovno uništenje smatra se osiguravanje ili prikupljanje sredstava, odnosno pokušaj osiguravanja ili prikupljanja sredstava, zakonitih ili nezakonitih, na bilo koji način, izravno ili neizravno, s namjerom da se upotrijebe ili sa znanjem da će biti upotrijebljena, u cijelosti ili dijelom u svrhu proliferacije oružja za masovno uništenje.

Republika Hrvatska je stranka i aktivna sudionica svih glavnih međunarodnih sporazuma o neširenju oružja za masovno uništenje, sporazuma o kontroli naoružanja i razoružanju. U skladu s time, Republika Hrvatska aktivno radi na sprječavanju proliferacije oružja za masovno uništenje te financiranju proliferacije.

FATF također, u okviru svojeg područja djelovanja utvrđuje standarde u području sprječavanja proliferacije oružja za masovno uništenje pa se sukladno tome Preporuka 7 FATF-a odnosi na sprječavanje proliferacije oružja za masovno uništenje i primjenu ciljanih financijskih sankcija propisanih relevantnim rezolucijama Vijeća sigurnosti UN-a koje se odnose na Demokratsku Narodnu Republiku Koreju⁵ i Islamsku Republiku Iran⁶.

Osim rezolucija Vijeća sigurnosti UN-a, na razini Europske unije, Vijeće EU usvojilo je dvije uredbe u pogledu mjera ograničavanja protiv Demokratske Narodne Republike Koreje i Irana, a koje se primjenjuju radi suzbijanja i sprječavanja proliferacije oružja za masovno uništenje i financiranja iste, a u Republici Hrvatskoj se izravno primjenjuju.⁷

⁵ Rezolucija Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda 1718 (2006) koja se odnosi na Demokratsku Narodnu Republiku Koreju, kao i sve rezolucije koje iz nje proizlaze (kao što su 1874,2087,2094,2270,2321,2356,2371,2375,2397)

⁶ Rezolucija Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda 2231 (2015) koja se odnosi na Islamsku Republiku Iran i svih budućih rezolucija.

⁷ Uredba Vijeća (EU) 2017/1509 od 30. kolovoza 2017. o mjerama ograničavanja protiv Demokratske Narodne Republike Koreje i o stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 329/2007 i Uredba Vijeća (EU) 267/2012 od 23. ožujka 2012. o mjerama ograničavanja protiv Irana i stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 961/2010.

Temeljem rezolucija UN-a sastavljeni su popisi fizičkih i pravnih osoba i drugih subjekata, a poveznice na relevantne popise nalaze se u Dodatku 1. ovih Smjernica.

Popisi relevantni za primjenu navedenih Uredaba EU utvrđuju se i objavljuju u njihovim priložima.

Popis indikatora za sprječavanje proliferacije oružja za masovno uništenje nalazi se u Dodatku 3. ovih Smjernica.

1.8.1. Ciljane financijske sankcije za sprječavanje proliferacije oružja za masovno uništenje (FATF, Vijeće sigurnosti UN-a i EU)

Preporuka 7 FATF-a, od država zahtijeva primjenu ciljanih financijskih sankcija koje zahtijevaju zamrzavanje, bez odgađanja, sredstava ili druge imovine te osiguranje da nikakva sredstva ili druga imovina ne budu dostupni za korištenje nijednoj fizičkoj ili pravnoj osobi odnosno drugom subjektu koji se nalaze na popisima osoba koji su povezani s proliferacijom oružja za masovno uništenje i financiranjem iste, a koji su izrađeni na temelju rezolucija - Rezolucije Vijeća sigurnosti UN-a 1718 (2006) i 2231 (2015), odnosno koji su izrađeni za potrebe primjene mjera ograničavanja iz Uredaba Vijeća (EU) – Uredbe Vijeća (EU) 2017/1509 i Uredbe Vijeća (EU) 267/2012.

U skladu s time, zahtjevi iz Preporuke 7 FATF-a usmjereni su na primjenu preventivnih mjera sa svrhom zaustavljanja tjeka sredstava ili druge imovine te sprječavanja korištenja tih sredstava ili imovine za proliferaciju oružja za masovno uništenje te financiranje proliferacije.

Obveznici iz ovih Smjernica su dužni, prije uspostavljanja poslovnog odnosa odnosno prije provođenja povremene transakcije te prilikom provedbe mjere stalnog praćenja poslovnog odnosa provjeriti nalaze li se njihove stranke na relevantnim popisima (sankcijskim listama) osoba prema kojima se provode ciljane financijske sankcije. Ako se stranka nalazi na takvom popisu, obveznik je dužan primijeniti mjere ograničavanja raspolaganja imovinom te poduzeti druge mjere u pogledu obavještanja nadzornih tijela (vidi toč. 1.8. ovih Smjernica).

1.9. Ciljane financijske sankcije u Republici Hrvatskoj – mjera ograničavanja raspolaganja imovinom

Republika Hrvatska kao članica UN-a i EU primjenjuje sve ciljane financijske sankcije nametnute od strane Vijeća sigurnosti UN-a i EU, radi uspostavljanja i/ili očuvanja međunarodnog mira i sigurnosti, poštivanja ljudskih prava i temeljnih sloboda, razvoja i jačanja demokracije i pravne države te drugih s međunarodnim pravom usklađenih ciljeva.

U Republici Hrvatskoj, Zakonom o međunarodnim mjerama ograničavanja⁸ (dalje u tekstu: ZMMO) uređen je postupak primjene međunarodnih mjera ograničavanja te su definirane mjere ograničavanja koje se primjenjuju u skladu s pravnim aktima i odlukama EU i UN-a.

⁸ Narodne novine br. 139/08, 41/14, 63/19

Odredbom članka 10. stavka 1. ZMMO-a propisana je obveza svih fizičkih i pravnih osoba i drugih subjekata postupati sukladno odredbama ZMMO-a te drugih propisa donesenih na temelju ZMMO-a, osigurati izravnu primjenu mjera ograničavanja u svom djelokrugu te o tome obavijestiti Ministarstvo vanjskih i europskih poslova (dalje u tekstu: MVEP).

Detaljnije o provođenju Međunarodnih mjera ograničavanja, te popisi fizičkih i pravnih osoba i drugih subjekata pod međunarodnim mjerama ograničavanja dostupni su na mrežnim stranicama MVEP-a: <http://www.mvep.hr/hr/vanjska-politika/medunarodne-mjere-ogranicavanja/>

2. LEGISLATIVA PRIMJENJIVA U SPRJEČAVANJU PRANJA NOVCA I FINANCIRANJA TERORIZMA

2.1. Zakon i podzakonski propisi

Zakonodavni okvir u području SPNFT-a čine Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma te Pravilnici doneseni od strane ministra financija.

ZSPNFT-om su u hrvatsko zakonodavstvo preuzete IV. i V. Direktiva koje se bave sprječavanjem pranja novca - Direktiva (EU) 2015/849 i Direktiva (EU) 2018/843. Radi jačanja djelotvornosti borbe protiv PN/FT, pravni akti EU su usklađeni s međunarodnim standardima o sprječavanju PN/FT i proliferacije (tzv. „revidirane preporuke FATF-a”)⁹.

Pravilnici koje je donio ministar financija u svrhu provedbe ZSPNFT-a su sljedeći:

1. Pravilnik o postupku procjene rizika od pranja novca i financiranja terorizma te načinu provođenja mjera pojednostavljene i pojačane dubinske analize (NN 106/19)¹⁰
2. Pravilnik o obavještanju Ureda za sprječavanje pranja novca o sumnjivim transakcijama, sredstvima i osobama (NN 1/19)
3. Pravilnik o obavještanju Ureda za sprječavanje pranja novca o gotovinskoj transakciji u vrijednosti od 200.000,00 kuna i većoj (NN 1/19)
4. Pravilnik o načinu dostavljanja dodatnih podataka koje su obveznici dužni dostaviti na zahtjev Ureda za sprječavanje pranja novca (NN 1/19)
5. Pravilnik o načinu i opsegu dostavljanja podataka o prijenosu gotovine preko državne granice Uredu za sprječavanje pranja novca od strane Carinske uprave (NN 1/19)
6. Pravilnik o minimalnim tehničkim uvjetima koje moraju ispunjavati sredstva videoelektroničke identifikacije (NN 1/19)
7. Pravilnik o Registru stvarnih vlasnika (NN 53/19).

⁹ eng. *International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation, The FATF Recommendations*, usvojene u veljači 2012., a revidirane u lipnju 2019. godine.

¹⁰ Primjenjuje se samo na obveznike definirane u članku 2. Pravilnika

Također, od velike su važnosti i odredbe Kaznenog zakona¹¹ (dalje u tekstu: „Kazneni zakon“) kojima su kriminalizirana kaznena djela PN/FT. Osim toga, Kazneni zakon uređuje i niz drugih kaznenih djela koji su usko povezani s bićem kaznenog djela PN/FT.

2.2. Kriminalizacija aktivnosti pranja novca i financiranja terorizma

2.2.1. Kazneno djelo pranja novca

Kazneno djelo pranja novca kriminalizirano je odredbama dvadeset četvrte glave (XXIV.) Kaznenog zakona koja obuhvaćaju kaznena djela protiv gospodarstva.

Sukladno odredbama članka 265. Kaznenog zakona kazneno djelo pranja novca čini osoba koja imovinsku korist ostvarenu kaznenim djelom uloži, preuzme, pretvori, prenese ili zamijeni u cilju prikrivanja ili lažnog prikazivanja njezina nezakonitog podrijetla ili pomaganja počinitelju ili sudioniku kaznenog djela kojim je ostvarena imovinska korist da izbjegne kazneni progon ili oduzimanje imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom, a za što je zapriječena kazna zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Također, jednaka je kazna zapriječena i za osobu koja pribavlja, posjeduje ili koristi imovinsku korist koju je drugi nezakonito stekao, te osoba koja s namjerom, davanjem uputa ili savjeta, uklanjanjem prepreka ili na drugi način olakšava počinjenje neke od tih radnji.

Nadalje, isti članak propisuje i kvalificirane oblike kaznenog djela pranja novca, nehajno počinjenje kaznenog djela, situaciju kada je predikatno kazneno djelo počinjeno u stranoj državi, mogućnost oslobođenja od kazne, oduzimanje nezakonito stečene imovinske koristi, predmeta i sredstava te utvrđenje ništetnim prava koja su stečena na nezakonit način.

2.2.2. Kazneno djelo financiranja terorizma

Financiranje terorizma kriminalizirano je odredbama devete glave (IX.) Kaznenog zakona koja uređuje kaznena djela protiv čovječnosti i ljudskog dostojanstva, a zadnjim izmjenama i dopunama iz 2018. godine proširen je katalog predikatnih kaznenih djela vezanih za financiranje terorizma.

Prema članku 98. stavku 1. Kaznenog zakona, počinitelj kaznenog djela financiranja terorizma je osoba koja izravno ili neizravno daje ili prikuplja sredstva s ciljem da se ona koriste ili znajući da će se koristiti, u potpunosti ili djelomično, u svrhu činjenja ili doprinosa u činjenju jednog ili više kaznenih djela:

- koja se smatraju terorizmom (članak 97.),
- javnog poticanja, novačenja ili obuke za terorizam, putovanja u svrhu terorizma, terorističkog udruženja odnosno pripremanja kaznenih djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom (članci 99. - 103.)
- otmice (članak 137.),

¹¹ Narodne novine:125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19;

- uništenja ili oštećenja javnih isprava (članak 216. stavci 1. - 3.),
- zlouporabe radioaktivnih tvari (članak 219.),
- napada na zrakoplov, brod ili nepokretnu platformu (članak 223.),
- ugrožavanja prometa opasnom radnjom ili sredstvom (članak 224.),
- ubojstva, otmice, napada ili prijetnje osobi pod međunarodnom zaštitom (članci 352. - 355.)
- ili drugog kaznenog djela kojem je cilj prouzročiti smrt ili tešku tjelesnu ozljedu civila ili druge osobe koja nije aktivno uključena u oružani sukob, ako je svrha tog djela zastrašiti stanovništvo ili prisiliti neku državu ili međunarodnu organizaciju da što učini ili ne učini.

Počinitelj takvog kaznenog djela kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina, a jednakom kaznom, zbog doprinosa u počinjenju kaznit će se i poticatelji i pomagači počinitelja što je u skladu sa zahtjevom iz članka 11. Direktive (EU) 2017/541 o suzbijanju terorizma¹².

2.3. Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma (ZSPNFT)

ZSPNFT-om su implementirane odredbe Direktive (EU) 2015/849 i Direktive (EU) 2018/843 o sprječavanju korištenja financijskog sustava u svrhu pranja novca i financiranja terorizma. Osim toga, ZSPNFT-om se također osigurava provedba odredaba Uredbe (EU) 2015/847¹³, Uredbe (EU) 1889/2005¹⁴ odnosno Uredbe (EU) 2018/1672¹⁵ te Delegirane uredbe Komisije (EU) 2018/1108¹⁶.

ZSPNFT u uvodnim odredbama definira temeljne pojmove iz područja sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma. Zatim određuje tko su obveznici provedbe mjera te definira mjere sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma za obveznike i nadzor nad njihovom provedbom. Nadalje određuje položaj, temeljne zadaće i nadležnosti Ureda za sprječavanje pranja novca koji predstavlja financijsko obavještajnu jedinicu Republike Hrvatske (FOJ, eng. *FIU – Financial Intelligence Unit*). Na kraju, uz prekršajne odredbe, uređuje i zaštitu i čuvanje podataka te vođenje evidencija od strane Ureda.

Ove Smjernice za provođenje ZSPNFT-a odnose se na mjere i obveze iz ZSPNFT-a i na temelju njega donesenih podzakonskih propisa, koje su dužni provoditi obveznici iz ZSPNFT-a koje nadzire Financijski inspektorat.

¹² Direktiva (EU) 2017/541 Europskog parlamenta i Vijeća od 15. ožujka 2017. o suzbijanju terorizma i zamjeni Okvirne odluke Vijeća 2002/475/PUP i o izmjeni Odluke Vijeća 2005/671/PUP (SL L 88, 31. 3. 2017.),

¹³ Uredba (EU) 2015/847 Europskoga parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2015. o informacijama koje su priložene prijenosu novčanih sredstava i o stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) 1781/2006 (Tekst značajan za EGP) (SL L 141, 5. 6. 2015.)

¹⁴ Uredba (EZ) br. 1889/2005 Europskog parlamenta i Vijeća od 26. listopada 2005. o kontrolama gotovine koja se unosi u Zajednicu ili iznosi iz Zajednice (Tekst značajan za EGP) (SL L 309, 25. 11. 2005.)

¹⁵ Uredba (EU) 2018/1672 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2018. o kontrolama gotovine koja se unosi u Uniju ili iznosi iz Unije i stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 1889/2005, na snazi, primjenjuje se od 3. lipnja 2021. godine

¹⁶ Delegirana uredba Komisije (EU) 2018/1108 od 7. svibnja 2018. o dopuni Direktive (EU) 2015/849 Europskog parlamenta i Vijeća regulatornim tehničkim standardima o kriterijima za imenovanje središnjih kontaktnih točaka za izdavatelje elektroničkog novca i pružatelje platnih usluga i pravilima o njihovim funkcijama (Tekst značajan za EGP)

2.3.1. Primjenjivost

Ove Smjernice primjenjuju sljedeći obveznici iz članka 9. stavaka 2. i 4. ZSPNFT-a:

- Hrvatska banka za obnovu i razvoj,
- HP – Hrvatska pošta d. d. u dijelu poslovanja koji se odnosi na poštanske novčane uputnice,
- ovlašteni mjenjači,
- pravne i fizičke osobe koje se bave djelatnošću:
 - a) odobravanja kredita i zajmova, uključujući potrošačke kredite, ako je to dopušteno posebnim zakonom, i financiranje komercijalnih poslova, uključujući izvozno financiranje na osnovi otkupa s diskontom i bez regresa dugoročnih nedospjelih tražbina osiguranih financijskim instrumentima (eng. forfeiting), uključujući i otkup dospjelih tražbina
 - b) izdavanja ostalih sredstava plaćanja i upravljanja njima (putnički čekovi i bankovne mjenice), ako ta djelatnost nije platna usluga u smislu zakona kojim se uređuje platni promet
 - c) izdavanja garancija i jamstava
 - d) upravljanja ulaganjima za treće osobe i savjetovanja u vezi s tim
 - e) iznajmljivanja sefova
 - f) pružanja usluga povezanih s trustovima ili trgovačkim društvima
 - g) prometa plemenitih metala i dragoga kamenja
 - h) trgovine ili posredovanja u trgovini umjetničkim djelima i antikvitetima, među ostalim, kada se time bave umjetničke galerije i aukcijske kuće, pri svakoj transakciji u vrijednosti od 75.000,00 kuna i većoj, bez obzira na to je li riječ o jednokratnoj transakciji ili o više transakcija koje su međusobno očigledno povezane i koje ukupno dosežu vrijednost od 75.000,00 kuna i veću
 - i) pohranjivanja umjetničkih djela ili trgovine umjetničkim djelima ili posredovanja u trgovini umjetničkim djelima, kada se navedeno odvija u slobodnim zonama, pri svakoj transakciji u vrijednosti od 75.000,00 kuna i većoj, bez obzira na to je li riječ o jednokratnoj transakciji ili o više transakcija koje su međusobno očigledno povezane i koje ukupno dosežu vrijednost od 75.000,00 kuna i veću
 - j) posredovanja u prometu nekretninama, uključujući i kada posreduju u iznajmljivanju nekretnina, ali samo u vezi s transakcijama u kojima je mjesečna najamnina u vrijednosti od 75.000,00 kuna i većoj
- pravne i fizičke osobe u obavljanju profesionalnih djelatnosti:
 - a) revizorsko društvo, samostalni revizor, vanjski računovođa koji je fizička ili pravna osoba koja obavlja računovodstvene usluge, porezni savjetnik, društvo za porezno savjetništvo, te sve ostale osobe koje se obvežu da će izravno ili pomoću drugih osoba s kojima su te ostale

osobe povezane pružati materijalnu pomoć, potporu ili savjete o poreznim pitanjima kao glavnu poslovnu djelatnost ili profesionalnu aktivnost,

- b) odvjetnik, odvjetničko društvo, javni bilježnik, ako sudjeluje, bilo da djeluje u ime svoje stranke bilo za svoju stranku, u bilo kojoj vrsti financijskih transakcija ili transakcija koje uključuju nekretnine ili pak pružaju pomoć u planiranju ili provođenju transakcije za svoju stranku u vezi s:
 - i. kupnjom ili prodajom nekretnina ili poslovnih subjekata
 - ii. upravljanjem novčanim sredstvima, vrijednosnim papirima ili drugom imovinom u vlasništvu stranke
 - iii. otvaranjem i upravljanjem bankovnih računa, štednih uloga ili računa za poslovanje s financijskim instrumentima
 - iv. prikupljanjem sredstava potrebnih za osnivanje, poslovanje ili upravljanje trgovačkim društvom
 - v. osnivanjem, poslovanjem ili upravljanjem trustovima, trgovačkim društvima, zakladama ili sličnim pravnim uređenjima.
- zastupnici institucija za platni promet i distributeri institucija za elektronički novac iz druge države članice iz nebankarskog sektora.

Napomena:

Obveznici iz sektora profesionalnih djelatnosti (odvjetnici, javni bilježnici, vanjski računovođe, porezni savjetnici, revizori) smatraju se obveznicima i prema članku 9. stavku 2. točki 17. podtočki f) ZSPNFT-a kada, u okviru svoje djelatnosti, pružaju i usluge povezane s trustovima ili trgovačkim društvima.

Obveznici primjene mjera i radnji za SPNFT su i podružnice kreditnih i financijskih institucija i drugih obveznika iz drugih država članica i trećih država koje su osnovane u Republici Hrvatskoj u skladu sa zakonom koji uređuje njihov rad.

Svi naprijed navedeni obveznici smatraju se obveznicima provedbe mjera i radnji propisanih ZSPNFT-om i onda kada se nalaze u stečaju ili je za njih pokrenut postupak likvidacije.

2.3.2. Obveze obveznika definirane ZSPNFT-om

Odredbama članka 11. ZSPNFT-a određeno je da je obveznik dužan, prilikom obavljanja svojih djelatnosti ispunjavati obveze određene ZSPNFT-om te podzakonskim aktima donesenih na temelju njega s ciljem SPNFT-a, a posebno slijedeće obveze:

1. izrada analize i procjene rizika od PN/FT
2. uspostava politika, kontrola i postupaka za učinkovito smanjivanje i djelotvorno upravljanje rizicima od PN/FT

3. provedba mjera dubinske analize iz članka 16. stavka 1. točaka 1., 2., 3. 5. i 6. ZSPNFT-a
4. prijava gotovinskih transakcija u iznosu od 200.000,00 kuna i većih Uredu (pod uvjetom da obveznici obavljaju gotovinske transakcije u ime i za račun svojih stranaka)
5. prijava sumnjivih transakcija, sredstava i osoba Uredu
6. obavještanje i dostavljanje Uredu propisanih i traženih podataka, informacija i dokumentacije o transakcijama, sredstvima i osobama
7. provedba mjera za SPNFT u poslovnim jedinicama i društvima u kojima obveznik ima većinski udio ili većinsko pravo u odlučivanju, a koje imaju sjedište u drugoj državi članici ili trećoj državi
8. imenovanje ovlaštene osobe i zamjenika ovlaštene osobe za provedbu mjera za SPNFT, te s obzirom na organizacijsku strukturu obveznika, dovoljan broj zamjenika ovlaštene osobe i osiguranje primjerenih uvjeta za njihov rad
9. redovito stručno osposobljavanje i izobrazba zaposlenika obveznika
10. osiguravanje redovite unutarnje revizije sustava SPNFT-a kod obveznika
11. izrada i redovito dopunjavanje liste indikatora za prepoznavanje stranaka i sumnjivih transakcija i sredstava za koje postoje razlozi za sumnju na PN/FT
12. čuvanje i zaštita podataka te vođenje evidencija podataka propisanih ZSPNFT-a
13. vođenje evidencija propisanih člankom 80. ZSPNFT-a.

2.3.3. Primjenjivost u trećim zemljama

Na temelju članka 64. stavka 1. ZSPNFT-a obveznik je dužan osigurati da se politike i postupci za SPNFT, određene ZSPNFT-om, u istom opsegu provode i u njegovim podružnicama i društvima kćerima sa sjedištem u trećoj državi, u mjeri u kojoj to dopušta pravo treće države, uključujući i mjere zaštite podataka.

3. KLJUČNE MJERE KOJE SU OBVEZNICI DUŽNI PODUZIMATI

Uspješan sustav SPNFT-a kod obveznika jest onaj, koji je potpuno usklađen sa zakonskim obvezama, prilagođen poslovanju obveznika, u kojemu se mjere dosljedno provode, te koji zadovoljava postojeće standarde u području SPNFT-a.

Da bi obveznici bolje razumjeli svoje obveze i postigli usklađenost sa ZSPNFT-om, u ovim su Smjernicama mjere razvrstane u četiri kategorije, a to su:

1. interni sustav sprječavanja i otkrivanja PN/FT-a
2. dubinska analiza stranke
3. stalno praćenje i obavješćivanje
4. čuvanje podataka i evidencija.

U nastavku se daju detaljnije smjernice za postupanje unutar svake od navedenih kategorija.

4. INTERNI SUSTAV SPRJEČAVANJA I OTKRIVANJA PN/FT - UNUTARNJE KONTROLE

Upravljanje rizikom od PN/FT zahtijeva uspostavu i provođenje djelotvornog sustava unutarnjih kontrola. U tu svrhu ZSPNFT obvezuje obveznika da uspostavi SPNFT te ga definira kao skup mjera, radnji i postupaka koje obveznik uspostavlja radi utvrđivanja, procjenjivanja, ovladavanja i praćenja rizika od PN/FT kojima obveznik jest ili bi mogao biti izložen u svome poslovanju. Obveznik će sustav prilagoditi svome poslovanju što znači da bi sustav svakako morao biti razmjerni veličini, vrsti, opsegu i složenosti poslova koje obveznik obavlja te obuhvaćati najmanje:

1. primjerene organizacijske i kadrovske uvjete
2. odgovarajuću razinu svijesti zaposlenika obveznika o rizicima PN/FT
3. politike, kontrole i postupke (vidi točku 4.3. ovih Smjernica)
4. odgovarajuće stručno osposobljavanje i izobrazbu svih zaposlenika obveznika uključenih u SPNFT (vidi točku 4.5. ovih Smjernica)
5. zaposlenike obveznika zadužene za uspostavu i praćenje poslovnoga odnosa sa strankama
6. imenovanje ovlaštene osobe i njezina zamjenika (vidi točku 4.4. ovih Smjernica)
7. provođenje unutarnje revizije (vidi točku 4.6. ovih Smjernica) i
8. propisivanje odgovornosti uprave i/ili višega rukovodstva obveznika za funkcioniranje sustava SPNFT-a kod obveznika.

Da bi sustav SPNFT-a bio efikasan **uprava obveznika** dužna je:

1. donijeti SPNFT politike, kontrole i postupke (vidi točku 4.3. ovih Smjernica) i usvojiti analizu rizika (vidi točku 4.2. ovih Smjernica)
2. imenovati ovlaštenu osobu te jednoga ili više zamjenika ovlaštene osobe (vidi točku 4.4. ovih Smjernica)
3. osigurati da ovlaštena osoba bude zaposlena na radnome mjestu koje je u organizacijskoj strukturi obveznika sistematizirano na takvome položaju da ovlaštenoj osobi omogućava brzo, kvalitetno i pravodobno izvršavanje zadaća propisanih ovim Zakonom i na temelju njega donesenih podzakonskih akata te nezavisnost u radu i mogućnost izravne komunikacije s upravom
4. osigurati ovlaštenoj osobi i zamjeniku ovlaštene osobe neograničeni pristup svim potrebnim podacima, informacijama i dokumentaciji
5. osigurati ovlaštenoj osobi i zamjeniku ovlaštene osobe odgovarajuće organizacijske, kadrovske, materijalne i druge uvjete rada
6. osigurati ovlaštenoj osobi i zamjeniku ovlaštene osobe primjerene prostorne i tehničke uvjete koji jamče odgovarajući stupanj zaštite povjerljivih podataka i informacija kojima raspolaže ovlaštena osoba i njezin zamjenik
7. osigurati sustav koji obvezniku, ovlaštenoj osobi i zamjeniku ovlaštene osobe omogućava da, sukladno ovlastima i nadležnosti Ureda za sprječavanje pranja novca i financiranje terorizma i nadležnoga nadzornog tijela, istima pravodobno dostavi sve zatražene podatke, informacije i dokumentaciju, sigurnim kanalima i na način kojim se osigurava zaštita podataka
8. osigurati redovito stručno osposobljavanje i izobrazbu zaposlenika obveznika (vidi točku 4.5. ovih Smjernica)

9. jasno razgraničiti ovlasti i odgovornosti ovlaštene osobe i zamjenika ovlaštene osobe u odnosu na ovlasti i odgovornosti drugih zaposlenika obveznika u primjeni ovoga Zakona i na temelju njega donesenih podzakonskih akata
10. osigurati kod obveznika provođenje unutarnje revizije sustava SPNFT-a i
11. osigurati učinkovitu komunikaciju i suradnju, uključujući i primjeren tijek informacija na svim organizacijskim razinama obveznika, u provedbi mjera propisanih ovim Zakonom i na temelju njega donesenih podzakonskih akata.

4.1. Pristup temeljen na procjeni rizika

Rizik PN/FT je rizik da će stranka zlouporabiti financijski sustav za PN/FT, odnosno da će neki poslovni odnos, transakcija ili proizvod biti posredno ili neposredno upotrijebljeni za PN/FT.

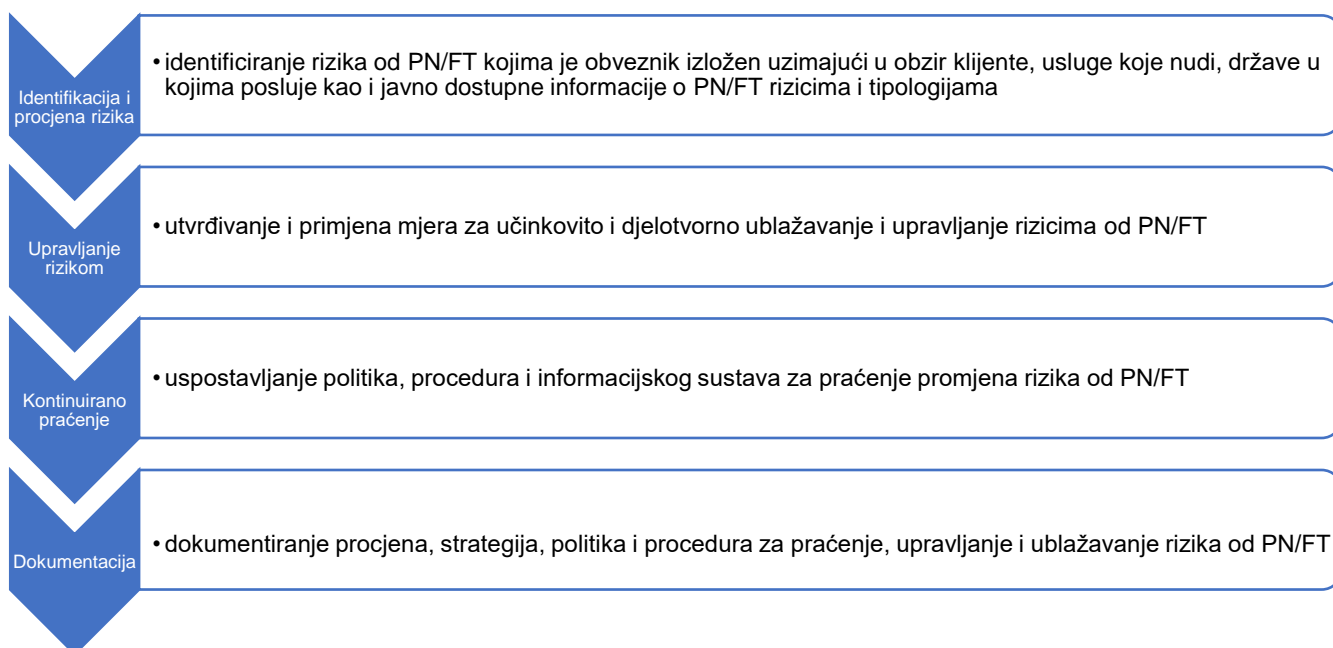
Na temelju procjene rizika, trebalo bi primijeniti mjere za sprječavanje odnosno ublažavanje rizika od PN/FT-a koje su razmjerne utvrđenim rizicima.

U skladu s time, pristup utemeljen na riziku (eng. *Risk Based Approach*) je vrlo važan za učinkovitu primjenu revidiranih FATF-ovih međunarodnih standarda o SPNFT-u (Preporuke FATF-a) te odredbi Direktive (EU) 2015/849 i Direktive (EU) 2018/843.

Pristup temeljen na riziku označava dužnost obveznika identificirati, procijeniti i razumjeti rizike od PN/FT kojima su izloženi u svom poslovanju te slijedom toga poduzeti odgovarajuće mjere za umanjene tih rizika. Na osnovi takvog pristupa obveznik je dužan izraditi analizu rizika od PN/FT sukladno članku 12. stavku 1. ZSPNFT-a na temelju koje će se poduzimati daljnje mjere, radnje i postupci za umanjene rizika koje propisuje ZSPNFT.

Glavni elementi pristupa utemeljenog na procjeni rizika sažeti su u Dijagramu 1.

Dijagram 1: Pristup utemeljen na procjeni rizika

Pristup upravljanja rizikom i umanjenja rizika zahtijeva vodstvo i angažman višeg rukovodstva (menadžmenta) usmjeren na otkrivanje i sprječavanje PN/FT-a. Više rukovodstvo odgovorno je za donošenje odluka vezanih za politike, procedure i procese koji umanjuju i kontroliraju rizike od PN/FT u poslovanju. Od obveznika se stoga zahtijeva procjena rizika te dokumentiranje obavljene procjene rizika povezane s PN/FT.

Pristup temeljen na riziku jest postupak koji obvezniku omogućuje identificiranje potencijalno visokih rizika od PN/FT-a i razvijanje strategija za njihovo umanjivanje. Načelo pristupa temeljenog na riziku omogućit će obvezniku usmjeravanje resursa tamo gdje su najpotrebniji. To zapravo podrazumijeva primjenu načela razmjernosti prema kojem će se adekvatne mjere primijeniti razmjerno postojećem riziku, čime se omogućuje obveznicima usmjeravanje njihovih resursa na situacije višeg odnosno visokog rizika.

4.2. Analiza i procjena rizika od PN/FT

Sukladno članku 12. ZSPNFT-a, obveznik je dužan izraditi analizu rizika od PN/FT kako bi prepoznao, procijenio, razumio i smanjio rizike od PN/FT s kojima se suočava u svom poslovanju, uzimajući u obzir čimbenike rizika koji se odnose na:

- a) stranke
- b) države ili geografska područja
- c) proizvode, usluge i transakcije
- d) kanale dostave.

Nadalje, analiza rizika:

- a) mora sadržavati i procjenu mjera, radnji i postupaka koje obveznik poduzima za sprječavanje i otkrivanje PN/FT,
- b) mora biti dokumentirana i razmjerna veličini obveznika, vrsti, opsegu i složenosti njegova poslovanja,
- c) obveznik je dužan redovito ažurirati i dostaviti nadležnom nadzornom tijelu na njegov zahtjev,
- d) obveznik ju je dužan usklađivati s pravilnicima i odlukama odnosno smjernicama koje donosi nadležno tijelo te je dužan uzeti u obzir Nacionalnu procjenu rizika i Nadnacionalnu procjenu rizika.

Obveznici su također dužni provesti procjenu rizika prije svih bitnih promjena u poslovnim procesima i poslovnoj praksi koje mogu utjecati na izloženost riziku i na dotadašnju provedbu mjera za SPNFT te utvrditi na koji način utječu na to odnosno kako bi mogli utjecati. Također, obveznici su dužni poduzeti pravovremene mjere za smanjenje rizika i učinkovito upravljanje tim rizikom.

Procjena rizika predstavlja rezultat analize potencijalnih prijetnji i ranjivosti na PN/FT-a kojima je poslovanje obveznika izloženo. Kompleksnost analize, a s njom i procjene rizika ovisi o veličini poslovanja te čimbenicima rizika koji utječu na izloženost obveznika riziku od PN/FT.

Pri procjeni rizika pojedinog poslovnog odnosa ili povremene transakcije važno je odrediti razliku između poslovnog odnosa i povremene transakcije. ZSPNFT definira oba pojma (članak 4. točke 31. i 32. ZSPNFT-a), a iz tih definicija jasno proizlazi da je element trajnosti osnova za razlikovanje poslovnog odnosa i povremene transakcije. Prema tome, za poslovni odnos se očekuje da u vrijeme uspostavljanja, ima element trajnosti, koji nije obilježje povremenih transakcija.

Stoga bi slučajevi u kojima stranka s kojom već postoji uspostavljen poslovni odnos, a od obveznika traži izvršenje neke transakcije koja izlazi iz okvira dotadašnjeg odnosa, ili kada stranka s kojom ne postoji prijašnji odnos traži izvršenje neke transakcije na koju se ne nadovezuje niti očekuje naknadna suradnja i u drugim sličnim poslovima, ulazili pod definiciju povremene transakcije.

Varijable rizika poslovnog odnosa odnosno povremene transakcije uključuju najmanje:

- a) namjenu i predviđenu prirodu poslovnog odnosa, uključujući i svrhu otvaranja računa stranci
- b) vrijednost imovine koju stranka polaže, iznose i visinu obavljenih transakcija
- c) redovitost ili trajanje poslovnog odnosa.

ZSPNFT također određuje čimbenike rizika od PN/FT-a koji su karakteristični za stranke, države ili određena geografska područja, proizvode, usluge i transakcije te kanale dostave, a koji mogu upućivati na potencijalno niži odnosno viši rizik. Čimbenici rizika određeni ZSPNFT-om nisu isključivi te predstavljaju temeljne čimbenike rizika od PN/FT-a koje je obveznik dužan imati u vidu pri procjeni i analizi rizika.

4.2.1. Kategoriziranje poslovnih odnosa i povremenih transakcija

Obveznik je dužan internim politikama propisati način kategoriziranja rizika, sukladno vrsti i veličini poslovanja te vrsti rizika od PN/FT kojima je izložen. Slijedom toga, nakon provedene procjene rizika, obveznik je dužan kategorizirati stranke, poslovne odnose i povremene transakcije u skladu s procijenjenom razinom rizika od PN/FT, i to najmanje u tri kategorije:

1. visoki rizik
2. srednji rizik
3. niski rizik.

U skladu s provedenom kategorizacijom, provodit će se daljnje mjere za SPNFT.

4.2.2. Identifikacija rizika od PN/FT-a

Obveznik je dužan prikupiti dovoljno informacija kako bi osigurao identifikaciju svih relevantnih čimbenika rizika, uključujući informacije prikupljene dodatnim mjerama dubinske analize stranke, ako je potrebno.

Obveznik je pri identifikaciji rizika od PN/FT, dužan voditi se sljedećim čimbenicima rizika:

1. čimbenicima rizika stranke
2. čimbenicima rizika država i geografskih područja

3. čimbenicima rizika proizvoda, usluga i transakcija
4. čimbenicima rizika kanala dostave.

Informacije o čimbenicima rizika od PN/FT-a obveznik je dužan prikupiti iz različitih izvora, bilo da im pristupa pojedinačno ili kroz baze podataka u kojima su objedinjene informacije iz nekoliko izvora. U skladu s procjenom rizika, obveznik je dužan odrediti vrstu i broj izvora i informacija o čimbenicima rizika, a svakako je dužan uzeti u obzir sljedeće izvore informacija:

1. Nadnacionalnu procjenu rizika od pranja novca i financiranja terorizma Europske komisije (NNPR)
2. Nacionalnu procjenu rizika od pranja novca i financiranja terorizma (NPR)
3. strateške objave i upozorenja državnih tijela te obrazloženja koja se daju uz relevantne propise
4. smjernice, okružnice i informacije nadležnih tijela te obrazloženja odluka o izrečenim kaznama
5. izvještaje o prijetnjama, upozorenja i tipologije te ostale informacije Ureda i tijela kaznenog progona
6. informacije dobivene u sklopu dubinske analize stranke.

Nadalje, obveznik može uzeti u obzir i druge relevantne izvore informacija poput:

1. vlastitih saznanja i stručnog iskustva
2. informacija udruženja obveznika o tipologijama i informacijama o rizicima u nastajanju
3. informacija organizacija civilnog društva o indeksima percepcije korupcije i druge izvještaje o državama
4. informacija međunarodnih tijela zaduženih za određivanje standarda o izvještajima o međusobnoj procjeni ili neobvezujućim crnim listama
5. informacija iz vjerodostojnih i pouzdanih javnih izvora i medija
6. informacija iz vjerodostojnih i pouzdanih komercijalnih organizacija, kao što su izvještaji o rizicima
7. informacija statističkih organizacija i akademske zajednice.

4.2.2.1. Rizik stranke

Obveznici moraju razmotriti prirodu i poslovanje svojih stranaka radi određivanja stupnja rizika od PN/FT-a. Drugim riječima, obveznici moraju poznavati svoje stranke. Poznavanje stranaka ne znači samo identificiranje stranke ili čuvanje evidencija, nego i poznavanje aktivnosti stranaka, transakcija koje provode, načina na koji posluju itd. U nastavku se navode čimbenici rizika iz ZSPNFT-a koje obveznik mora uzeti u obzir kod analize i procjene rizika.

Čimbenici rizika povezani sa strankom koji mogu upućivati na potencijalno viši rizik najmanje uključuju:

1. stranke s kojima se poslovni odnos odvija u neuobičajenim okolnostima
2. stranke koje imaju boravište na području države za koju je utvrđen visok rizik
3. pravne osobe ili uređenja koja predstavljaju sredstva za čuvanje osobne imovine
4. društva koja imaju nominalne dioničare ili dionice na donositelja
5. društva s intenzivnim gotovinskim poslovanjem

6. društva kojima se struktura vlasništva čini neobična ili previše složena s obzirom na prirodu posla društva
7. društva koja ne obavljaju ili ne smiju obavljati trgovinske, proizvodne ili druge djelatnosti u državi u kojoj su registrirana
8. društva sa sjedištem u Republici Hrvatskoj koje je 25% i više u vlasništvu strane pravne osobe koja ne obavlja ili ne smije obavljati trgovinske, proizvodne ili druge djelatnosti u državi u kojoj je registrirana
9. stranku državljanina treće zemlje koji traži pravo na boravak ili državljanstvo u Republici Hrvatskoj u zamjenu za transfere kapitala, kupnju nekretnina ili državnih obveznica ili ulaganja u trgovačka društva u Republici Hrvatskoj.

S druge strane, čimbenici rizika povezani sa strankom koji mogu upućivati na potencijalno niži rizik najmanje uključuju:

1. trgovačka društva čijim se financijskim instrumentima trguje na burzi ili uređenom tržištu pod uvjetom da podliježu zahtjevu za objavljivanje podataka i zahtjevu za osiguranje odgovarajuće transparentnosti stvarnog vlasništva
2. tijela javne vlasti i pravne osobe čiji je osnivač Republika Hrvatska ili druga država članica ili jedinica lokalne i područne (regionalne) uprave iz Republike Hrvatske ili druge države članice¹⁷
3. stranke koje imaju boravište na području države za koju vrijedi nizak rizik.

Stranke visokog rizika od PN/FT-a

Ako se u postupku procjene i analize rizika od PN/FT utvrdi da su stranka ili situacija rizičniji, potrebno je primijeniti mjere umanjavanja rizika i pojačanu dubinsku analizu. Ne zahtijeva se nužno odbijanje transakcije ili prekid poslovnog odnosa koji se ocjenjuje više rizičnim.

Stranke srednjeg rizika od PN/FT-a

Stranke srednjeg rizika jesu one koje ne mogu biti kategorizirane kao visoko ili nisko rizične. Prema njima će se mjere, radnje i postupci za sprječavanje i umanjavanje rizika od PN/FT-a primjenjivati razmjerno riziku koji predstavljaju, sukladno načelu pristupa temeljenog na riziku.

Stranke niskog rizika od PN/FT-a

U slučaju kada, na temelju provedene analize rizika, uzimajući u obzir sve varijable i čimbenike rizika, obveznik procijeni da stranka predstavlja nizak rizik, obveznik može u tom slučaju provesti pojednostavljenu dubinsku analizu stranke (vidi točku 5.5.2. ovih Smjernica).

4.2.2.2. Rizik proizvoda, usluga, transakcija i rizik kanala dostave

Obveznici trebaju moći pravodobno prepoznati rizike od PN/FT-a koji su povezani s pojedinim proizvodima, obavljanjem pojedinih usluga ili transakcija. Naime, proizvodi i usluge obveznika mogu se koristiti za prikrivanje nezakonitog podrijetla sredstava ili premještanje sredstava radi financiranja terorističkog čina odnosno za skrivanje pravog identiteta stvarnog vlasnika stranke.

¹⁷ U države članice se ubrajaju države članice Europske unije, te Island, Lihtenštajn i Norveška kao potpisnice Sporazuma o osnivanju Europskog gospodarskog prostora

U visokorizične proizvode i usluge se svakako moraju svrstati svi oni koje su nadležna nadzorna tijela naznačila kao potencijalno visokorizične.

Od obveznika se također zahtijeva razmatranje kanala korištenih za dostavu njegovih proizvoda/usluga. Treba imati na umu da na globalnom tržištu mnogobrojni kanali dostave ne dovode stranku u izravan kontakt s obveznikom (npr. Internet, telefon ili pošta), a dostupni su 24 sata na dan. Takvi kanali dostave, osim u legitimne svrhe, mogu se zloupotrijebiti i za prikrivanje pravog identiteta stranke ili stvarnih vlasnika.

ZSPNFT je odredio čimbenike rizika koji su povezani s proizvodima, uslugama, transakcijama ili kanalima dostave koji mogu upućivati na potencijalno viši rizik, najmanje uključuju:

1. proizvode i transakcije pogodne za anonimnost
2. poslovne odnose ili transakcije s nenazočnom strankom, bez određenih oblika zaštite, kao što su sredstva elektroničke identifikacije, relevantne usluge povjerenja kako su definirane u Uredbi (EU) br. 910/2014 ili bilo koji drugi siguran, daljinski ili elektronički postupak identifikacije koji su regulirala, priznala, odobrila ili prihvatila relevantna nacionalna tijela
3. plaćanja primljena od nepoznatih ili nepovezanih trećih osoba
4. nove proizvode i nove poslovne prakse, uključujući nove mehanizme dostave i uporabu novih tehnologija ili tehnologija u razvoju za nove i postojeće proizvode
5. transakcije povezane s naftom, oružjem, plemenitim kovinama, duhanskim proizvodima, kulturnim artefaktima i drugim predmetima od arheološkog, povijesnog, kulturnog i vjerskog značaja ili od izuzetne znanstvene vrijednosti, te s bjelokošću i zaštićenim vrstama.¹⁸

Čimbenici povezani s proizvodima, uslugama, transakcijama ili kanalima dostave koji mogu upućivati na potencijalno niži rizik, najmanje uključuju:

1. police životnoga osiguranja s niskom premijom
2. police mirovinskoga osiguranja ako ne postoji mogućnost ranijega otkupa i ne mogu se upotrijebiti kao osiguranje
3. doprinosi koji se u mirovinski sustav uplaćuju preko odbitaka od plaća, a prijenos članskoga udjela nije moguć
4. financijske proizvode ili usluge koje se pružaju određenomu tipu stranaka sa svrhom povećanja financijske uključenosti
5. proizvode kod kojih na manji rizik utječu ograničenja izdataka ili transparentnost vlasništva (npr. određene vrste elektroničkoga novca).¹⁹

4.2.2.3. Geografski rizik

Obveznici moraju razmotriti znači li geografsko područje od kud klijenti dolaze ili na kojem posluju potencijalno viši rizik od PN/FT, budući da u određenoj državi, odnosno na određenom geografskom

¹⁸ U nabrojanim su izostavljeni čimbenici rizika iz članka 14. stavka 5. i stavka 9. točke 1. ZSPNFT-a stoga što ih je moguće dovesti u vezu samo s obveznicima koji su kreditne ili financijske institucije.

¹⁹ Navedeni čimbenici su najčešće povezani s poslovanjem kreditnih i/ili financijskih institucija, međutim nisu isključeni ni za ostale kategorije obveznika.

području, mogu djelovati razne terorističke skupine, da je u nekim državama visok stupanj kriminalnih aktivnosti, da neke države nisu članice međunarodnih organizacija koje se bave sprječavanjem kriminala ili su prema njima poduzete određene sankcije. Sve to može utjecati na ocjenu rizičnosti stranke, poslovnog odnosa odnosno povremene transakcije.

Čimbenici rizika povezani s geografskim područjem, koji mogu upućivati na potencijalno viši rizik, najmanje uključuju:

1. države za koje je na temelju vjerodostojnih izvora (poput uzajamnih procjena ili objavljenih izvještaja o daljnjim aktivnostima) utvrđeno da nemaju djelotvoran sustav sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma
2. države za koje je na temelju vjerodostojnih izvora utvrđeno da imaju znatnu razinu korupcije ili drugih kaznenih djela
3. države u odnosu na koje su na snazi sankcije Europske unije, Ujedinjenih naroda, zabrana trgovanja ili slične mjere
4. države koje financiraju ili podržavaju terorističke aktivnosti ili unutar kojih djeluju terorističke organizacije.

Čimbenici rizika povezani s geografskim područjem, koji mogu upućivati na potencijalno niži rizik, najmanje uključuju mjesto registracije ili prebivališta stranke na teritoriju:

1. države članice EU
2. treće države koje imaju djelotvoran sustav SPNFT
3. treće države za koju su vjerodostojni izvori ustanovili da imaju nisku razinu korupcije ili drugih kaznenih djela
4. treće države koje, na temelju vjerodostojnih izvora, poput uzajamnih procjena ili objavljenih izvještaja o daljnjim aktivnostima, ispunjavaju zahtjeve za SPNFT u skladu s preporukama FATF-a i djelotvorno ih provode.

U kontekstu geografskog rizika, FATF identificira države koje nemaju djelotvoran SPNFT sustav te ovisno o nedostacima sustava pojedine države stavlja pod poseban nadzor dok druge, s većim stupnjem nedjelotvornosti SPNFT sustava označava visokorizičnima te ih uvrštava na popis visokorizičnih zemalja tzv. „crnu listu“.

Kod procjene geografskog rizika, obveznici su dužni uzeti u obzir Listu visokorizičnih trećih zemalja sa strateškim nedostacima u provođenju mjera za SPNFT koja je formirana sukladno odredbama Delegirane uredbe Komisije (EU) 2020/855²⁰ te liste FATF-a o jurisdikcijama sa strateškim nedostacima sustava SPNFT. Navedene Liste se ažuriraju i kao takve objavljuju se na web stranici Financijskog inspektorata: <https://mfin.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-2507/ustrojstvo-84/financijski-inspektorat/financijski-inspektorat-zakoni-i-smjernice/592>.

²⁰ Delegirana uredba Komisije (EU) 2020/855 od 7. svibnja 2020. o izmjeni Delegirane uredbe (EU) 2016/1675 o dopuni Direktive (EU) 2015/849 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu dodavanja Bahama, Barbadosa, Bocvane, Kambodže, Gane, Jamajke, Mauricijusa, Mongolije, Mjanmara/Burme, Nikaragve, Paname i Zimbabvea u tablicu u točki I. Priloga te brisanja Bosne i Hercegovine, Etiopije, Gvajane, Laoske Narodne Demokratske Republike, Šri Lanke i Tunisa iz te tablice, (Tekst značajan za EGP) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:32020R0855&from=EN>

Budući da je popis visokorizičnih država promjenjiv, trebalo bi redovno pratiti stanje popisa odnosno države koje se na tom popisu putem poveznice na web stranicu EU:

https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/financial-supervision-and-risk-management/anti-money-laundering-and-counter-terrorist-financing/eu-policy-high-risk-third-countries_en#200507.

Napomena: Kada je stranka iz visokorizične treće države ili transakcija uključuje visokorizične treće države, obveznik je dužan provesti mjere pojačane dubinske analize stranke (vidi točku 5.6.6.2. ovih Smjernica).

Obveznik je dužan procijeniti i stvoriti cjeloviti pregled rizika povezanog s pojedinačnim poslovnim odnosom ili povremenom transakcijom te utvrditi rizik kojem je izložen ili bi bio izložen zbog uspostave pojedinačnoga poslovnog odnosa ili izvršenja povremene transakcije.

U svakom slučaju, procjena rizika obveznika mora biti prikladna njihovim specifičnim poslovnim potrebama, što znači da bi morala biti vrlo detaljna i precizna kako bi se ostvarila najbolja moguća zaštita od nesvjesnog sudjelovanja u postupcima PN/FT.

Način i oblik procjene rizika razlikovat će se ovisno o veličini i stručnosti obveznika i djelatnosti koju on obavlja. U skladu s navedenim kriterijima, lista provjera (eng. *checklist*) može biti primjerena za male obveznike, dok će složeniji dokument, koji uključuje matricu rizika, biti primjereniji za veće obveznike.

ZSPNFT-om su propisani osnovni čimbenici koje svi obveznici nad kojima Financijski inspektorat provodi nadzor moraju uzeti u obzir prilikom procjene rizika. Za obveznike iz financijskog sektora koji podliježu nadzoru Financijskog inspektorata²¹ sam postupak procjene rizika od PN/FT-a detaljnije je uređen Pravilnikom o postupku procjene rizika od pranja novca i financiranja terorizma te načinu provođenja mjera pojednostavljene i pojačane dubinske analize²² koji sadrži prošireni popis čimbenika rizika stranke, države ili geografskog područja te proizvoda, usluga, transakcija i kanala dostave (članci 11. - 14. Pravilnika).

Napomena: Analiza i procjena rizika moraju biti dokumentirane, odobrene od strane rukovodstva i redovito revidirane te s njima moraju biti upoznati svi zaposlenici.

4.3. Politike, kontrole i postupci za smanjivanje i učinkovito upravljanje rizikom od PN/FT

Obveznik je prema članku 13. ZSPNFT-a dužan uspostaviti i provoditi djelotvoran sustav unutarnjih kontrola.

U tu svrhu je obveznik dužan donijeti pisane politike, kontrole i postupke za smanjivanje i učinkovito upravljanje rizikom od PN/FT-a, uzimajući u obzir pravilnike odnosno smjernice nadležnih tijela,

²¹ Obveznici iz članka 9. stavka 2. točaka 3., 15. i 17. podtočaka a) – e) ZSPNFT-a, istaknuti u članku 2. Pravilnika

²² Narodne novine 106/19

Nacionalnu procjenu rizika i Nadnacionalnu procjenu rizika. Također, politike kontrole i postupci moraju biti prikladni s obzirom na veličinu obveznika te vrstu i opseg djelatnosti obveznika.

Politike, kontrole i postupci za smanjivanje i učinkovito upravljanje rizikom od PN/FT moraju sadržavati:

1. opis načina rada sustava SPNFT-a kod obveznika
2. organizacijski ustroj obveznika
3. položaj ovlaštene osobe u organizacijskoj strukturi kada je to primjereno veličini i prirodi posla,
4. ovlasti i odgovornosti ovlaštene osobe i drugih zaposlenika u provedbi propisanih mjera,
5. mjere dubinske analize,
6. modele upravljanja rizikom od PN/FT,
7. način upravljanja usklađenošću poslovanja obveznika sa zakonskim odredbama,
8. uspostavu linija izvještavanja unutar obveznika,
9. čuvanje podataka,
10. način vođenja i sadržaj evidencija,
11. stručno osposobljavanje zaposlenika,
12. unutarnju reviziju sustava SPNFT-a kada je to primjereno veličini i prirodi posla i
13. provjeru zaposlenika, ako je primjereno s obzirom na veličinu obveznika te vrstu, opseg i složenost poslovanja.

Slijedom navedenog, politike, kontrole i postupci za smanjivanje i učinkovito upravljanje rizikom od PN/FT-a moraju biti dokumentirane, revidirane u skladu s aktualnim zakonodavnim i drugim regulatornim zahtjevima te dostupne zaposlenicima i upravi.

Nadalje, obveznik mora osigurati njihovu učinkovitu provedbu, pogotovo za prepoznavanje i prijavljivanje sumnjivih transakcija, sredstava i osoba te dokumentirati njihovu provedbu što će poslužiti kao dokaz da se propisane mjere primjenjuju.

Donošenje politika, kontrola i postupaka, kao dijela sustava za SPNFT, dužnost je uprave obveznika sukladno članku 67. stavku 1. točki 1. ZSPNFT-a. U skladu s time, uprava obveznika je također odgovorna za njihovu primjenjivost i ažurnost.

4.4. Imenovanje ovlaštene osobe i zamjenika ovlaštene osobe za SPNFT

Za obavljanje poslova otkrivanja i sprječavanja PN/FT propisanih ZSPNFT-a i na temelju njega donesenih podzakonskih akata, obveznik mora imenovati ovlaštenu osobu te jednog ili po potrebi više zamjenika, čije imenovanje i uvjete za imenovanje te dužnosti i odgovornosti uređuju odredbe članka 68. – 70. ZSPNFT-a.

Ovlaštena osoba za SPNFT je osoba koja dobro poznaje prirodu poslovanja obveznika, te razumije relevantne strategije za upravljanje rizicima od PN/FT-a.

Ovlaštena osoba trebala biti dobro upoznata sa svim fazama i metodama PN/FT, a u skladu s time i rizicima od PN/FT-a koje predstavlja pojedina stranka, poslovni odnos ili poslovna transakcija.

Također, ovlaštena osoba bi morala biti dobro upućena u poslovanje obveznika te dobro poznavati njegove poslovne procese.

Napomena:

Iznimno, obveznik nije dužan imenovati ovlaštenu osobu, ako je fizička osoba koja samostalno obavlja registriranu djelatnost. U tom slučaju obveznik je dužan sam obavljati poslove ovlaštene osobe propisane ZSPNFT-a i na temelju njega donesenih podzakonskih akata.

Također, kada je to primjereno veličini i prirodi posla obveznik je dužan imenovati ovlaštenu osobu na rukovodećoj razini.

Obvezniku je sukladno članku 11. stavku 3. ZSPNFT-a izričito zabranjeno eksternalizirati obveze ovlaštene osobe i zamjenika.

Odluka o imenovanju ovlaštene osobe i zamjenika donosi se u pisanom obliku.

Budući da je ovlaštena osoba odgovorna za učinkovito funkcioniranje sustava za SPNFT, ovlaštena osoba, a i njezin zamjenik/ci, moraju ispunjavati sljedeće uvjete:

1. mora biti zaposlena na radnome mjestu koje je u organizacijskoj strukturi obveznika sistematizirano na takvome položaju da joj omogućava brzo, kvalitetno i pravodobno izvršavanje zadaća propisanih ZSPNFT-a i na temelju njega donesenih podzakonskih akata te nezavisnost u radu i mogućnost izravne komunikacije s upravom
2. mora ispunjavati uvjete propisane člankom 70. ZSPNFT-a
3. mora dobro poznavati prirodu poslovanja obveznika na područjima koja su izložena riziku od PN/FT.

Dužnosti i odgovornosti ovlaštene osobe i zamjenika ovlaštene osobe su:

1. pravilno i pravodobno dostavljati podatke i informacije Uredu u skladu sa ZSPNFT-a i na temelju njega donesenim podzakonskim aktima
2. pratiti usklađenost poslovanja obveznika s odredbama ZSPNFT-a i na temelju njega donesenih podzakonskih akata te davati upravi preporuke za poboljšanje sustava sprječavanja i otkrivanja PN/FT
3. koordinirati aktivnosti obveznika u području SPNFT
4. sudjelovati u uspostavljanju i razvoju informacijske potpore za provođenje aktivnosti na području SPNFT kod obveznika
5. pri uvođenju novih tehnologija sudjelovati u procjeni rizika radi utvrđivanja i procjene kako navedeni čimbenici utječu na izloženost obveznika riziku od PN/FT i
6. provoditi stručno osposobljavanje i izobrazbu zaposlenika obveznika u području SPNFT.

4.4.1. Obveze i odgovornosti uprave

Uprava obveznika, osim prethodno navedenog imenovanja ovlaštene osobe i zamjenika ovlaštene osobe za SPNFT i donošenja politika, kontrola i postupaka (vidi točku 4.3. ovih Smjernica), sukladno članku 67. ZSPNFT-a, dužna je i:

1. osigurati da ovlaštena osoba bude zaposlena na radnome mjestu koje je u organizacijskoj strukturi obveznika sistematizirano na takvome položaju da ovlaštenoj osobi omogućava brzo,

- kvalitetno i pravodobno izvršavanje zadaća propisanih ovim Zakonom i na temelju njega donesenih podzakonskih akata te nezavisnost u radu i mogućnost izravne komunikacije s upravom
2. osigurati ovlaštenoj osobi i zamjeniku ovlaštene osobe neograničeni pristup svim potrebnim podacima, informacijama i dokumentaciji
 3. osigurati ovlaštenoj osobi i zamjeniku ovlaštene osobe odgovarajuće organizacijske, kadrovske, materijalne i druge uvjete rada
 4. osigurati ovlaštenoj osobi i zamjeniku ovlaštene osobe primjerene prostorne i tehničke uvjete koji jamče odgovarajući stupanj zaštite povjerljivih podataka i informacija kojima raspolaže ovlaštena osoba i njezin zamjenik
 5. osigurati sustav koji obvezniku, ovlaštenoj osobi i zamjeniku ovlaštene osobe omogućava da, sukladno ovlastima i nadležnosti Ureda i nadležnoga nadzornog tijela iz članka 82. ovoga Zakona, istima pravodobno dostavi sve zatražene podatke, informacije i dokumentaciju, sigurnim kanalima i na način kojim se osigurava zaštita podataka
 6. osigurati redovito stručno osposobljavanje i izobrazbu zaposlenika obveznika
 7. jasno razgraničiti ovlasti i odgovornosti ovlaštene osobe i zamjenika ovlaštene osobe u odnosu na ovlasti i odgovornosti drugih zaposlenika obveznika u primjeni ovoga Zakona i na temelju njega donesenih podzakonskih akata

Slijedom navedenog, ovlaštena osoba i/ili njezin zamjenik moraju biti imenovani pisanim putem, ispunjavati sve naprijed navedene uvjete, te izvršavati sve dužnosti, a za što je neophodno da im obveznik osigura sve odgovarajuće uvjete.

4.5. Stručno osposobljavanje i izobrazba

Sukladno odredbi članka 71. ZSPNFT-a obveznici su dužni kontinuirano poduzimati mjere da svi zaposlenici obveznika koji obavljaju zadaće u području SPNFT budu upoznati s odredbama ZSPNFT-a i na temelju njega donesenih podzakonskih akata kao i zakona kojima se uređuje zaštita osobnih podataka.

U tu svrhu, obveznici su dužni, najkasnije do kraja tekuće godine, donijeti program godišnjeg stručnog osposobljavanja i izobrazbe za sljedeću kalendarsku godinu te isti i provesti. Osim toga, reviziju i/ili pregled programa potrebno je obaviti i prilikom svake promjene poslovne prakse ili promjene zakonskih odredaba u području SPNFT-a.

Briga za kontinuirano stručno osposobljavanja i izobrazbe odnosi se na upoznavanje zaposlenika:

1. s odredbama ZSPNFT-a i na temelju njega donesenih podzakonskih akata,
2. s međunarodnim standardima za SPNFT i stručnom literaturom o sprječavanju i otkrivanju PN/FT,
3. s indikatorima za prepoznavanje klijenata i transakcija u vezi kojih postoje opravdani razlozi za sumnju na PN/FT
4. s trendovima i tipologijama PN/FT vezanih uz poslovanje obveznika
5. s primjerima iz prakse, načinima rješavanja slučajeva koji se pojavljuju u praksi, razmjena iskustva.

Cilj kontinuiranog osposobljavanja i izobrazbe je upoznavanje svih kategorija zaposlenika (novozaposleni, više rukovodstvo i drugi) koji obavljaju zadaće u području SPNFT s relevantnom zakonskom regulativom, internim politikama i procedurama, trendovima i tipologijama PN/FT značajnim za poslovanje obveznika.

Obveznici trebaju izraditi, provoditi i dopunjavati sveobuhvatni program primjeren vrsti i opsegu njihova poslovanja, a zaposlenici se osposobljavaju uz pomoć izravnih prezentacija, pisanih materijala ili *on-line* edukativnih programa. Stručno osposobljavanje i izobrazba mogu se provoditi na sljedeće načine:

1. vanjskim programima (npr. seminari, radionice, edukacije pripremljene od nadležnih nadzornih tijela, udruženja obveznika, komora i dr.),
2. internim programima (npr. ovlaštena osoba ili zamjenik ovlaštene osobe održava edukacije, seminare i radionice prilagođene različitim kategorijama zaposlenika),
3. putem različitih obavijesti dostavljenih zaposlenicima (npr. elektroničkom poštom) o novostima u području SPNFT-a (npr. o nalazima FATF-a, izvješćima EK, utvrđenim tipologijama koje objavljuje Ured ili druga nadzorna tijela i sl.).

U slučajevima kada obveznik nije dužan imenovati ovlaštenu osobu, dužnost stručnog osposobljavanja i izobrazbe može provoditi osoba (npr. vlasnik obrta, direktor malog društva) koja je odgovorna za obavještanje Ureda za sprječavanje pranja novca.

Obveznik je dužan dokumentirati sadržaj programa stručnog osposobljavanja odnosno izobrazbe, vrijeme održavanja i popis sudionika te datum provjere/revizije programa. Podatke i odgovarajuću dokumentaciju o stručnom osposobljavanju i izobrazbi zaposlenika obveznik mora čuvati pet godina nakon obavljenog stručnog osposobljavanja i izobrazbe (Vidi točke 8.2 i 8.3. ovih Smjernica – Čuvanje podataka i Vođenje evidencije).

Napomena:

Osposobljavanje/izobrazbu novog zaposlenika potrebno je provesti prije njegovog kontakta sa strankama.

Također, obveznik treba osigurati da sudjelovanje zaposlenika na programima izobrazbe i stručnog osposobljavanja ne bude samo formalno već da zaposlenici budu aktivni sudionici programa izobrazbe i stručnog usavršavanja.

4.6. Unutarnja revizija

Sukladno odredbama članaka 67. i 72. ZSPNFT-a, uprava obveznika je dužna najmanje jednom godišnje osigurati redovitu unutarnju reviziju sustava za SPNFT ako je to prikladno s obzirom na veličinu i prirodu posla obveznika.

Svrha unutarnje revizije jest procjena adekvatnosti, učinkovitosti i djelotvornosti sustava unutarnjih kontrola za SPNFT.

Unutarnja revizija, na temelju objektivnih dokaza, provjerava postoji li dostatna razina sigurnosti da je provođenje SPNFT politika, kontrola i postupaka u funkciji smanjivanja i djelotvornoga upravljanja rizikom od PN/FT. Prema tome, glavni cilj unutarnje revizije je identificirati i ispraviti nepravilnosti u provedbi tog sustava te njegovo eventualno poboljšanje.

Ako obveznik nema revizora, može obaviti „samoprocjenu“. „Samoprocjenu“ treba obaviti osoba koja nije povezana s poslovima obavješćivanja, vođenja evidencija i praćenja usklađenosti kod obveznika. Cilj „samoprocjene“ sličan je cilju revizije koju obavljaju vanjski revizori, a odnosi se na provjeru provođenja politika i procedura i njihove usklađenosti sa zakonskim i regulatornim zahtjevima.

4.6.1. Provođenje unutarnje revizije

Prilikom provođenja unutarnje revizije, trebaju se uzeti u obzir vrsta i obujam poslovanja obveznika. Sukladno tome, unutarnja revizija trebala biti proporcionalna vrsti i obujmu poslovanja obveznika.

Za veće obveznike unutarnja revizija trebala bi biti sveobuhvatnija/detaljnija te obavljena od neovisnog revizora. U skladu s već navedenim, manji obveznici imaju mogućnost „samoprocjene“.

Sveobuhvatnost unutarnje revizije podrazumijeva da ona obuhvaća analizu politika, kontrola i postupaka uspostavljenih kod obveznika, program osposobljavanja/izobrazbe te primjenu mjera za upravljanje rizikom od PN/FT-a. Pri provjeri sustava upravljanja rizikom, revizor u svom nalazu treba obuhvatiti sve elemente, uključujući procjenu rizika, mjere za otkrivanje i umanjeње rizika, kao i postupke praćenja rizika.

Nalaz unutarnje revizije sastavljen je u pisanom obliku, a uključuje specifična područja koja je pregledao revizor ili osoba koja obavlja pregled, datum obavljanja revizije/pregleda i preporuke koje su pritom upućene. O rezultatima revizije/pregleda izvješćuje se rukovodstvo unutar razumnog roka od dana završetka revizije/pregleda.

5. DUBINSKA ANALIZA STRANKE

Dubinska analiza stranke, sukladno članku 15. stavku 1. točkama 1. - 4. ZSPNFT-a, uz rezervu da ZSPNFT-om nije drugačije propisano, obuhvaća sljedeće mjere:

1. **utvrđivanje i provjeru identiteta stranke** (na osnovi dokumenata, podataka ili informacija dobivenih iz vjerodostojnoga, pouzdanoga i neovisnoga izvora, uključujući, ako ga stranka ima, kvalificirani certifikat za elektronički potpis ili elektronički pečat ili bilo koji drugi siguran, daljinski ili elektronički, postupak identifikacije koji su regulirala, priznala, odobrila ili prihvatila relevantna nacionalna tijela)
2. **utvrđivanje i poduzimanje odgovarajućih mjera za provjeru identiteta stvarnog vlasnika stranke** (uključujući poduzimanje mjera potrebnih za razumijevanje vlasničke i kontrolne strukture stranke kada je stranka trgovačko društvo, druga pravna osoba i s njome izjednačen subjekt ili trust i s njime izjednačen subjekt stranoga prava)

3. **prikupljanje propisanih podataka** (podaci o namjeni i predviđenoj prirodi poslovnog odnosa i drugi podaci propisani ZSPNFT-om i podzakonskim aktima)
4. **stalno praćenje poslovnog odnosa** (uključujući i kontrolu transakcija koje stranka obavlja tijekom poslovnoga odnosa kako bi se osiguralo da su transakcije koje se obavljaju u skladu sa saznanjima obveznika o stranci, poslovnome profilu, profilu rizika, uključujući prema potrebi i podatke o izvoru sredstava, pri čemu dokumentacija i podaci kojima obveznik raspolaže moraju biti ažurni).

Prilikom provedbe mjera utvrđivanja i provjere identiteta stranke i stvarnog vlasnika stranke obveznik je dužan provjeriti je li osoba koja tvrdi da djeluje u ime stranke za to i ovlaštena te u skladu s odredbama ovoga Zakona utvrditi i provjeriti identitet te osobe.

Obveznik je dužan primjenjivati navedene mjere u opsegu koji je primjeren s obzirom na provedenu analizu i procjenu rizika i to na način predviđen internim politikama, kontrolama i postupcima. Također, obveznik je dužan čuvati svu dokumentaciju (vidi točku 8.2. ovih Smjernica), te istu dostaviti na uvid nadležnom nadzornom tijelu, na njegov zahtjev, radi provjere primjerenosti poduzetih mjera sukladno identificiranim rizicima od PN/FT-a.

Napomena:

Prilikom utvrđivanja i provjere identiteta stranke i stvarnog vlasnika stranke, obveznik je dužan provjeriti je li stranka i/ili stvarni vlasnik stranke politički izložena osoba (vidi točku 5.5.4. ovih Smjernica te nalazi li se na nekoj od relevantnih sankcijskih lista zbog čega je potrebno primijeniti mjeru ograničenja raspolaganja imovinom sukladno odredbama ZMMO-a (vidi točku 1.8. ovih Smjernica)

5.1. Obveza primjena mjera dubinske analize stranke

Sukladno članku 16. ZSPNFT-a, obveznik je dužan obaviti dubinsku analizu stranke u sljedećim slučajevima:

1. prilikom uspostavljanja poslovnog odnosa sa strankom,
2. pri svakoj transakciji u vrijednosti od 105.000,00 kuna i većoj (bez obzira je li jednokratna transakcija ili više povezanih koje ukupno dosežu vrijednost od 105.000,00 kuna i više),
3. pri svakoj povremenoj transakciji koja predstavlja prijenos novčanih sredstava u vrijednosti većoj od 1.000,00 EUR u smislu Uredbe (EU) 2015/847²³
4. ako postoji sumnja u vjerodostojnost i primjerenost prethodno dobivenih podataka o stranci,
5. uvijek kada u vezi s transakcijom ili strankom postoje razlozi za sumnju na PN/FT, bez obzira na vrijednost transakcije. Primjerice, vrijednost transakcije je 80.000,00 kuna, no zbog razloga koji upućuju na sumnju na PN/FT, potrebno je identificirati stranku, bez obzira što vrijednost transakcije ne prelazi 105.000,00 kuna

²³ Odnosi se na zastupnike institucija za platni promet i distributere institucija za elektronički novac iz druge države članice iz nebankarskog sektora

Ovlašteni mjenjači, pravne i fizičke osobe koje obavljaju djelatnost prometa plemenitih metala i dragoga kamenja, te pravne i fizičke osobe koje se bave trgovinom ili posredovanjem u trgovini umjetničkim predmetima i antikvitetima kada obavljaju transakciju u vrijednosti od 15.000,00 kuna i više dužni su utvrditi i provjeriti identitet stranke.

Prije uspostavljanja poslovnog odnosa ili obavljanja transakcije obveznik je dužan provesti sljedeće tri mjere:

1. utvrditi i provjeriti identitet stranke na osnovi dokumenata, podataka ili informacija dobivenih iz vjerodostojnoga, pouzdanog i neovisnog izvora,
2. utvrditi i poduzeti razumne mjere za provjeru identiteta stvarnog vlasnika stranke,
3. prikupiti podatke o namjeni i predviđenoj prirodi poslovnog odnosa ili transakcije ili drugih podataka u skladu sa ZSPNFT-om.

Iznimka: Obveznici mogu provesti mjere dubinske analize stranke i tijekom uspostavljanja poslovnog odnosa ako je to neophodno kako se ne bi prekinuo uobičajeni način uspostavljanja poslovnih odnosa i ako postoji nizak rizik od PN/FT-a.

U slučajevima kada dubinska analiza stranke nije provedena prije uspostavljanja poslovnog odnosa, obveznik će sastaviti bilješku o razlozima neprovođenja dubinske analize stranke prije uspostavljanja poslovnog odnosa sa strankom te o vrsti transakcije koja je izvršena.

5.2. Odbijanje poslovnog odnosa i obavljanja transakcije te prekidanje već postojećeg poslovnog odnosa

Odredbama članka 19. ZSPNFT-a propisano je u kojim slučajevima obveznik ne smije uspostaviti poslovni odnos ili obaviti transakciju, odnosno kada mora, a kada može prekinuti poslovni odnos. Također se kao izuzetak određuju situacije u kojima pojedini obveznici nisu dužni odbiti uspostaviti poslovni odnos ili obavljanje transakcije tj. prekinuti već postojeći odnos.

Obveznik koji ne može provesti prethodno navedene mjere dubinske analize iz članka 15. stavka 1. točaka 1., 2. i 3. i članka 15. stavka 2. ZSPNFT-a ne smije uspostaviti poslovni odnos ili obaviti transakciju, odnosno mora prekinuti već uspostavljeni poslovni odnos te razmotriti treba li Uredu dostaviti obavijest o sumnjivoj transakciji, sredstvima i osobama u skladu s člancima 56. i 57. ZSPNFT-a.

Ako nije u mogućnosti provesti mjeru iz članka 15. stavka 1. točke 4. ZSPNFT-a, odnosno ako ocijeni da ne može učinkovito upravljati rizikom PN/FT u odnosu na stranku, obveznik može prekinuti već uspostavljeni poslovni odnos.

Izuzetak:

Osobe koje obavljaju profesionalne djelatnosti (obveznici iz članka 9. stavka 2. točke 18. ZSPNFT-a) nisu dužne odbiti uspostavu novog poslovnog odnosa ili obavljanje transakcije odnosno nisu dužne prekinuti već uspostavljeni poslovni odnos u pogledu podataka koje dobiju od stranke ili prikupe o stranci u tijeku utvrđivanja pravnog položaja stranke ili prilikom zastupanja stranke u vezi sa sudskim

postupkom, što uključuje savjetovanja za predlaganje ili izbjegavanje sudskih postupaka, bez obzira na to jesu li podaci dobiveni ili prikupljeni prije, u tijeku ili nakon završenih sudskih postupaka.

5.3. Provođenje standardnih mjera dubinske analize stranke

Prije uspostavljanja poslovnog odnosa ili izvršenja povremene transakcije obveznik je dužan primijeniti mjere početne dubinske analize stranke iz članka 15. stavka 1. točaka 1., 2. i 3. Zakona. Opseg mjera dubinske analize stranke obveznik je dužan prilagoditi na temelju procjene rizika.

Kada je rizik povezan s poslovnim odnosom ili povremenom transakcijom nizak, obveznik može primijeniti mjere pojednostavljene dubinske analize stranke, a kada je rizik povezan s poslovnim odnosom ili povremenom transakcijom visok, obveznik je dužan primijeniti mjere pojačane dubinske analize stranke.

5.3.1. Mjera prikupljanja propisanih podataka

Pri uspostavljanju poslovnog odnosa sa strankom obveznik prikuplja sljedeće podatke:

- a) identifikacijske podatke o stranci, te zakonskom zastupniku i punomoćniku ako je stranka po njima zastupana: ime, prezime, datum rođenja, identifikacijski broj, naziv i broj identifikacijske isprave, naziv i državu izdavatelja i državljanstvo, a ako je stranka pravna osoba, obrtnik ili osoba koja se bavi drugom samostalnom djelatnošću: ime, adresu sjedišta i identifikacijski broj
- b) podatke o stvarnom vlasniku ako je stranka pravna osoba, trust ili drugi pravni aranžman: ime, prezime, državu prebivališta, datum rođenja i državljanstvo/državljanstva
- c) podatke o namjeni i predviđenoj prirodi poslovnog odnosa
- d) informaciju o djelatnosti stranke
- e) datum i vrijeme uspostavljanja poslovnog odnosa.

5.3.1.1. Prikupljanje podataka o namjeni i predviđenoj prirodi poslovnog odnosa ili transakcije

Prikupljanje podataka o namjeni i predviđenoj prirodi poslovnog odnosa mjera je dubinske analize stranke koja se provodi:

1. Prilikom uspostave poslovnog odnosa sa strankom,
2. kada postoji sumnja u vjerodostojnost prikupljenih podataka o stranci ili stvarnom vlasniku stranke, te kada postoji sumnja na pranje novca ili financiranje terorizma.

5.3.2. Mjera utvrđivanja i provjere identiteta stranke

Obveznik utvrđuje i provjerava **identitet stranke koja je fizička osoba, obrtnik ili osoba koja se bavi drugom samostalnom djelatnošću, odnosno njihov zakonski zastupnik i punomoćnik ili osoba koja pristupa sefu** uvidom u službeni osobni dokument stranke u njezinoj nazočnosti i prikuplja sljedeće podatke: ime i prezime, prebivalište, datum rođenja, identifikacijski broj, naziv i

broj identifikacijske isprave, naziv i državu izdavatelja te državljanstvo/državljanstva (članak 20. stavak 1. točka 1. ZSPNFT-a).²⁴

Za **fizičku osobu kojoj je transakcija namijenjena**, obveznik pribavlja sljedeće podatke: ime i prezime, prebivalište te podatak o identifikacijskom broju fizičke osobe s time da taj podatak prikuplja samo ako mu je dostupan (članak 20. stavak 1. točka 2. ZSPNFT-a).

Ako uvidom u službeni osobni dokument nije moguće prikupiti sve propisane podatke, podaci koji nedostaju prikupljaju se iz drugih važećih javnih isprava koje podnese stranka odnosno punomoćnik, ako se utvrđuje provjerava identitet punomoćnika.

Kada obveznik, iz objektivnih razloga, na prethodno opisan način ne uspije pribaviti propisani podatak, takav podatak može prikupiti neposredno od stranke te je u tom slučaju dužan poduzeti razumne mjere za provjeru tog podatka (članak 21. stavak 3. i članak 22. stavak 3. ZSPNFT-a).

Za **fizičku osobu koja pristupa sefu**, obveznik koji pruža uslugu iznajmljivanja sefa, uz prethodno navedene podatke iz članka 20. stavka 1. točke 1. ZSPNFT-a, dužan je prikupiti i podatke o datumu i vremenu pristupa sefu (članak 20. stavak 1. točka 9. ZSPNFT-a). Obveznik je dužan na opisani način, prilikom svakog pristupa sefu, utvrditi i provjeriti identitet stranke i svake druge osobe koja pristupa sefu, bez obzira je li ona korisnik sefa prema ugovoru, njegov zakonski zastupnik ili punomoćnik.

Za **stranku koja je obrtnik ili osoba koja se bavi drugom samostalnom djelatnošću**, obveznik je također dužan pribaviti sljedeće podatke: naziv, sjedište (ulica i kućni broj, mjesto i država) te identifikacijski broj obrta odnosno osobe koja obavlja drugu samostalnu djelatnost kada se u svrhu njihova poslovanja uspostavlja poslovni odnos ili obavlja transakcija.

Za **obrt i osobu koja obavlja drugu samostalnu djelatnost kojima je transakcija namijenjena**, obveznik pribavlja iste podatke (naziv, sjedište) s time da podatak o identifikacijskom broju obrta i osobe koja obavlja drugu samostalnu djelatnost pribavlja samo ako mu je taj podatak dostupan.

Identitet stranke koja je obrtnik ili osoba koja se bavi drugom samostalnom djelatnošću obveznik utvrđuje **uvidom** u izvornik ili ovjerenu presliku izvoda iz obrtnog ili drugog javnog registra koji ne smiju biti stariji od tri mjeseca ili neposrednim uvidom u registar. Na izvodu iz registra u koji je obavljen uvid potrebno je zapisati datum i vrijeme te ime i prezime osobe koja je obavila uvid.

Ako je fizička osoba, obrtnik ili osoba koja se bavi drugom djelatnošću zastupana po punomoćniku, obveznik pribavlja podatke o identitetu stranke iz ovjerene punomoći te preslike službenog osobnog dokumenta opunomoćitelja (fizičke osobe ako je stranka fizička osoba, zakonskog zastupnika, obrtnika ili osobe koje se bavi drugom samostalnom djelatnošću).

²⁴ Ako ne uspije pribaviti identifikacijski broj kojeg fizička osoba stranac ima u državi čiji je državljanin, a nema pravnog osnova temeljem kojeg bi joj u Republici Hrvatskoj bio dodijeljen OIB, obveznik može odustati od pribavljanja ovog podatka (članak 20. stavak 2 ZSPNFT-a).

Obveznik utvrđuje i provjerava identitet pravnih osoba²⁵, drugih pravnih osoba i s njima izjednačenih subjekata prikupljanjem sljedećih podataka: naziv, pravni oblik, sjedište (ulica i kućni broj, mjesto i država) i identifikacijski broj (članak 20. stavak 1. točka 4. ZSPNFT-a).

Za **pravnu osobu kojoj je namijenjena transakcija** obveznik pribavlja podatke o nazivu i sjedištu (ulica i kućni broj, mjesto i država) te pravne osobe, te, pod uvjetom da je obvezniku dostupan, i podatak o identifikacijskom broju pravne osobe (članak 20. stavak 1. točka 5. ZSPNFT-a).

Navedene podatke obveznik prikuplja uvidom u izvornik ili ovjerenu presliku dokumentacije iz sudskoga ili drugoga javnog registra koju mu u ime pravne osobe dostavi zakonski zastupnik ili punomoćnik pravne osobe, a koja ne smije biti starija od tri mjeseca.

Obveznik također može utvrditi i provjeriti identitet pravne osobe prikupljanjem tih podataka i neposrednim uvidom u sudski ili drugi javni registar s tim da je u tom slučaju dužan, u obliku zabilješke, na izvodu iz registra u koji je obavljen uvid upisati datum i vrijeme te ime i prezime osobe koja je obavila uvid.

Ostale podatke iz članka 20. stavka 1. ZSPNFT-a obveznik prikuplja uvidom u izvornike ili ovjerene preslike isprava i drugu vjerodostojnu poslovnu dokumentaciju. Ako iz tih isprava i dokumentacije nije moguće prikupiti sve potrebne podatke, podatke koji nedostaju obveznik prikuplja neposredno od zakonskoga zastupnika ili punomoćnika.

Identitet drugih pravnih osoba i s njima izjednačenih subjekata (domaćih i stranih udruga i njihovih saveza, zaklada, ustanova, umjetničkih organizacija, komora, sindikata, udruga poslodavaca, političkih stranaka, zadruga, kreditnih unija i vjerskih zajednica), sukladno članku 26. ZSPNFT-a, obveznik utvrđuje i provjerava uvidom u izvornik ili ovjerenu presliku dokumentacije iz registra, upisnika ili druge službene evidencije ili neposrednim uvidom u registar, upisnik ili drugu službenu evidenciju. U tim slučajevima obveznik je osobito dužan:

1. utvrditi i provjeriti identitet osobe ovlaštene za zastupanje odnosno zakonskog zastupnika
2. utvrditi i provjeriti identitet punomoćnika te pribaviti punomoć za zastupanje ako je stranka zastupana po punomoćniku i
3. prikupiti podatke iz članka 20. stavka 1. točaka 1. i 4. b) ZSPNFT-a.

Ako je stranka strana pravna osoba koja obavlja djelatnost u Republici Hrvatskoj preko podružnice, obveznik utvrđuje i provjerava identitet strane pravne osobe i identitet njezine podružnice.

Napomena: Kad je u pitanju svojstvo pravne osobnosti, ovisno o tome imaju li je ili nemaju, razlikuju se udruge s pravnom osobnošću i udruge bez pravne osobnosti. Sukladno članku 1. Zakona o udruzama²⁶ (), isti se primjenjuje na udruge koje su pravne osobe, dok se na udruge bez pravne osobnosti na koje se na odgovarajući način primjenjuju propisi o ortaštvu. Udruge pravnu osobnost

²⁵ Za koje se odnosno u čije ime se uspostavlja poslovni odnos ili provodi transakcija (članak 20. stavak 1. točka 4. podtočka a) ZSPNFT-a)

²⁶ Narodne novine br. 74/14, 70/17, 98/19

stječu registracijom tj. upisom u Registar udruga Republike Hrvatske u skladu s odredbama Zakona o udrugama.

U prvom slučaju, kad je udruga pravna osoba, potrebno je provesti mjere iz Zakona koje se odnose na utvrđivanje i provjeru identiteta pravne osobe (te udruge imaju zakonske zastupnike upisane u upisnik udruga).

Za udruge koje nisu pravne osobe i za druge subjekte koji nemaju pravnu osobnost, ali samostalno nastupaju u pravnom prometu (npr. imaju račun u banci i sklapaju ugovore) potrebno je utvrditi identitet članova fizičkih osoba budući da se na njih primjenjuju odredbe o ortaštvu kao obveznopravnom odnosu.

Kada je stranka pravna osoba, obveznik je dužan prikupiti i podatke o njezinim članovima uprave ili osobama koje obavljaju jednakovrijedne funkcije (ime, prezime, identifikacijski broj, država prebivališta) te podatke o osobama ovlaštenima za zastupanje pravne osobe (ime, prezime, identifikacijski broj, država prebivališta).

Identitet **zakonskog zastupnika i punomoćnika pravne osobe** obveznik utvrđuje i provjerava prikupljanjem istih podataka kao i za fizičku osobu prema članku 20. stavku 1. točki 1. podtočki b) ZSPNFT-a (ime i prezime, prebivalište, datum rođenja, identifikacijski broj, naziv i broj identifikacijske isprave, naziv i državu izdavatelja te državljanstvo/državljanstva), a na način propisan odredbama članaka 24. i 25. te članka 26. stavaka 2. i 5. ZSPNFT-a.

Navedene podatke o zakonskom zastupniku i punomoćniku stranke obveznik prikuplja uvidom u službeni osobni dokument zakonskog zastupnika odnosno punomoćnika stranke u njihovoj nazočnosti.

Ako se iz tog dokumenta ne mogu pribaviti svi propisani podaci, podaci koji nedostaju za zastupnika se prikupljaju iz druge važeće javne isprave, a za punomoćnika iz druge važeće javne isprave koju on podnese ili neposredno od punomoćnika.

Podatke o zakonskom zastupniku koji je punomoćniku, u ime pravne osobe, izdao punomoć, obveznik prikuplja na temelju podataka iz ovjerene punomoći.

Za podatak o zakonskom zastupniku koje obveznik iz objektivnih razloga nije uspio pribaviti putem službenog osobnog dokumenta odnosno putem druge javne važeće isprave, obveznik može prikupiti takav podatak prikupiti neposredno od stranke, te je u tom slučaju dužan poduzeti razumne mjere za provjeru tog podatka.

U svakom slučaju, obveznik je dužan, prema članku 17. stavku 2. ZSPNFT-a, prilikom ulaska u novi poslovni odnos s trgovačkim društvom ili drugom pravnom osobom ili trustom za koji postoji obveza unosa podataka o stvarnom vlasništvu u odgovarajući registar, domaći ili strani, pribaviti izvadak iz tog registra radi prikupljanja podataka na temelju kojih će utvrditi odnosno provjeriti identitet stvarnog vlasnika stranke.

5.3.2.1. Utvrđivanje i provjera identiteta stranke na daljinu

Obveznik može utvrditi i provjeriti identitet stranke na daljinu na temelju uvida u kvalificirani certifikat za elektronički potpis ili elektronički pečat te na temelju videoelektroničke identifikacije²⁷.

Naime, obveznik može na daljinu utvrditi i provjeriti identitet stranke koja je fizička osoba, obrtnik, osoba koja obavlja drugu samostalnu djelatnost, pravna osoba ili fizička osoba koja zastupa pravnu osobu.

Obveznik može utvrditi i provjeriti identitet stranke na daljinu na temelju podataka iz kvalificiranog certifikata za elektronički potpis ili elektronički pečat koji je izrađen kvalificiranim sredstvom za izradu elektroničkog potpisa ili sredstvom za izradu kvalificiranog elektroničkog pečata koji je izdao kvalificirani pružatelj usluga povjerenja sa sjedištem u EU primjenom Uredbe (EU) 910/2014.

Ostale podatke koji nije moguće prikupiti iz kvalificiranog certifikata, obveznik će pribaviti uvidom u presliku službenog osobnog dokumenta ili druge važeće javne isprave i odgovore koje mu stranka dostavi klasičnom ili elektroničkom poštom. Ako ni na taj način ne bude moguće pribaviti sve propisane podatke, nedostajuće podatke obveznik će prikupiti neposredno od stranke.

Obveznik također može, korištenjem sredstava videoelektroničke identifikacije, utvrditi i provjeriti identitet fizičke osobe, obrtnika ili osobe koja se bavi drugom samostalnom djelatnošću te fizičke osobe koja zastupa pravnu osobu osnovanu u državi članici ako su ispunjeni sljedeći uvjeti:

1. za proizvode, usluge, transakcije ili kanale dostave, za korištenje kojih obveznik provodi videoelektroničku identifikaciju stranke, nije utvrđeni visok rizik,
2. službeni osobni dokument temeljem kojeg se utvrđuje identitet stranke sadrži biometrijsku fotografiju i izdan je od nadležnog tijela države članice ili treće države koja provodi mjere sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma jednake ili jednakovrijedne onima koje su propisane ZSPNFT-om,
3. stranka je punoljetna,
4. stranka nema boravište na geografskom području države iz članka 14. stavka 8. ZSPNFT-a, što upućuje na viši rizik (članak 52. stavak 4. točke 1. do 4. ZSPNFT-a).

U postupku videoelektroničke identifikacije obveznik prikuplja podatke o fizičkoj osobi iz članka 20. stavka 1. točke 1. ZSPNFT-a koje nije moguće pribaviti, obveznik može pribaviti uvidom u preslike javnih isprava i odgovore koje stranka dostavi klasičnom ili elektroničkom poštom.

5.3.3. Mjera utvrđivanja i provjera identiteta stvarnog vlasnika stranke

Krajnji stvarni vlasnik (eng. "ultimate beneficial owner") je pojam koji označava fizičku osobu koja je stvarni vlasnik koji se nalazi na kraju vlasničke strukture određene pravne osobe odnosno osoba koja u konačnici kontrolira transakciju ili poslovni odnos. Cilj mjere utvrđivanja i provjere identiteta stvarnog vlasnika je identificirati upravo tu fizičku osobu, koja se nalazi na kraju složene vlasničke strukture. Identifikacija te osobe je od izuzetne važnosti za otkrivanje i sprječavanje pranja novca jer bi djelovanje te osobe moglo predstavljati prvu fazu pranja novca, odnosno plasiranje, dok bi složena

²⁷ Minimalne tehničke uvjete sredstava za videoelektroničku identifikaciju određuje Pravilnik o minimalnim tehničkim uvjetima koje moraju ispunjavati sredstva videoelektroničke identifikacije (NN 1/2019).

vlasnička struktura služila za prikrivanje njezinog utjecaja te posljedično prikrivanje i integraciju ilegalno stečenih sredstava.

5.3.3.1. Stvarni vlasnik, izravno i neizravno vlasništvo te kontrolni utjecaj (članak 28. ZSPNFT-a)

Stvarnim vlasnikom pravne osobe smatra se **svaka fizička osoba** koja je u konačnici vlasnik ili kontrolira stranku ili u čije ime se provodi transakcija i uključuje barem:

1. fizičku osobu koja u vlasništvu ima više od 25% poslovnih udjela ili dionica odnosno koja je imatelj više od 25% glasova u skupštini društva
2. jednu ili više fizičkih osoba koje u vlasništvu ili pod kontrolom imaju jednu ili više pravnih osoba koje pojedinačno ili zajedno imaju više od 25% poslovnih udjela ili dionica u društvu koje je stranka obveznika
3. fizičku osobu koja ima kontrolni položaj u upravljanju imovinom pravne osobe preko drugih sredstava
4. fizičku osobu koja kontrolira drugu fizičku osobu(e) i/ili fizičku osobu(e) u čije se ime obavlja transakcija

Prema tome, stvarni vlasnik može biti jedna ili više fizičkih osoba putem izravnog ili neizravnog vlasništva te kontrole drugim sredstvima.

Pokazatelj izravnoga vlasništva koje fizička osoba ima u pravnoj osobi vlasništvo je nad preko 25 % poslovnih udjela, glasačkih ili drugih prava na temelju kojih ostvaruje pravo upravljanja pravnom osobom ili vlasništvo 25 % plus jedna dionica.

Pokazatelj neizravnoga vlasništva vlasništvo je ili kontrola iste fizičke osobe (osoba) nad jednom ili više pravnih osoba koje pojedinačno ili zajedno imaju preko 25 % poslovnih udjela ili 25 % plus jedna dionica u stranci.

Kontrolni položaj u upravljanju imovinom pravne osobe preko drugih sredstava može se odnositi i na kriterije kontrole korištene u pripremi konsolidiranih financijskih izvještaja, primjerice sporazuma dioničara, ostvarivanjem prevladavajućega utjecaja i ovlasti za imenovanje višega rukovodstva.

Prilikom provjeravanja identiteta stvarnog vlasnika stranke obveznici se trebaju voditi pristupom utemeljenom na procjeni rizika u smislu da prilikom utvrđivanja i provjeravanja identiteta stvarnog vlasnika i mjera koje je potrebno provesti uzimaju u obzir koliki rizik od pranja novca i financiranja terorizma za njih predstavlja stranka i poslovni odnos.

U svakom slučaju, obveza utvrđivanja stvarnog vlasništva ne završava identifikacijom samo prve razine vlasništva, nego je potrebno poduzeti razumne mjere kako bi se identificirao stvarni vlasnik na svakoj razini korporativne strukture sve dok se ne utvrdi krajnji stvarni vlasnik fizička osoba.

Stvarnim vlasnikom smatra se i fizička osoba (osobe) koja kontrolira drugu fizičku osobu i/ili fizička osoba (osobe) u čije se ime obavlja transakcija.

Stvarnim vlasnikom **trusta i s njim izjednačenog subjekta stranog prava** smatra se svaka fizička osoba (pojedinaac ili više osoba) iz članka 31. ZSPNFT-a koja u konačnici kontrolira trust ili s njim izjednačeni subjekt, izravnim ili neizravnim vlasništvom ili drugim sredstvima.

Ako nije moguće identificirati fizičku osobu (osobe) iz članka 28. stavka 1. ZSPNFT-a, stvarnim vlasnikom **domaćih i stranih udruga i njihovih saveza, zaklada, fundacija, ustanova, umjetničkih organizacija, komora, sindikata, udruga poslodavaca, političkih stranaka, zadruge, kreditnih unija ili vjerskih zajednica** može se smatrati svaka fizička osoba ovlaštena za zastupanje ili fizička osoba koja ima kontrolni položaj u upravljanju imovinom.

5.3.3.2. Iznimke i izuzeće od utvrđivanja i provjere identiteta stvarnog vlasnika

Iznimke

U iznimnim slučajevima, kada se primjenom kriterija iz članka 28. stavka 1. ZSPNFT-a stvarni vlasnik ne može utvrditi, stvarnim vlasnikom stranke se može smatrati fizička osoba (ili više njih) koja je član uprave ili drugoga poslovnog tijela ili osoba koja obavlja jednakovrijedne funkcije. To je u članku 28. stavku 8. ZSPNFT-a propisano pod uvjetom da:

1. nije bilo moguće identificirati fizičku osobu (osobe) ili
2. ako postoji sumnja da identificirana fizička osoba (osobe) nije stvarni vlasnik stranke te
3. kada su iscrpljena sva moguća sredstva kako bi se utvrdio stvarni vlasnik.

Također je važno istaknuti da je obveznik dužan poduzeti razumne mjere radi provjere identiteta fizičke osobe (osoba) koja je kao član uprave ili drugoga poslovnog tijela utvrđena kao stvarni vlasnik te da vodi evidenciju o poduzetim mjerama i o eventualnim poteškoćama s kojima se susreo tijekom procesa provjere (članak 28. stavak 9. ZSPNFT-a).

Izuzeće

Identitet stvarnog vlasnika stranke neće biti potrebno utvrđivati i provjeravati ako je stranka trgovačko društvo čijim se financijskim instrumentima trguje na burzi ili uređenom tržištu u jednoj ili u više država članica u skladu s propisima u Europskoj uniji ili u trećoj državi pod uvjetom da u toj trećoj državi vrijede zahtjevi za objavljivanje podataka u skladu s propisima u Europskoj uniji koji osiguravaju odgovarajuću transparentnost podataka o stvarnim vlasnicima (članak 29. ZSPNFT-a).

5.3.3.3. Utvrđivanja i provjere identiteta stvarnog vlasnika

Obveznik je dužan utvrditi identitet stvarnoga vlasnika stranke i poduzeti razumne mjere za provjeru identiteta stvarnoga vlasnika stranke te prikupiti podatke iz članka 20. stavka 1. točke 6. ZSPNFT-a. Obveznik podatke prikuplja u mjeri koja mu omogućuje poznavanje strukture vlasništva i kontrolu stranke u stupnju koji, ovisno o procjeni rizika, odgovara kriteriju zadovoljavajućega poznavanja stvarnog vlasnika stranke.

Stranka je dužna obvezniku predočiti dokumentaciju na temelju koje je moguće utvrditi vlasničku i kontrolnu strukturu stranke i prikupiti podatke o stvarnom vlasniku stranke.

Također, **upravitelj trusta ili osoba koja obavlja jednakovrijedne funkcije u drugom sličnom pravnom obliku stranog prava** dužna je, kada u tom svojstvu uspostavlja poslovni odnos s obveznikom ili obavlja transakciju, obveznika obavijestiti o tome i dati mu informacije o identitetu osnivača, upravitelja, zaštitnika, korisnika i druge fizičke osobe koja provodi kontrolu nad trustom.

Podatke o stvarnom vlasniku (ime, prezime, državu prebivališta, datum rođenja i državljanstvo) obveznik prikuplja:

1. uvidom u **ispis podataka iz registra stvarnih vlasnika** koji ne smije biti stariji od jednog mjeseca
2. uvidom u izvornike ili ovjerene preslike **dokumentacije iz sudskog registra** koju mu u ime stranke dostavi zakonski zastupnik ili punomoćnik stranke koji ne smije biti stariji od tri mjeseca.

Navedene podatke obveznik može i samostalno prikupiti izravnim uvidom u registar s time da je tada na ispisu dužan zabilježiti datum, vrijeme i ime osobe koje je izvršila uvid.

U slučaju da u uvidom u ispis iz registra nisu prikupljeni svi propisani podaci, podatke koji nedostaju, obveznik može pribaviti uvidom u izvornike ili ovjerene preslike dokumenata i druge vjerodostojne poslovne dokumentacije koju mu dostavi zakonski zastupnik ili punomoćnik.

Tek u krajnjem slučaju, ako iz objektivnih razloga nije moguće prikupiti podatke na prethodno opisan način, obveznik može kao dokaz prihvatiti izjavu zakonskog zastupnika ili punomoćnika stranke. Izjava zakonskog zastupnika odnosno punomoćnika stranke mora biti u pisanom obliku te sadržavati tvrdnje o činjenicama koje nisu sadržane u vjerodostojnim ispravama. Ako obveznik pri tome utvrdi da stranka predstavlja visok rizik za PN/FT, dužan je provesti mjere pojačane dubinske analize.

U postupku utvrđivanja i provjere identiteta stvarnoga vlasnika trusta i s njim izjednačenoga subjekta stranoga prava, obveznik je dužan utvrditi i provjeriti identitet svih osoba:

1. osnivača
2. upravitelja
3. zaštitnika
4. korisnika ili skupine korisnika imovine kojom upravlja, pod uvjetom da su budući korisnici već određeni ili odredivi
5. osoba koja obavljaju jednakovrijedne ili slične funkcije²⁸
6. drugih fizičkih osoba koje izravnim ili neizravnim vlasništvom ili drugim sredstvima u konačnici provode kontrolu nad trustom.

Podatke koji se prikupljaju o stvarnom vlasniku (ime, prezime, državu prebivališta, datum i mjesto rođenja i državljanstvo) obveznik prikuplja za svaku od ovih osoba (ako ih trust ima) uvidom u izvornike ili ovjerenu presliku dokumentacije (preslike ne smiju biti starije od tri mjeseca) odnosno

²⁸ Ako je neka od nabrojanih osoba pravna osoba, obveznik mora utvrditi i provjeriti identitet stvarnoga vlasnika te pravne osobe.

neposrednim uvidom u registar stvarnih vlasnika. Na ispisu iz registra treba zabilježiti datum i vrijeme te ime i prezime osobe koja je izvršila uvid.²⁹

U svakom slučaju, obveznik se ne smije oslanjati isključivo na podatke iz registra stvarnih vlasnika jer propisani rok za ažuriranje podataka u registru stvarnih vlasnika iznosi 30 dana od datuma nastanka promjene.³⁰ Prema tome, postoji mogućnost da, u trenutku uvida u izvadak iz registra stvarnih vlasnika, podaci o stvarnom vlasniku stranke možda neće odgovarati stvarnom stanju pa je stoga obveznik dužan, na temelju procjene rizika stranke, provesti postupak utvrđivanja i provjere identiteta stvarnoga vlasnika stranke.

Osim toga, obveznici, kao i javnopravna i druga tijela iz članka 120. ZSPNFT-a, su dužni u pisanom obliku obavijestiti Ured za sprječavanje pranja novca o neusklađenosti koju uoče između informacija upisanih u registar stvarnih vlasnika i informacija koje sami imaju o stvarnom vlasniku određenog pravnog subjekta ili trusta.

Obveznik je dužan dokumentirati postupke utvrđivanja i provjere identiteta stvarnih vlasnika te prikupljene podatke i dokumentaciju propisno čuvati u skladu s članka 79. ZSPNFT-a.

5.4. Mjere praćenja poslovnog odnosa

Kako bi osigurao poznavanje stranke i izvora sredstava kojima stranka posluje, obveznik će kroz mjeru stalnog praćenja pratiti poslovne aktivnosti stranke sukladno utvrđenom riziku od PN/FT na način da:

1. prati i provjerava usklađenost poslovanja stranke s predviđenom prirodom i namjenom poslovnog odnosa i transakcije
2. prati i provjerava usklađenost izvora sredstava s predviđenim izvorom sredstava koji je stranka navela prilikom uspostave poslovnog odnosa i kod transakcija koje provode stranke politički izložene osobe, stranke iz visokorizičnih trećih država, transakcije povezane s dionicama na donositelja te složene i neobične transakcije
3. prati i provjerava usklađenost poslovanja odnosno transakcija stranke s njenim uobičajenim opsegom poslovanja odnosno s uobičajenim transakcijama
4. redovito prati i ažurira prikupljenu dokumentaciju i podatke o stranci, stvarnom vlasniku stranke i ocjenu rizika stranke te provjerava da li je stranka ili stvarni vlasnik stranke postao ili prestao biti politički izložena osoba.

Za stranku koja je pravna osoba provjeravanje i ažuriranje prikupljene dokumentacije može obuhvaćati sljedeće:

1. provjeravanje podataka o pravnoj osobi (naziv, pravni oblik, sjedište, registarski broj, djelatnost),
2. provjeravanje imena i prezimena te prebivališta zakonskog zastupnika pravne osobe,

²⁹ Primjenom članka 24. i 25. Pravilnika o registru stvarnih vlasnika (NN 53/19 i 1/20) javni bilježnici s Financijskom agencijom moraju ugovoriti izravan elektronički pristup podacima koji se nalaze u registru. Revizori, porezni savjetnici i odvjetnici mogu ugovoriti izravan elektronički pristup. Drugi obveznici iz DNFBP sektora imaju neizravan pristup registru putem stranaka.

³⁰ članak 15. stavak 1. Pravilnika o registru stvarnih vlasnika.

3. provjeravanje podataka o stvarnom vlasniku pravne osobe,
4. provjeravanje podataka o punomoćniku,
5. utvrđivanje da li je za vrijeme trajanja poslovnog odnosa stvarni vlasnik pravne osobe postao politički izložena osoba.

Opseg odnosno učestalost provođenja mjera praćenja poslovnog odnosa prilagođavaju se utvrđenom riziku od PN/FT kojem je obveznik izložen tijekom obavljanja pojedinog posla ili transakcije odnosno pri poslovanju s pojedinom strankom, te je dužan osigurati usklađenost mjere praćenja s analizom i procjenom rizika iz članka 12. i 14. ZSPNFT-a.

5.5. Posebni oblici dubinske analize stranke

5.5.1. Dubinska analiza stranke preko treće osobe

Pri uspostavljanju poslovnog odnosa sa strankom, uz stranku, može biti uključena još neka fizička ili pravna osoba koja je, sukladno članku 9. ZSPNFT-a, također obveznik provedbe mjera, radnji i postupaka za SPNFT.

Stoga, radi izbjegavanja višestrukog provođenja mjera dubinske analize u pogledu iste stranke, a u skladu s uvjetima navedenim u nastavku, obveznik može pri uspostavljanju poslovnog odnosa sa strankom povjeriti trećoj osobi:

- utvrđivanje i provjeru identiteta stranke,
- utvrđivanje identiteta stvarnog vlasnika stranke i
- prikupljanje podataka o namjeni i predviđenoj prirodi poslovnog odnosa.

Međutim, obveznik i dalje snosi odgovornost za provođenje mjera dubinske analize povjerene trećoj osobi.

Napomena: Mjeru stalnog praćenja poslovnog odnosa obveznik je uvijek dužan samostalno provoditi.

ZSPNFT je u članku 39. definirao da treća osoba može biti:

1. javni bilježnik, Financijska agencija, Hrvatska pošta i obveznik iz članka 9. stavka 2. točaka 1., 2., 6., 7., 8. i 9. ZSPNFT-a³¹
2. obveznik iz točke 1. sa sjedištem u državi članici ili trećoj državi:
 - a. koji provodi mjere dubinske analize stranke i vodi propisane evidencije u svrhu SPNFT, jednake ili jednakovrijedne onima navedenima u Direktivi (EU) 2015/849 i
 - b. čija se usklađenost sa zahtjevima u svrhu SPNFT nadzire od strane nadležnog nadzornog tijela na način jednak ili jednakovrijedan onome navedenom u Direktivi (EU) 2015/849.

³¹ Kreditna institucija, kreditna unija, društvo za upravljanje investicijskim fondovima i investicijski fond s pravnom osobnošću s unutarnjim upravljanjem, mirovinsko društvo za upravljanje dobrovoljnim mirovinskim fondovima, društvo ovlašteno za pružanje investicijskih usluga i obavljanje investicijskih aktivnosti, društvo za osiguranje koje ima odobrenje za obavljanje poslova životnih osiguranja i drugih osiguranja povezanih s ulaganjima

Vanjski suradnici i zastupnici obveznika koji za obveznika na temelju ugovornog odnosa provode dubinsku analizu stranke (eksternalizacija ili zastupnički odnosi), smatraju se dijelom obveznika, a ne trećom osobom. Međutim, pružatelju eksternaliziranih usluga obveznik ne smije povjeriti poslove obavještavanja Ureda za sprječavanje pranja novca o sumnjivim i gotovinskim transakcijama.

Napomena: Treba istaknuti razliku između provođenja mjera dubinske analize putem treće osobe u smislu članka 39. ZSPNFT-a i provođenja mjera dubinske analize putem eksternalizacije i zastupničkih odnosa (eng. *outsourcing and agency relationships*). Treća osoba je i sama obveznik provođenja mjera dubinske analize prema ZSPNFT-u te u odnosu na dubinsku analizu stranke u pitanju primjenjuje vlastite postupke provođenja dubinske analize stranke. Za razliku od toga, vanjski suradnici i zastupnici obveznika se smatraju dijelom obveznika te primjenjuju postupke provođenja dubinske analize stranke koje je utvrdio sam obveznik.

Nadalje, ZSPNFT je definirao i da treća osoba ne može biti:

1. osoba sa sjedištem u visokorizičnoj trećoj državi (iznimno, obveznik može prepustiti obavljanje dubinske analize trećoj osobi sa sjedištem u visokorizičnoj trećoj zemlji koja je podružnica ili društvo kćer obveznika iz države članice, pod uvjetom da se u potpunosti pridržava politika i postupaka grupe.)
2. fiktivna banka koja ne obavlja ili ne smije obavljati djelatnost u državi u kojoj je registrirana.

Dubinsku analizu stranke nije dopušteno povjeriti trećoj osobi ako je stranka strana pravna osoba sa sjedištem u visokorizičnoj trećoj državi.

Također, u slučajevima kada je dopušteno da treća osoba obavi dubinsku analizu, treća osoba ne smije provođenje mjera dubinske analize stranke povjeriti dalje nekoj drugoj osobi.

5.5.1.1. Dostavljanje obvezniku podataka i dokumentacije koje je prikupila treća osoba

Treća osoba koja provede dubinsku analizu stranke dužna je obvezniku bez odlaganja dostaviti ili učiniti dostupnima:

- a) podatke o stranci, stvarnom vlasniku te svrsi i predviđenoj prirodi poslovnog odnosa
- b) presliku identifikacijskih isprava i druge dokumentacije na osnovi kojih je provela dubinsku analizu stranke i pribavila podatke o stranci.

Obveznik je dužan uspostaviti odgovarajuće procedure kako bi osigurao da od treće osobe pravodobno dobije preslike ili izravan pristup preslikama identifikacijskih isprava i druge dokumentacije na osnovi kojih je treća osoba provela dubinsku analizu stranke. To uključuje, kada su dostupni, i podatke prikupljene:

- na temelju kvalificiranoga certifikata za elektronički potpis ili elektronički pečat ili bilo kojim drugim sigurnim, daljinskim ili elektroničkim postupkom identifikacije koji su regulirala, priznala, odobrila ili prihvatila relevantna nacionalna tijela,
- kao i podatke o utvrđivanju i provjeri identiteta stranke i stvarnoga vlasnika stranke.

Prikupljeni podaci i isprave čuvaju se u skladu s odredbama o zaštiti i čuvanju podataka.

Ako obveznik procijeni da postoji sumnja u vjerodostojnost provedene dubinske analize stranke ili isprava i druge dokumentacije, odnosno u istinitost pribavljenih podataka o stranci, na temelju njih ne smije uspostaviti poslovni odnos sa strankom. U tom slučaju obveznik mora sam provesti dubinsku analizu stranke (članci 38., 39., 40. i 41. ZSPNFT-a).

5.5.2. Pojednostavljena dubinska analiza stranke

Obveznik može provesti pojednostavljenu dubinsku analizu stranke ako na temelju analize rizika koju je izradio u skladu sa zakonskim odredbama procijeni da stranka predstavlja nizak rizik od PN/FT. Pri odlučivanju hoće li provesti pojednostavljenu dubinsku analizu, obveznik treba uzeti u obzir i rezultate Nacionalne procjene rizika.

Pojednostavljene mjere dubinske analize mogu se sastojati od:

1. provjere identiteta stranke i stvarnog vlasnika nakon uspostavljanja poslovnog odnosa
2. smanjene učestalosti ažuriranja podataka o stranci
3. smanjenoga opsega stalnog praćenja transakcija ili
4. izvođenja zaključaka o svrsi i predviđenoj prirodi poslovnog odnosa prema vrsti transakcije ili uspostavljenoga poslovnog odnosa, umjesto prikupljanja informacija o tome i provođenja specifičnih mjera.

Obveznik je dužan i u odnosu na stranku niskog rizika provoditi mjere stalnog praćenja poslovnog odnosa u svrhu otkrivanja složenih i neobičnih ili sumnjivih transakcija.

ZSPNFT izričito navodi da pojednostavljena dubinska analiza stranke nije dopuštena kada u vezi sa strankom, transakcijom, imovinom ili sredstvima postoje razlozi za sumnju na PN/FT ili je riječ o složenoj i neobičnoj transakciji (članak 43. stavak 5. ZSPNFT-a).

5.5.3. Pojačana dubinska analiza stranke

Obveznik je dužan provoditi mjere dubinske analize stranke, no u određenim slučajevima potrebno je provesti pojačanu dubinsku analizu stranke koja, osim mjera uobičajene dubinske analize propisanih ZSPNFT-om, uključuje i dodatne mjere koje se primjenjuju u slučajevima:

1. kada je stranka ili stvarni vlasnik stranke politički izložena osoba
2. kada je stranka povezana s visokorizičnom trećom državom
3. kada je stranka pravna osoba koja je izdala dionice na donositelja ili fizička ili pravna osoba koja obavlja transakciju u vezi s dionicama na donositelja
4. kada u skladu s člankom 14. stavcima 7., 8. i 9. ZSPNFT-a procijeni da stranka predstavlja visok rizik
5. kada je utvrđen visok rizik od PN/FT sukladno Nacionalnoj procjeni rizika
6. uvijek kada postoji sumnja na PN/FT
7. kod svih složenih i neobično velikih transakcija i svih neobičnih uzoraka transakcija koje nemaju vidljivu ekonomsku ili pravnu svrhu.

Dakle, mjere pojačane dubinske analize stranka provode se u situacijama koje inherentno predstavljaju visoki rizik (točke 1., 2., 3., 6. i 7.) ili kada je procjenom rizika utvrđen visok rizik (točke 4. i 5.).

Kao dodatne mjere pojačane dubinske analize obveznik treba razmotriti i primijeniti jednu ili više slijedećih mjera:

- povećanje količine informacija koje se prikupljaju za potrebe dubinske analize,
- povećanje kvalitete informacija koje se prikupljaju za potrebe dubinske analize,
- podatke o izvoru sredstava ili imovine,
- povećanje učestalosti praćenja.

5.5.4. Politički izložene osobe

Članak 46. stavak 2. ZSPNFT-a definirao je politički izloženu osobu kao svaku fizičku osobu koja djeluje ili je najmanje u proteklih 12 mjeseci djelovala na istaknutoj javnoj dužnosti u državi članici ili trećoj državi, uključujući i članove njezine uže obitelji i osobe za koje je poznato da su bliski suradnici politički izložene osobe.

Ovakvom definicijom izjednačene su domaće i strane politički izložene osobe, što pred obveznike stavlja zahtjev za uspostavljanjem odgovarajućeg sustava upravljanja rizikom, koji će uključiti i postupke koji se temelje na procjeni rizika za utvrđivanje je li stranka ili stvarni vlasnik stranke politički izložena osoba, bilo domaća, bilo strana.

Fizičke osobe koje djeluju ili su djelovale na istaknutoj javnoj dužnosti su³²:

1. predsjednici država, predsjednici vlada, ministri i njihovi zamjenici odnosno državni tajnici te pomoćnici ministara
2. izabrani članovi zakonodavnih tijela
3. članovi upravnih tijela političkih stranaka
4. suci vrhovnih ili ustavnih sudova ili drugi visoki pravosudni dužnosnici protiv čijih odluka, osim u iznimnim slučajevima, nije moguće koristiti pravne lijekove
5. suci revizorskih sudova i
6. članovi savjeta središnjih banaka
7. veleposlanici, otpravnici poslova i visoki časnici oružanih snaga
8. članovi uprava, upravnih i nadzornih odbora pravnih osoba koje su u vlasništvu ili većinskom vlasništvu države te osobe koje obavljaju jednakovrijedne funkcije

³² Ured na svojim mrežnim stranicama objavljuje ažurirani popis istaknutih javnih dužnosti iz članka 46. stavak 3. Zakona. Međunarodne organizacije akreditirane u Republici Hrvatskoj moraju objaviti ažurirane popise svojih istaknutih javnih funkcija. Status domaćih politički izloženih osoba moguće je provjeriti uvidom u registar dužnosnika i registar rukovodećih državnih službenika koje imenuje Vlada Republike Hrvatske. Registri su objavljeni na internetskoj stranici Povjerenstva za odlučivanje o sukobu interesa:

<https://www.sukobinteresa.hr/hr/registar-duznosnika>

<https://www.sukobinteresa.hr/hr/registar-sluzbenika>

9. direktori, zamjenici direktora, članovi odbora i osobe koje obavljaju jednakovrijedne funkcije u međunarodnoj organizaciji
10. općinski načelnici, gradonačelnici, župani i njihovi zamjenici izabrani na temelju zakona kojim se uređuju lokalni izbori u Republici Hrvatskoj.

Članovi obitelji politički izložene osobe jesu:

1. bračni drug ili osoba s kojom je politički izložena osoba u izvanbračnoj zajednici te osoba s kojom je politički izložena osoba u životnom partnerstvu ili osoba s kojom je politički izložena osoba u neformalnom životnom partnerstvu
2. djeca i njihovi bračni drugovi ili osobe s kojima su djeca politički izložene osobe u izvanbračnoj zajednici te osobe s kojima su djeca politički izložene osobe u životnom partnerstvu ili osobe s kojima su djeca politički izložene osobe u neformalnom životnom partnerstvu
3. roditelji politički izložene osobe.

Bliskim suradnikom politički izložene osobe smatra se fizička osoba:

1. za koju je poznato da ima zajedničko stvarno vlasništvo nad pravnom osobom ili pravnim uređenjem ili bilo koje druge bliske poslovne odnose s politički izloženom osobom ili
2. koja je jedini stvarni vlasnik pravne osobe ili pravnog uređenja za koje je poznato da su osnovani za dobrobit politički izložene osobe.

U odnosu na stranku koja je politički izložena osoba, kao i u odnosu na stranku čiji je stvarni vlasnik politički izložena osoba, obveznik je dužan provesti pojačanu dubinsku analizu stranke.

Međutim, treba istaknuti da sama okolnost što se određena fizička osoba smatra politički izloženom osobom ne bi smjela djelovati stigmatizirajuće niti odvratajuće djelovati na uspostavu poslovnog odnosa, odnosno obavljanje pojedine transakcije. Obveznik bi dubinsku analizu stranke koja je politički izložena osoba trebao obaviti na način propisan ZSPNFT-om te ako se u tom tijekom ili nakon primjene mjera dubinske analize pojavi sumnja na PN/FT poduzeti daljnje korake u smislu obavještanja Ureda.

5.5.4.1. Mjere pojačane dubinske analize koje se primjenjuju kod politički izloženih osoba

Dodatno, uz mjere dubinske analize iz članka 15. stavka 1. ZSPNFT-a, u odnosu na politički izložene osobe, primjenjuju se i mjere pojačane dubinske analize koje obuhvaćaju sljedeće dužnosti obveznika:

1. pribaviti pisanu suglasnost višega rukovodstva obveznika za uspostavu ili nastavak poslovnoga odnosa
2. provesti odgovarajuće mjere za utvrđivanje izvora imovine i izvora novčanih sredstava koji su uključeni u poslovni odnos ili transakciju i
3. pojačano i trajno pratiti poslovni odnos s politički izloženom osobom.

Relevantni čimbenici koji će utjecati na opseg i prirodu mjera dubinske analize mogu uključivati posebne okolnosti u odnosu na politički izloženu osobu, bilo da se radi o domaćoj ili stranoj politički izloženoj osobi.

Prirodu rizika treba promatrati u svjetlu svih relevantnih okolnosti, kao što su:

- a) priroda odnosa između stranke i politički izložene osobe,
- b) priroda stranke,
- c) priroda traženih usluga.

Prilikom identifikacije fizičke osobe koja je stvarni vlasnik pravne osobe, potrebno je utvrditi ispunjava li fizička osoba kriterije za politički izloženu osobu. Podaci o tome pribavljaju se od same stranke ili iz javnih izvora.

Obveznik je dužan uspostaviti odgovarajući sustav upravljanja rizikom za utvrđivanje je li stranka ili stvarni vlasnik stranke politički izložena osoba.

5.6. Mjere pojačane dubinske analize koje se primjenjuju na stranke iz visokorizičnih trećih država

Kada je stranka iz visokorizične treće države ili transakcija uključuje visokorizične treće države, obveznik je dužan:

1. prikupiti dodatne informacije o stranci i stvarnom vlasniku
2. prikupiti dodatne informacije o svrsi i namjeni poslovnog odnosa
3. prikupiti informacije o izvoru novčanih sredstava i izvoru imovine stranke i stvarnog vlasnika
4. prikupiti informacije o razlozima za planirane ili izvršene transakcije
5. pribaviti odobrenje višega rukovodstva za uspostavu ili nastavak poslovnog odnosa
6. pojačano pratiti poslovni odnos povećanjem broja i učestalosti primijenjenih kontrola te odabirom uzoraka transakcija za koje je potrebno daljnje ispitivanje.

Pored mjera pojačane dubinske analize, obveznik je dužan, ako je to u skladu s njegovom procjenom rizika stranke koja obavlja transakcije koje uključuju visokorizične treće države, poduzeti jednu ili više sljedećih mjera umanjenja rizika:

1. uvesti dodatne mjere pojačane dubinske analize stranke
2. uvesti pojačane mehanizme izvješćivanja ili sustavno izvješćivanje ovlaštene osobe o transakcijama stranke
3. ograničiti uspostavljanje poslovnih odnosa ili obavljanje transakcija s fizičkim ili pravnim osobama iz visokorizičnih trećih država.

Izuzeće: Obveznici nisu dužni provesti mjere pojačane dubinske analize u odnosu na stranku iz visokorizične treće države koja je podružnica ili društvo kćer obveznika iz države članice, pod uvjetom da u cijelosti provodi politike i postupke grupe koji su jednaki ili jednakovrijedni odredbama ovoga Zakona (članak 49. stavak 1. i 2. ZSPNFT-a).

5.7. Mjere pojačane dubinske analize u vezi s dionicama na donositelja

Kada je stranka pravna osoba koja je izdala dionice na donositelja³³ ili fizička ili pravna osoba koja obavlja transakciju u vezi s dionicama na donositelja, obveznik je dužan:

1. prikupiti i provjeriti dodatne podatke o:
 - a. djelatnosti stranke i njezinom stvarnom vlasniku
 - b. izvoru sredstava i imovine koja je predmet transakcije ili poslovnog odnosa
2. provjeriti prikupljene podatke o:
 - a. predviđenoj prirodi poslovnog odnosa
 - b. svrsi i načinu provedbe transakcije
3. zaposlenik obveznika koji vodi postupak uspostavljanja poslovnog odnosa sa strankom prije uspostavljanja obvezno pribavlja pisanu suglasnost višeg rukovodstva
4. nakon uspostavljanja poslovnog odnosa pažljivo prati transakcije i druge poslovne aktivnosti koje stranka kod njega obavlja.

Ako ne primijeni propisane mjere, obveznik ne smije uspostaviti poslovni odnos s pravnom osobom koja je izdala dionice na donositelja niti obaviti transakciju fizičke ili pravne osobe u vezi s dionicama na donositelja (članak 50. stavak 1. i 2. ZSPNFT-a).

5.8. Složene i neobične transakcije

Obveznici su dužni obratiti posebnu pozornost na transakcije koje ispunjavaju bilo koji od sljedećih uvjeta:

1. transakcija je složena
2. transakcija je neobično velika
3. transakcija se izvršava prema neobičnom uzorku
4. transakcija nema očitu ekonomsku ili pravnu svrhu.

Obveznici su dužni analizirati pozadinu i svrhu takvih transakcija, uključujući i podatak o izvoru sredstava, evidentirati rezultate analize i pojačati razinu i prirodu praćenja poslovnog odnosa. Kako su te transakcije složene i neuobičajene prirode te nemaju očitu opravdanu ekonomsku ili pravnu svrhu sasvim je razumno da se u tim slučajevima ne smiju primijeniti mjere pojednostavljene dubinske analize stranke. Upravo suprotno, na takve će se transakcije morati obratiti posebna pozornost te primijeniti mjere pojačane dubinske analize

Ako nakon provedene analize utvrde razloge za sumnju na PN/FT, obveznici su dužni o tome obavijestiti Ured za sprječavanje pranja novca.

Napomena:

Između ostalih, jedna od mjera pojačane dubinske analize je i utvrđivanje izvora imovine i izvora novčanih sredstava stranke i/ili stvarnog vlasnika.

³³ U Hrvatskoj od 1. travnja 2008. godine, nakon stupanja na snagu izmjena i dopuna Zakona o trgovačkim društvima iz 2007., dionička društva mogu izdavati samo dionice koje glase na ime, Međutim, moguće je da u praksi postoje one koje su valjano izdane prije tog ograničenja.

Izvor imovine se odnosi na cjelokupnu imovinu stranke. Opisuje kako je stranka ili stvarni vlasnik stranke stekao svoju ukupnu imovinu.

Izvor novčanih sredstava se odnosi na sredstva koja su predmet konkretnog poslovnog odnosa ili povremene transakcije. Podrazumijeva aktivnost koja generira sredstva, npr. isplata plaće ili sredstva od prodaje, ali i način putem kojih su ta sredstva prenesena (npr. račun u banci, gotovina).

Pri utvrđivanju izvora imovine i izvora novčanih sredstava važno je da su prikupljene sve relevantne informacije te potkrjepljujuća dokumentacija.

5.9. Ograničenja u poslovanju sa strankama

5.9.1. Zabrana korištenja anonimnih proizvoda i zabrana poslovanja s fiktivnim bankama

Obveznik, sukladno članku 54. ZSPNFT-a ne smije strankama otvoriti, izdavati ili za njih voditi anonimne račune, štedne knjižice na šifru ili na donositelja, anonimne sefove odnosno druge anonimne proizvode, uključujući i račune koji glase na lažna imena ili nazive, koji bi posredno odnosno neposredno omogućavali prikrivanje identiteta stranke. U slučaju da isti već postoje, obveznik je dužan provesti mjere dubinske analize što je prije moguće, a u svakome slučaju prije bilo kakve upotrebe takvih računa ili štednih knjižica ili sefova ili anonimnih proizvoda.

5.9.2. Ograničenja u poslovanju s gotovinom

Pravna ili fizička osoba koja obavlja registriranu djelatnost u RH ne smije primiti naplatu ili obaviti plaćanje u gotovini u vrijednosti od 75.000,00 kuna i većoj. Ograničenje primanja gotovine vrijedi i u slučaju ako se naplata ili plaćanje u navedenim transakcijama obavlja u više međusobno povezanih transakcija koje ukupno prelaze iznos od 75.000,00 kuna odnosno koje prelaze vrijednost od 10.000,00 eura. Ograničenje se odnosi na sve pravne i fizičke osobe koje, obavljajući registriranu djelatnost, u navedenim transakcijama primaju gotov novac.

Naplata i plaćanje u gotovini se mora provesti uplatom ili prijenosom na transakcijski račun za plaćanje otvoren kod kreditne institucije.

6. OBAVJEŠTAVANJE UREDA ZA SPRJEČAVANJE PRANJA NOVCA

6.1. Obveza i rokovi obavještanja o sumnjivim transakcijama, sredstvima i osobama

Sumnjivom transakcijom smatra se svaka pokušana ili obavljena gotovinska i bezgotovinska transakcija, bez obzira na njezinu vrijednost i način obavljanja, ako je ispunjen jedan ili više sljedećih razloga:

1. obveznik zna, sumnja ili ima razloge za sumnju da transakcija uključuje sredstva proizašla iz kriminalne aktivnosti ili je povezana s financiranjem terorizma
2. indikatori za prepoznavanje sumnjivih transakcija, sredstava i osoba upućuju na to da postoje razlozi za sumnju na PN/FT
3. transakcija odgovara tipologijama ili trendovima SPNFT

4. kad obveznik procijeni da u vezi s transakcijom, sredstvima ili strankom postoje razlozi za sumnju na PN/FT.

Obveznik je dužan suzdržati se od obavljanja sumnjive transakcije kada zna, sumnja ili ima razloga sumnjati da u vezi sa sumnjivom transakcijom postoje razlozi za sumnju na PN/FT. Obveznik je dužan bez odgode o takvoj transakciji obavijestiti Ured i u obavijesti navesti rok u kojem se transakcija treba izvršiti.

Iznimno, ako zbog prirode transakcije ili iz drugih opravdanih razloga, obavijest nije mogao dostaviti prije obavljanja transakcije, dužan je prijaviti sumnjivu transakciju najkasnije sljedeći radni dan i navesti razloge za zakašnjenje.

Obveznik je dužan obavijestiti Ured o namjeri ili planiranju obavljanja sumnjive transakcije bez obzira na to je li transakcija poslije obavljena ili nije (članak 56. ZSPNFT-a).

U svrhu obavještanja Ureda o sumnjivim transakcijama, sredstvima i osobama obveznik mora prikupiti:

1. identifikacijske podatke o stranci - kao za uspostavljanje poslovnog odnosa
2. ime, prezime i prebivalište (ime i adresu sjedišta) osobe kojoj je namijenjena transakcija
3. identifikacijski broj osobe kojoj je namijenjena transakcija - ako je dostupan
4. podatke o stvarnom vlasniku stranke koja je pravna osoba - kao za uspostavljanje poslovnog odnosa
5. podatke o namjeni i predviđenoj prirodi poslovnog odnosa, uključujući i informaciju o djelatnosti stranke
6. datum i vrijeme uspostavljanja poslovnog odnosa
7. iznos, valutu, datum, vrijeme i način provedbe transakcije
8. podatak o svrsi (namjeni) transakcije
9. podatak o izvoru sredstava koja jesu ili će biti predmet poslovnog odnosa
10. podatak o izvoru sredstava koja jesu ili će biti predmet transakcije
11. druge podatke koji su mu potrebni za obrazloženje razloga za sumnju.

Primjenom članka 2. stavaka 2. i 3. Pravilnika o obavještanju Ureda za sprječavanje pranja novca o sumnjivim transakcijama, sredstvima i osobama obveznik iz DNFBP sektora (određenih nefinancijskih sektora i pružatelja profesionalnih usluga) u obrazac upisuje sljedeće dodatne podatke:

- je li stranka za koju se obavlja transakcija ili stvarni vlasnik stranke ili primatelj transakcije politički izložena osoba
- mjesto uspostavljanja poslovnog odnosa
- datum odbijanja poslovnog odnosa ili datum odbijanja obavljanja transakcije
- osobni identifikacijski broj i identifikacijski broj stvarnog vlasnika ako su dostupni.

U skladu s odredbama članka 57. ZSPNFT-a, osobe koje obavljaju profesionalnu djelatnost (odvjetnici i javni bilježnici, u obavljanju poslova iz članka 9. stavka 2. točke 18. podtočke b) ZSPNFT-a te revizorsko društvo, samostalni revizor, društvo za porezno savjetništvo, porezni savjetnik i pravna ili fizička osoba koja obavlja računovodstvene usluge u obavljanju poslova iz svoga

djelokruga rada) dužni su bez odgađanja obavijestiti Ured o sumnjivoj transakciji, sredstvima i osobama sukladno članku 56. stavcima 2., 3., 4. i 5. ZSPNFT-a:

- kada znaju, sumnjaju ili imaju razloga sumnjati da u vezi sa sumnjivom transakcijom postoje razlozi za sumnju na PN/FT te
- ako znaju, sumnjaju ili imaju razloga sumnjati da sredstva, bez obzira na njihov iznos, predstavljaju imovinsku korist ostvarenu kriminalnom aktivnošću ili su povezana s financiranjem terorizma (članak 56. stavci 1. i 7. ZSPNFT-a)

Osobe koje obavljaju profesionalne djelatnosti dužne su svaki put kada stranka od njih zatraži savjet u vezi s PN/FT, o tome obavijestiti Ured najkasnije sljedeći radni dan od dana kada je stranka tražila takav savjet (članak 57. ZSPNFT-a).

Za osobe koje obavljaju profesionalne djelatnosti ne vrijedi obveza obavještanja Ureda o sumnjivim transakcijama u odnosu na podatke koje dobiju od stranke ili prikupe o stranci tijekom utvrđivanja pravnog položaja stranke ili prilikom zastupanja stranke u vezi sa sudskim postupkom, što uključuje savjetovanje za predlaganje ili izbjegavanje sudskih postupaka, bez obzira na to jesu li podaci dobiveni ili prikupljeni prije, tijekom ili nakon završenog sudskog postupka. Ako su ispunjeni navedeni uvjeti, osobe koje obavljaju profesionalne djelatnosti ne moraju udovoljiti zahtjevu Ureda za dostavu podataka, informacija i dokumentacije potrebne za otkrivanje i sprječavanje PN/FT. Obrazloženje zbog kojeg nisu postupile u skladu sa zahtjevom dužne su bez odgode dostaviti u pisanome obliku, a najkasnije u roku od tri dana od primitka zahtjeva (članak 58. ZSPNFT-a).

Kreditne institucije, Hrvatska banka za obnovu i razvitak, Hrvatska pošta i središnja kontaktna točka podatke dostavljaju korištenjem aplikativnog sustava Ureda na obrascu UZSPN-0-59. Drugi obveznici podatke dostavljaju na istom obrascu poštom ili telefaksom, osim ako s Uredom ugovore elektronički prijenos podataka.

6.2. Obveza i rokovi obavještanja o gotovinskim transakcijama

Obveznik je dužan o svakoj transakciji pri kojoj od stranke primi ili stranci preda gotovinu u vrijednosti 200.000,00 kuna i većoj obavijestiti Ured odmah, a najkasnije u roku od tri dana od dana obavljanja transakcije (članak 61. stavak 1. ZSPNFT-a) putem obrasca za obavješćivanje Ureda o gotovinskim transakcijama.

U svrhu obavještanja Ureda o transakcijama koje se provode u gotovini u vrijednosti od 200.000,00 kuna i većoj obveznik mora prikupiti:

- a) identifikacijske podatke o stranci - kao za uspostavljanje poslovnog odnosa
- b) ime, prezime i prebivalište (ime i adresu sjedišta) osobe kojoj je namijenjena transakcija
- c) identifikacijski broj osobe kojoj je namijenjena transakcija - ako je dostupan
- d) podatke o stvarnom vlasniku stranke koja je pravna osoba - kao za uspostavljanje poslovnog odnosa
- e) iznos, valutu, datum, vrijeme i način provedbe transakcije
- f) podatak o svrsi (namjeni) transakcije.

Dodatni podatak o izvoru sredstava potrebno je pribaviti prilikom:

- uplata gotovine u vrijednosti od 200.000,00 kuna i većoj
- mjenjačkih poslova u vrijednosti od 200.000,00 kuna i većoj (članak 20. stavak 11. i 12. ZSPNFT-a).

Primjenom članka 2. stavak 2. i 3. Pravilnika o obavještanju Ureda za sprječavanje pranja novca o gotovinskoj transakciji u vrijednosti od 200.000,00 kn i većoj³⁴, obveznik iz DNFBP sektora u obrazac upisuje sljedeće dodatne podatke:

- je li stranka za koju se obavlja transakcija ili stvarni vlasnik stranke ili primatelj transakcije politički izložena osoba
- mjesto uspostavljanja poslovnog odnosa
- osobni identifikacijski broj i identifikacijski broj stvarnog vlasnika ako su dostupni.³⁵

Obveznik je dužan suzdržati se od izvršenja transakcije za koju zna ili sumnja da je povezana s PN/FT.

6.3. Obveza sastavljanja i korištenja liste indikatora za prepoznavanje sumnjivih transakcija, sredstava i osoba

Obveznici su dužni sastaviti listu indikatora za prepoznavanje sumnjivih transakcija, sredstava i osoba u vezi kojih postoje razlozi za sumnju na PN/FT te je redovito ažurirati i dopunjavati pomoću informacija koje su im dostupne o novim trendovima i tipologijama pranja novca, te u slučaju izmijenjenih okolnosti u poslovanju obveznika ako su važne za primjenu mjera SPNFT.

Obveznici su dužni upotrebljavati listu indikatora kao osnovne smjernice u utvrđivanju razloga za sumnju na PN/FT.

Lista indikatora sastavni je dio politika, kontrola i postupaka obveznika.

Financijski inspektorat, samostalno ili u suradnji s Uredom i drugim nadležnim nadzornim tijelima kao i s profesionalnim komorama može pomagati obveznicima pri sastavljanju liste indikatora.

7. OBVEZA PROVEDBE MJERA U PODRUŽNICAMA I DRUŠTVIMA KĆERIMA

Obveznici koji su dio grupe su dužni osigurati da se politike i postupci grupe koji se odnose na provođenje mjera za SPNFT provode u njegovim podružnicama i društvima kćerima koje imaju sjedište u državi članici ili trećoj državi (članak 62. ZSPNFT-a).

³⁴ Narodne novine broj: 1/19

³⁵ Kreditne institucije i Hrvatska pošta podatke o gotovinskim transakcijama dostavljaju elektroničkim prijenosom na obrascu UZSPN-O-61. Drugi obveznici mogu ugovoriti elektronički prijenos.

Kreditne institucije ne moraju dostavljati podatke o gotovinskim transakcijama koje se odnose na polog dnevnog utška i stranu valutu koju ovlašteni mjenjač prodaje ugovornoj banci.

Ako su u trećoj državi minimalni standardi za provedbu mjera SPNFT blaži od mjera propisanih ovim Zakonom, obveznik je dužan osigurati da njegove podružnice i društva kćeri provode mjere koje su jednakovrijedne odredbama ovoga Zakona.

Ako zakoni treće države ne dopuštaju provođenje jednakovrijednih mjera, obveznik je dužan osigurati da podružnice i društva kćeri provedu dodatne mjere za učinkovito upravljanje rizicima od PN/FT te je dužan o tome obavijestiti nadležno nadzorno tijelo. Ako nadležno nadzorno tijelo ocijeni da su dodatne mjere nedostatne, naložit će obvezniku da u trećoj državi provede dodatne mjere koje mogu uključivati:

1. zabranu sklapanja poslovnih odnosa
2. prekid poslovnih odnosa
3. zabranu provođenja transakcija
4. prema potrebi, prestanak poslovanja podružnice i društva kćeri u trećoj državi.

Ako su u trećoj državi ili državi članici minimalni standardi viši od mjera propisanih ovim Zakonom, obveznik je dužan osigurati da njegove podružnice i društva kćeri usvoje i provode odgovarajuće mjere u skladu s pravom treće države ili države članice.

8. ZAŠTITA PODATAKA, ROKOVI ČUVANJA PODATAKA I VOĐENJE EVIDENCIJA

8.1. Zaštita podataka

Obrada osobnih podataka na temelju ZSPNFT-a smatra se pitanjem od javnog interesa u skladu s Uredbom (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća.³⁶ Obveznici su dužni prilikom obrade osobnih podataka primijeniti odredbe propisa kojima se uređuje zaštita osobnih podataka.

Obveznik je dužan upoznati stranku sa svrhom u koju se prikupljaju i koriste osobni podaci propisani ovim Zakonom i informirati ju o identitetu voditelja zbirke osobnih podataka, pravu na pristup podacima, pravu na ispravak podataka koji se na nju odnose, primateljima osobnih podataka te je li riječ o dobrovoljnome ili obveznome davanju podataka i mogućim posljedicama uskrate davanja podataka obvezniku.

Stranka nema pravo uvida u osobne podatke, informacije i dokumentaciju ako bi ostvarivanje prava uvida bilo u suprotnosti s člankom 74. stavcima 1. i 2. ZSPNFT-a ili otežalo obavljanje postupaka povezanih sa sprječavanjem i otkrivanjem pranja novca i financiranja terorizma.

Obveznik ne smije stranci ili trećoj osobi otkriti:

1. da je u tijeku ili je moguća analiza transakcije ili stranke
2. da je Uredu bio ili će biti dostavljen podatak ili dokumentacija o njoj ili trećoj osobi ili sumnjivoj transakciji
3. da je Ured izdao nalog za privremeno zaustavljanje obavljanja sumnjive transakcije
4. da je Ured izdao nalog za stalno praćenje financijskog poslovanja stranke

³⁶ Uredba (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ (Opća uredba o zaštiti podataka)

5. da je protiv stranke ili treće osobe započeto ili bi moglo biti započeto provođenje izvida, istrage ili kaznenog postupka (članak 74. stavak 1. ZSPNFT-a).

Napomena: Sukladno članku 74. stavku 2. ZSPNFT-a, naprijed navedeni podaci, informacije i dokumentacija koje obveznik ne smije otkriti stranci ili trećoj osobi predstavljaju klasificirane podatke za koje je utvrđen odgovarajući stupanj tajnosti u skladu s posebnim propisima o tajnosti podataka.

Iznimke:

Ako Ured ne naloži drukčije, u odnosu na podatke iz članka 74. točke 1. i 2. za određene obveznike vrijedi iznimka od ovog pravila:

- a) podaci smiju biti razmijenjeni s kreditnom ili financijskom institucijom iz države članice koja je dio iste grupe pod uvjetom da politike i postupci unutar grupe udovoljavaju zahtjevima koje propisuje ZSPNFT i društvom kćeri ili podružnicom koju kreditna ili financijska institucija ima u trećoj državi pod uvjetom da društvo kći ili podružnica u potpunosti poštuje politike i postupke unutar grupe, te da politike i postupci unutar grupe udovoljavaju zahtjevima koje ZSPNFT propisuje,
- b) revizorsko društvo, pravna osoba koja obavlja računovodstvene usluge, društvo za porezno savjetništvo i odvjetničko društvo mogu razmjenjivati informacije s obveznicima iz država članica (i subjektima iz trećih država koje propisuje obveze jednakovrijedne odredbama ZSPNFT-a) koji obavljaju svoju profesionalnu djelatnost u okviru iste pravne osobe ili veće strukture kojoj pravna osoba pripada i uz koju je veže zajedničko vlasništvo, uprava ili nadzor usklađenosti (članak 75. ZSPNFT-a).

Daljnja iznimka propisana je u članku 76. ZSPNFT-a. U slučaju u kojem sudjeluju u obavljanju iste transakcije za istu stranku, kreditnim i financijskim institucijama te osobama koja obavljaju profesionalne djelatnosti dopušteno je razmijeniti podatke iz članka 74. točke 1. i 2. ZSPNFT-a s jednim ili više obveznika iz iste kategorije pod uvjetom da:

- su osnovani u državi članici ili trećoj državi koja provodi mjere SPNFT jednakovrijedne odredbama iz ovoga Zakona
- obavljaju istu vrstu djelatnosti ili pripadaju istoj kategoriji profesionalne djelatnosti
- podliježu obvezama za zaštitu profesionalne i poslovne tajne i osobnih podataka.

Također, ako odvjetnik, javni bilježnik, revizor, porezni savjetnik ili računovođa pokuša odvratiti stranku od nezakonitih aktivnosti, to neće predstavljati otkrivanje podataka u smislu članka 74. stavka 1. ZSPNFT-a.

8.2. Čuvanje podataka

Obveznik je dužan, **deset godina** nakon obavljanja transakcije, prestanka poslovnog odnosa ili prikupljanja propisanih podataka, čuvati sljedeće:

1. dokumentaciju na temelju koje je utvrđen identitet stranke (preslika službenog osobnog dokumenta, preslika izvoda iz sudskog ili drugog registra i dr.)

2. podatke i dokumentaciju o poduzetim mjerama utvrđivanja stvarnog vlasnika stranke
3. dokumentaciju o poslovnim odnosima i računima stranke
4. dokumentaciju o poslovnoj korespondenciji obveznika sa strankom
5. zapise i evidenciju potrebnu za identifikaciju i praćenje nacionalnih i prekograničnih transakcija
6. dokumentaciju koja se odnosi na utvrđivanje pozadine i svrhe složenih i neobičnih transakcija te rezultate analize tih transakcija
7. drugu pripadajuću dokumentaciju dobivenu prilikom provođenja mjera dubinske analize stranke ili provođenja pojedinačnih transakcija
8. ako postoje, informacije dobivene sredstvima elektroničke identifikacije, kako je propisano Uredbom (EU) 910/2014 te bilo kojim drugim sigurnim, daljinskim ili elektroničkim postupkom identifikacije koji su regulirala, priznala, odobrila ili prihvatila relevantna nadležna tijela.

Također, obveznik je dužan **pet godina** čuvati dokumentaciju o:

1. ovlaštenoj osobi,
2. zamjeniku ovlaštene osobe,
3. procjeni rizika stranke,
4. stručnome osposobljavanju zaposlenika i
5. provođenju unutarnje revizije.

8.3. Vođenje evidencije

U skladu sa Zakonom i pravilnicima te internim politikama, kontrolama i postupcima obveznika, obveznik je dužan voditi sljedeće evidencije:

1. evidenciju podataka o rezultatima stalnog praćenja poslovnog odnosa
2. evidenciju podataka o strankama i poslovnim odnosima
3. evidenciju o poduzetim mjerama i o eventualnim poteškoćama s kojima se susreo tijekom procesa provjere u slučaju u kojem nije identificiran stvarni vlasnik ili postoji sumnja da identificirana osoba nije stvarni vlasnik
4. evidenciju o složenim i neobičnim transakcijama te o rezultatima analize tih transakcija
5. evidenciju dostavljenih obavijesti o sumnjivim transakcijama
6. evidenciju dostavljenih obavijesti o gotovinskim transakcijama
7. evidenciju o razmjeni podataka unutar grupe
8. evidenciju o razmjeni podataka u okviru iste kategorije obveznika
9. evidenciju naloga za privremeno zaustavljanje obavljanja sumnjive transakcije
10. evidenciju naloga za stalno praćenje financijskog poslovanja stranke (članak 80.).

9. INFORMACIJSKI SUSTAV

Sukladno odredbi članka 11. stavka 2. točke 10. ZSPNFT-a, kreditne i financijske institucije moraju uspostaviti odgovarajući informacijski sustav s obzirom na svoju organizacijsku strukturu i

izloženost riziku od PN/FT radi cjelovite procjene rizika stranaka, poslovnih odnosa i transakcija te stalnoga praćenja poslovnih odnosa te sa svrhom pravodobnoga i cjelovitoga obavještanja Ureda.³⁷

Informacijski sustav trebao bi omogućiti lako pretraživanje informacija proizašlih iz dubinske analize stranaka i informacija o transakcijama, a ujedno i praćenje transakcija.

10. DODATNE INFORMACIJE I POMOĆ

U slučaju dodatnih informacija ili pomoći, obveznici mogu kontaktirati Financijski inspektorat:

Ministarstvo financija
Financijski inspektorat
Ulica grada Vukovara 72/IV, 10000 Zagreb
tel: 01/ 6345 317
e-mail: info.fi@mfin.hr

³⁷ Odnosi se na obveznike iz članka 9. stavka 2 točaka 15. i 17. a), b), c), d) i e) ovoga Zakona budući da se sukladno članka 2. stavka 1. točke 7. ZSPNFT-a smatraju financijskim institucijama.

11. DODACI

DODATAK 1. - KORISNE POVEZNICE

Poveznice koje se odnose na sprječavanje financiranje terorizma

1. Poveznica na UN-ov popis osoba povezanih s ISIL-om (Da'esh) i Al-Qaida-om:
https://www.un.org/securitycouncil/sanctions/1267/aq_sanctions_list
2. Poveznica na UN-ov popis osoba povezanih s Talibanima:
<https://www.un.org/securitycouncil/sanctions/1988/materials>
3. Poveznica na popis Ministarstvo financija SAD-a (U.S. Department of the Treasury):
4. <http://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/SDN-List/Pages/default.aspx>
5. Poveznica na stranicu Ministarstva vanjskih i europskih poslova - međunarodne mjere ograničavanja:
<http://www.mvep.hr/hr/vanjska-politika/medunarodne-mjere-ogranicavanja/>
6. Poveznica na javne dokumente SOA-e:
<https://www.soa.hr/hr/dokumenti/javni-dokumenti-soa-e/>

Poveznice koje se odnose na sprječavanje širenja oružja za masovno uništenje (proliferacija)

Poveznica na popis sastavljen temeljem Rezolucije Vijeća sigurnosti UN-a 1718 (2006):
<https://www.un.org/securitycouncil/sanctions/1718/materials>

Poveznica na popis sastavljen temeljem Rezolucije Vijeća sigurnosti UN-a 2231 (2015):
<https://www.un.org/securitycouncil/content/2231/list>

Poveznica na stranicu Ministarstva vanjskih i europskih poslova - sprječavanje širenja oružja za masovno uništenje:
<http://www.mvep.hr/hr/vanjska-politika/multilateralni-odnosi0/medunarodna-sigurnost/nuklearno-razoruzanje-i-spreccavanje-sirenja-oruzja-za-masovno-unistenje/>

Poveznica na izvješća Međunarodnog monetarnog fonda u vezi s offshore financijskim centrima:

<http://www.imf.org/external/np/ofca/ofca.asp>

Poveznice na liste rizičnih zemljama i zemalja s ključnim nedostacima u pogledu usklađenosti s međunarodnim standardima vezanima uz SPNFT:

MONEYVAL: http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/default_en.asp

FATF: www.fatf-gafi.org

DODATAK 2. - INDIKATORI ZA PREPOZNAVANJE FINANCIRANJA TERORIZMA

U slučajevima koji su sakupljeni FOJ-evi Egmont grupe³⁸, najčešći utvrđeni indikatori za transakcije koje su povezane sa slučajevima financiranja terorizma su slijedeći:

Bihevioralni indikatori:

- Ugovorne strane u transakciji (vlasnik, korisnik, itd.) su iz država koje su poznate po tome da podržavaju terorističke aktivnosti i terorističke organizacije.
- Uporaba lažnih društava, uključujući *shell* tvrtke.
- Uvrštenost pojedinca na UN-ov popis osoba povezanih s ISIL-om (Da'esh) i Al-Qaida-om.
- Mediji izvještavaju da je vlasnik računa povezan s poznatim terorističkim organizacijama ili da je uključen u terorističke aktivnosti.
- Stvarni vlasnik računa nije prikladno identificiran.
- Korištenje nominalnih vlasnika, trustova, članova obitelji ili računa trećih strana.
- Korištenje lažnog identiteta.
- Iskorištavanje neprofitnih organizacija.

Indikatori povezani s financijskim transakcijama

- Uporaba sredstava neprofitne organizacije nije dosljedna svrsi radi koje je osnovana.
- Transakcija nije ekonomski opravdana s obzirom na poslovanje ili profesiju vlasnika računa.
- Niz složenih prijenosa sredstava s jedna na drugu osobu kao sredstvo prikrivanja izvora ili namjeravane uporabe tih sredstava.
- Transakcije koje nisu dosljedne uobičajenoj aktivnosti na računu.
- Depoziti su strukturirani tako da su taman malo ispod praga za izvještavanje kako bi se izbjegla detekcija.
- Višestruki gotovinski depoziti i podizanja gotovine koji izazivaju sumnju.
- Učestale aktivnosti na bankomatima, u zemlji ili na međunarodnoj razini.
- Nepostojanje poslovnog niti ekonomskog opravdanja za transakciju.
- Višestruki depoziti gotovine u malim iznosima na račun nakon čega slijedi elektronički prijenos većeg iznosa u drugu državu.
- Korištenje više računa inozemnih banaka.

Potencijalno sumnjive aktivnosti koje mogu ukazati na financiranje terorizma

Primjeri potencijalno sumnjivih aktivnosti koje mogu ukazati na financiranje terorizma iz nastavka primarno se temelje na „Smjernicama za financijske institucije pri otkrivanju financiranja

³⁸ https://download.verafin.com/wp-content/uploads/2016/09/Egmont_Group_FIUs_and_Terrorist_Financing_Analysis.pdf

terorizma³⁹ donesene od strane FATF-a. FATF je međuvladino tijelo čija svrha je razvoj i promocija politika, i na nacionalnoj i na međunarodnoj razini, za borbu protiv pranja novca i financiranja terorizma.

Aktivnosti koje nisu dosljedne poslovanju stranke

- Sredstva su generirana putem poduzeća u vlasništvu osoba istog podrijetla ili putem poslova koji uključuju osobe istog podrijetla iz visokorizičnih država (npr., države određene od strane nacionalnih tijela i FATF-a kao nekooperativne države ili područja).
- Izjavljeno zanimanje stranke nije u skladu s vrstom ili razinom aktivnosti.
- Osobe koje su uključene u mjenjačke transakcije dijele istu adresu ili broj telefona, posebno kada je adresa ujedno i poslovno sjedište ili kada transakcija nije u skladu s izjavljenim zanimanjem stranke (npr. stranka je student, nezaposlena ili samozaposlena osoba).
- S obzirom na neprofitne ili dobrotvorne organizacije, financijske transakcije se događaju kad za to nema ekonomske svrhe ili kada nema poveznice između registriranih aktivnosti organizacija i drugih stranaka iz transakcije.
- Iznajmljen je sef trgovačkom subjektu kada su poslovne aktivnosti stranke nepoznate ili takve aktivnosti ne opravdavaju upotrebu sefa.

Prijenos sredstava

- Velik broj ulaznih i izlaznih prijenosa sredstava se odvija putem poslovnog računa, a pri tome nema logične poslovne ili druge ekonomske svrhe za takav prijenos, posebno kada ove aktivnosti uključuju visokorizične lokacije.
- Prijenosi sredstava se obavljaju u malim iznosima s očiglednom namjerom izbjegavanja pokretanja postupaka identifikacije i izvještavanja.
- Prijenosi sredstava ne sadrže informacije o pošiljatelju, ili o osobi u čije se ime transakcija obavlja kada se takve informacije očekuju.
- Više osobnih i poslovnih računa ili računa neprofitnih ili dobrotvornih organizacija se koristi za prikupljanje i prosljeđivanje malom broju inozemnih korisnika.
- Mjenjačke transakcije se obavljaju u ime stranke putem treće osobe, nakon čega se sredstva prenose u lokacije s kojima stranka nema poslovnu povezanost ili u visokorizične države.

³⁹ *Guidance for Financial Institutions in Detecting Terrorist Financing*, 24. travnja 2002.

Ostale transakcije koje izgledaju neuobičajeno ili sumnjivo

- Ubrzo nakon transakcija koje uključuju razmjenu valuta slijedi prijenos tih sredstava u visokorizične lokacije.
- Više računa se koristi z prikupljanje i prosljeđivanje sredstava malom broju inozemnih korisnika, bilo fizičkih bilo pravnih osoba, posebno iz visokorizičnih lokacija.
- Stranka pribavlja kreditni instrument ili sudjeluje u komercijalnoj financijskoj transakciji koja uključuje prijenos sredstava u ili iz visokorizičnih lokacije kada nema logičnog razloga za poslovanje s tim lokacijama.
- Banke iz visokorizičnih lokacija otvaraju račune.
- Sredstva se šalju ili primaju putem međunarodnih transfera u ili iz visokorizičnih lokacija.
- Zajmovi po polici osiguranja ili otkupna vrijednost police za koje je moguće dobiti znatnu naknadu.

DODATAK 3. - INDIKATORI ZA PREPOZNAVANJE PROLIFERACIJE ORUŽJA ZA MASOVNO UNIŠTENJE

Niže navedene situacije nisu jedine koje ukazuju na moguće financiranje proliferacije jer aktivnosti financiranja proliferacije mogu imati ista obilježja kao i aktivnosti pranja novca (naročito s pranjem novca kroz trgovinu) i financiranja terorizma. U nastavku su izneseni indikatori iz Aneksa A FATF-ovih smjernica koji mogu ukazati na financiranje proliferacije (*Izvešće iz 2008. godine*) te indikatori aktivnosti čiji je cilj izbjegavanje sankcija, a koji su utvrđeni u drugim izvješćima (npr. izvješća UN-ove Skupine stručnjaka, akademska istraživanja).⁴⁰

A. Elementi koji mogu ukazati na financiranje proliferacije

- Indikatori mogućeg financiranja proliferacije iz Aneksa 1 FATF-ovog *Izveštaja o financiranju proliferacije* iz 2008. godine (po ažuriranom redoslijedu)
- Transakcija uključuje fizičku ili pravnu osobu odnosno drugi subjekt u stranoj državi za koju postoji zabrinutost po pitanju proliferacije.
- Transakcija uključuje fizičku ili pravnu osobu odnosno drugi subjekt u stranoj državi za koju postoji zabrinutost po pitanju preusmjerenja (eng. *diversion*).
- Stranka ili druga ugovorna strana ili njihova adresa su slični onoj koja se nalazi na javno dostupnim listama „blokiranih osoba“ (eng. *denied persons*) ili ima evidentirane prekršaje koji se odnose na kontrolu izvoza.

⁴⁰ FATF *Typologies Report* iz 2008. godine, str. 54.

- Aktivnost stranke ne odgovara njezinom poslovnom profilu ili informacije o krajnjem korisniku ne odgovaraju poslovnom profilu krajnjeg korisnika.
- Društvo za špediciju je navedeno kao konačno odredište nekog proizvoda.
- Robu ne naručuju tvrtke ili osobe iz države navedenog krajnjeg korisnika, već tvrtke ili osobe iz drugih stranih država.
- Transakcija uključuje isporuku robe koja ne odgovara tehnološkoj razini države u koju se isporučuje (npr. oprema za proizvodnju poluvodiča se isporučuje u državu koja nema elektronsku industriju).
- Transakcija uključuje moguće *shell* tvrtke (npr. tvrtke nemaju visok stupanj kapitalizacije ili imaju druga obilježja *shell* kompanije).
- Transakcija ukazuje na povezanost između predstavnika društava koje vrše razmjenu robe, tj. vlasnici ili uprava su isti.
- Zaobilazni putevi isporuke (ako su dostupni) odnosno zaobilazni putevi obavljanja financijske transakcije.
- Financiranje trgovine predviđa put isporuke (ako su dostupni) kroz državu sa slabim zakonodavnim okvirom za kontrolu izvoza ili slabom provedbom propisa koji se odnose na kontrolu izvoza.
- Transakcija uključuje fizičke ili pravne osobe (naročito društva koja se bave trgovinom) koja se nalaze u državama sa slabim zakonodavnim okvirom za kontrolu izvoza ili slabom provedbom propisa koji se odnose na kontrolu izvoza.
- Transakcija podrazumijeva isporuku robe na način koji ne odgovara uobičajenim geografskim obrascima trgovine (npr. izvozi/uvozi li konkretna država obično tu vrstu robe?).
- Transakcija uključuje financijske institucije za koje se zna da imaju nedostatke u svojim sustavima kontrole sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma i/ili imaju sjedište u državama sa slabim zakonodavnim okvirom za kontrolu izvoza odnosno slabom provedbom propisa koji se odnose na kontrolu izvoza.
- Na osnovi dokumentacije pribavljene prilikom provođenja transakcije, naznačena vrijednost pošiljke u odnosu na trošak isporuke očigledno je umanjena.
- Informacije u trgovinskim dokumentima se ne podudaraju s financijskim tijekovima, npr. imena, tvrtke (nazivi) društava, adrese, konačno odredište, itd.
- Obrazac aktivnosti u elektroničkim transferima nije uobičajen ili nema jasnu svrhu.

- Stranka daje nejasne / nepotpune informacije i nerado daje dodatne informacije kad se od njih traže.
- Nova stranka zahtijeva transakciju akreditivom dok čeka na odobrenje novog računa.
- Upute za elektronički transfer ili plaćanja od strane osoba koje nisu navedena na originalnom akreditivu ili drugoj dokumentaciji odnosno plaćanja tim osobama.

B. Dodatni potencijalni indikatori aktivnosti čiji je cilj izbjegavanje sankcija, a koji su utvrđeni u drugim izvješćima (npr. izvješća UN-ove Skupine stručnjaka, akademska istraživanja)

- Uključenost predmeta koji su predmet kontrole u okviru sustava kontrole izvoza u kontekstu sprječavanja širenja oružja za masovno uništenje odnosno nacionalnih sustava kontrole.
- Uključenost osoba koje su povezane s državom za koju postoji zabrinutost po pitanju proliferacije (npr. osoba s dvostrukim državljanstvom), i/ili se bavi složenom opremom za što nema tehničku podlogu (stručno iskustvo).
- Uporaba gotovine ili plemenitih metala (npr. zlata) u transakcijama za industrijsku robu.
- Uključenost malih trgovačkih društava za trgovinu, brokerskih društava ili posredničkih trgovačkih društava koje često obavljaju poslove koji ne odgovaraju njihovoj uobičajenoj djelatnosti.
- Uključenost stranke ili druge ugovorne strane, koja je registrirana za obavljanje komercijalne djelatnosti, a čije transakcije upućuju na to da djeluje kao društvo za transfer novca.
- Transakcije između društava na temelju „*ledger*“ aranžmana (kroz poslovne knjige) koji zaobilaze potrebu za međunarodnim financijskim transakcijama.
- Stranke ili druge ugovorne strane koji sudjeluju u transakcijama su međusobno povezani (npr. imaju istu fizičku adresu, IP adresu ili broj telefona, ili su im aktivnosti koordinirane).
- Uključenost sveučilišta koji se nalazi u državi za koju postoji zabrinutost po pitanju proliferacije.
- Opis robe kojom se trguje ili financijska dokumentacija su nespacificirani, neuvjerljivi ili navode na pogrešan zaključak.
- Postoji dokaz da su dokumenti ili druge izjave (npr. u vezi sa isporukom, carinom ili plaćanjem) lažne ili krivotvorene.
- Uporaba osobnog računa za kupovinu industrijske robe.